

БЮЛЕТИН

Културно-информационен център на българското малцинство
“Цариброд” – клон Босилеград

Година 9 Брой 48. Юли 2006 година Безплатен екземпляр

БЮЛЕТИН

Основател и издател: Гражданско сдружение Културно информационен център на българското малцинство “ЦАРИБРОД” Димитровград, Площад на освобождението № 8.

Редакция: Иван Николов, Радко Стоянчов и Александър Димитров. Технически редактор: Новица Божилов.

Адрес: Ул. Маршал Тито № 15, 17540 Босилеград, тел./факс: 017/78 – 254.

Главен и отговорен редактор: Иван Николов.

Печата: Графическо предприятие “Мишич”, Ниш, Земунска 18 тел. 018/715 691.

От Видовден на Куковден

Независимостта на Черна гора най-накрая запрати всичките седем Югославии на балканското бунище на историята. С известно закъснение и черногорците проумяха, че техните национални интереси са им по-важни от утопичните великосръбски проекти. Сръбските управници след доста цупене признаха независимостта на Черна гора и побързаха да се обявят за единствените наследници на бивша Югославия.

Сега се очертава независимостта на Косово. Предстои борбата за широка автономия на Войводина и Санджак, а може да се появят и други такива. Предстоят реформи на цялата държавна система съгласно европейските стандарти и може би едва тогава – окончателно омиротворяване на Балканите и в по-далечна перспектива – членство в ЕС. Военно поразена, обезоръжена и деморализирана, Сърбия продължава да се стопява. А Кошуница, скрит зад отрядите на УНМИК на Косово поле, (и пак на Видовден!), както едно време Милошевич, заплашително заяви, че “Косово е било, ще бъде и ще остане сръбско”! На Куковден, мисля си аз на ум.

Прословутия сръбски инат, все още не позволява на сръбските политици да осъзнаят историческите си грешки и правилно да се ориентират във времето и пространството. Този инат не им позволи да разберат не само стремежите на словенци, хървати и албанци за свобода и независимост, но и на над 700 000 сръбски младежи които доброволно избраха изгнанието в чужбина пред възможността да избиват сънародниците си в името на някакъв неразбираем за тях “сръбски патриотизъм”. Този ирационален сръбски инат накара сърбите да живеят като чергари в бежански лагери в Сърбия, вместо като интегрирани сръбски малцинства в демократична Хърватска и Словения, които между впрочем, никога и не са оспорвали правата им.

Единственото добро нещо което се случи в Белград през това лято бе осъждането на убийците на Джинджич. Бе доказан престъпния характер на режима на Милошевич, но и жалките опити на

сръбската демократична опозиция да направи промени чрез споразумение със земунската мафия която на свой ред уби Джинджич когато той се опита да я ликвидира. Което е поредното доказателство, че сърбите спазват не законите на държавата а законите на мафията. Но това си е техен проблем.

Нашият проблем

са нашите неграмотни политически лидери. Ангел Йосифов, председател на Националния съвет на българското малцинство пред “Глас явности” заяви, че “българите в Сърбия шели да се включат в подготовка на новата й конституция”! Аферим! Сега Владимир Захариев и Стефан Занков са “експерти” по Конституционно право и ще пишат новата Конституция на Сърбия!? Блазе й на Сърбия с такива “конституционалисти”, ама тежко и горко на нас! Какъв ли ще бъде статуса на Западните покрайнини в тази нова сръбска конституция – питам ги аз? С тъга си мисля за времето на Емануил Попдимитров, когато той, заедно с представителите на испанските каталонци се е борил за нашите права на конгреса на малцинствата в Женева. Тия дни Каталония получи широка автономия със седалище в Барселона, а у нас Ангел Йосифов заявява, че “Сърбия може да бъде сигурна, че на изток има съседка, която няма да предявява никакви териториални претенции”! Може и така да е, но това ли е негова работа и чий говорител е той? Такива изявления преди ги даваха Общинските съвети на СПС в Цариброд и Босилеград – в “Братство” има сума ти съобщения по тоя въпрос. При липса на рейтинг сред малцинството, г-н Йосифов не пропуска да отбележи “че като председател на Националния съвет може във всеки един момент да се срещне с когото и да било от най-висшите функционери в сръбската столица”! Голяма работа – вижте ме кой съм! Като се знае, че най-висшият функционер в сръбската столица е все още началникът на БИА, всичко е ясно. Още повече като се има предвид деликатния политически момент и обстоятелството, че Ньойския договор фактически става недействителен след изчезването на страната потписничка – Югославия. Гузните сръбски политици все ги е страх да не би България да поиска неговата ревизия, та бързат предварително да се застраховат през устата на “легитимно” избраният “най-висок орган на българското малцинство”.

И така, докато батко Владко вече пета година прави своите картонени кули в Босилеград, Ангел Йосифов пише сръбската конституция и иска “справедливо разпределение на честотите за медиите”, директорът на “Братство” Велимир Костов си ближе мазолите от новите обща с които е ходил чак в Чикаго на световна среща на българските медии – другите малцинства се борят срещу великосръбския шовинизъм, кой с борба за независимост, кой с борба за политическа автономия, кой с борба за промяна на политическия си статус. Само нашите марионетни структури хленчат за “по-големи инвестиции”, “нови работни места”, “интеграция в ЕС”, “консулство в Ниш”, възстановяване на “международните” събори от педесетте години на миналия век на Славчето и Стрезимировци (с българи от двете страни на границата), “български” и “сръбски” паралелки от времето на Тито и Ранкович и “гранични пунктове” на Петачинци и Жеравино! Емануил Попдимитров би ни заплюл всичките в лицето!

Приключи и цирковото представление с възстановяването на обучението на майчин български език. И тоя път с помощта на казионните български структури по мярка на сръбските национални интереси. Ние няма да получим нищо с

една паралелка на български език,

дори и ако сръбския просветен министър “великодушно” я разреши. Но Кошуница ще свали проблема от дневен ред: толкова са искали, толкова са получили – ние сме демократи, уважаваме техните желания! Ако тази паралелка не може да се организира – Кошуница не е виновен! И как ще се организира когато от 16 ученици чиито родители са се изяснили децата им да учат на български, 8 са от Босилеград, 4 от с. Райчиловци и по един от селата Горно и Долно Тлъмино, Църнощица и Зли Дол? Чест на родителите които са проявили такова желание, но технически е невъзможно тия ученици, пръснати по цялата община, да бъдат събрани в една паралелка. Няма значение, че Националния съвет обещава да им купи книги, компютри и на всичкото отгоре да ги запише на българските университети когато пораснат!? Като знаем нивото на преподавателите които ще ги учат и подозрението с което ще ги посрещнат още от първия учебен час, не виждам как ще ги

запишат тия деца ако те наредят двойки. Освен ако Пене Димитров стане министър на образованието в България.

Осъзнават ли тия хора какво говорят, какво правят и чии интереси обслужват? Пене Димитров казва “че преди била виновна държавата”. И сега държавата е виновна. Разликата е само, че тя тогава действаше чрез Общинските комитети на Съюза на комунистите, а сега чрез Националния съвет. Имената нямат значение, но и тогава и сега целите и резултатите са едни и същи – борба срещу българския език като основен белег на нашата национална идентичност с цел сърбизация. Ако целта беше възстановяване на българския език с цел опазване на нашата националната идентичност – всички щяха да пеят друга песен. Българският език щеше да бъде възстановен на всяка цена макар и “...со малко къотек”.

Днес уж всичко е облечено в изящна демократична форма – уж родителите са свободни да се декларират на кой език да им учи детето. И през 1987г., по времето на Васил Такевият “референдум”, те бяха точно толкова “свободни” колкото и сега – да изберат това което иска партията на власт. И тогава законите даваха толкова възможност за обучение на български колкото и сега. Но и тогава и сега става дума за политически шантаж.

Ако през 1987г. е бил “тоталитарен комунизъм”, а днес “гражданска демокрация”, тогава защо днес трябва да придаваме демократичен легитимитет на едно насила взето решение? Впрочем, и Хитлер е дошъл на власт чрез “свободни и демократични избори”. Това оправдава ли геноцида срещу евреите?

Има и още по-тъжни работи. Докато в Босилеград се провалиха четири поредни опита за (партийна) приватизация на фалиралите социалистически предприятия, българската фирма “Интертруст” откупи “Леминд” в Лесковац и прояви интерес за мината в Караманица. Батко Владко обаче ни зарадва с новината, че руската фирма “Интерсвяз” щяла първо да открие мината в Караманица а после да прави изследвания! Навсякъде по света първо се правят изследвания а после се открива мина, ама русите, (както и сърбите), са свикнали всичко да правят наопаки. Важното е, че фирмата е руска – стратегически сръбски партньор, чрез който могат да се отблъснат българските икономически интереси само да не се издигне здрава пазарна икономика в Босилеградско.

Вероятно поради същата причина Кошунница дава пари на батко Владко да се играе на майстор-разтурко и да прави пътища. Които вече на втората година стават на дупки. Или ретранслатора на Църнок който вече пета година се прави и разтура, градския водовод, спортната хала, църквата в Райчиловци, старчески дом, клозет на гарата и ред други подобни “проекти” които се вадят от чекмеджето щом наблизат изборите. През останалото време безработицата и беззаконието се увеличават, населението намалява, младите бягат, приватизация и инвестиции няма. Единственият начин да направиш нещо от себе си, е да станеш член на ДСС и батко-Владко да ти намери работа. Под условие да папкаш и да си трайкаш.

Представям си как всичките тия смешници щяха да се покроят из миши дупки ако в България се беше появил един национално мислещ политик който да каже: Стоп, Ньойския договор е недействителен, искаме си обратно Западните покрайнини! Сръбското правителство или щеше да реши всичките ни проблеми за 24 часа или да вдигне ръце от нас, а всичките ни сръбомани за една нощ щяха да станат по-големи българи от Левски и Ботев.

Иван Николов

Минало

Края на седемте Югославии

От 21 май 2006 г., Югославия вече не съществува. След седмото й име, вече няма осмо. Сърбия лека полека започва да се свива /макар и не съвсем/ в предишните си граници. От някогашното Югославско кралство на крал Александар, федерацията на Йосип Броз Тито и остатъчна Югославия на Слободан Милошевич, не е останало нищо. Може би оттам шока и ужаса който от края на май насам продължават да изживяват сърбите и тяхното ръководство в Белград. Най-интересното в цялата тази работа е, че Воислав Кошунница не може да се примири с факта, че 2006 г. не е 1918-та и

че политиката на Никола Пашич не е била печеливша а губеща карта за Сърбия. След Черна гора и Косово е на път да получи независимост. А с него и окончателно ще бъде сложена точка на илюзията за “Велика Сърбия”.

Мита

за “Велика Сърбия” започна да дава своите първи горчиви резултати на 26. 11. 1918 г., когато в Подгорица привържениците на сръбската династия на Карагеоргиевичите свикват Велико народно събрание, на което про-сръбското мнозинство под формата на преврат провъзгласява “обединението на Черна гора с братска Сърбия” в “обща държава на чело с династията на Карагеоргиевичите”. След като била принудена да “влезе в съюз с триимения народ на сърби, хървати и словенци” Черна гора губи своята независимост а династията Петрович-Негош и черногорският крал Никола и правото да се върнат някога в нея. Всеки последвал опит за възстановяване на черногорската независимост бил потушаван в кръв от страна на разположените в Черна гора сръбски офицерски части. В превземането на Черна гора, Никола Пашич видял и добрата възможност за решаване на сръбския национален въпрос в навечерието на създаването на бъдещата югославската държава. Тя била провъзгласена на 1 декември 1918 г., под името

Кралство на Сърби, Хървати и Словенци.

Според неотдавна публикуваните сръбски и черногорски архивни документи, по време на последвалите преговори в Париж през 1919г., и подписания Ньойски договор на 27. 11. 1919 г. от който пострадали много съседни на Сърбия страни и най-вече България, чуждестранните делегации в “преждевременното” създаване на Сърбо Хърватско Словенското Кралство, заподозряли “сръбската лудост и мегаломанията на крал Александър”. Вместо на конференцията в Париж да отиде предварително поканената за целта делегация на сръбското кралство, там пристигнала “югославска делегация”. В стремежа си да получи колкото може повече чужди територии и най-вече български, дори предлагала фалшифицирани документи, с които доказвала наличието на “200 хилядно сръбско малцинство в България”. Много по-късно, английският министър-председател Лойд Джордж признава, че “документацията представена от съюзниците им е била фалшива”. Повечето от териториалните претенции на Сърбия били отхвърлени, но направените териториални отстъпки към нея “били като към техен съюзник към който се чувствали задължени”. “Може би ние спечелихме най-много с обединението, но нека да видим какво ще излезе от нашата Югославия” казал тогава архитектът на югославската държава, Никола Пашич. И наистина видяхме какво излезе от нея. Много кръв, грабеж на чужди територии, насилие и геноцид.

На 3 октомври 1929 г., СХС Кралство се преименува в

Кралство Югославия,

разделено в девет бановини. Черна гора е една от тях известна като Зетска бановина. Този период е периодът на едноличната диктатура на крал Александър, на репресиите на неговия режим спрямо противниците си и националните малцинств, на противоречията между югославянските народи и особено между сърбите и хърватите, на лошо водената външна политика и налагането волята на сърбите върху останалите народи в кралството. Българското национално малцинство в Сърбия е подложено на нечовешки унижения, терор и асимилация. По време на Втората световна война, след като идва до ясно разпределение на силите на територията на югославското кралство, съюзниците все повече започват да залагат на народноосвободителното движение на Тито, изоставяйки четниците на Дража Михайлович, които играят на два стола, слагайки се ту на страната на фашистка Германия, ту на страната на съюзниците. На 20 ноември 1943 г., на Второто заседание на Антифашисткия съвет за народно освобождение на Югославия /АВНОЮ/, в босненския град Яйце, се приема решения, с което Югославия се проектира като федерация на пет народа /сърби, хървати, словенци, македонци и черногорци/ и на пет федерални единици /Србия, Хърватия, Словения, Македония, Черна гора и Босна и Херцеговина/. На 10 август 1945 г. на Третото заседание на АВНОЮ в Белград, Югославия получава ново име –

Демократична Федеративна Република Югославия /ДФРЮ/
а на 29 ноември 1945 г. е провъзгласена за

Федеративна Народна Република Югославия /ФНРЮ/.

На 7 април 1963 г. с приемането на новата съюзна конституция, получава и новото си име –

Социалистическа Федеративна Република Югославия /СФРЮ/. Характерното за този период е баласираната между изтока и запада политика на Йосип Броз Тито, който макар и с едноличната си власт успява да наложи по-различни правила във воденето на вътрешната и външна политика на страната в сравнение с останалите социалистически страни. Пак благодарение на него, се тушират всички видове национални напрежения между различните народи и националните малцинства, като вторите получават гарантирани по конституция права на език, идентичност, култура, образование. Правата обаче се контролират от тайните служби, което води до репресия на всеки който има критично отношение към режима и партията. През половинвековното съществуване на СФРЮ стават и процеси, които намекеват за възможното разпадане на Югославия, особено след смъртта на Йосип Броз Тито през 1980 г. Окончателното разпадане на СФРЮ започва с идването на власт на твърдолинейните сръбски националисти, предвождани от Слободан Милошевич. На 25 юни 1991 г. Скупщината на Словения гласува отделянето си от Югославия, което в същия ден го прави и хърватският Сабор /парламент/. На 15 октомври с.г. Скупщината на Босна и Херцеговина, на която не присъстват представители на босненските сърби, гласува Меморандум за напускането на СФРЮ по примера на Словения и Хърватска. На 21 ноември с.г. и Собранието на Македония тържествено обявява новата си конституция, с която Македония става независима и суверенна държава. Белград прави всичко възможно да запази под някаква форма бивша Югославия, извършвайки агресия върху Хърватска и Босна и Херцеговина, където загиват стотици хиляди хора. И понеже Милошевич иска да има своя държава, носеща името на Югославия, на 27 април 1992 г. в съюзния парламент неговите привърженици провъзгласяват

Съюзна Република Югославия /СРЮ/
известна още като “остатъчна Югославия” или “Сърбо-черногорска Югославия”. Поради агресивната политика на своя вожд, СРЮ е изолирана от международната общност с наложени икономически санкции и отстраняването ѝ от международните институции включително от ООН. До вдигане на санкциите се стига едвам в края на 1995 г. след подписването на Дейтънското споразумение за Босна. По време на Косовската война през 1999 г., Югославия е бомбардирана от силите на НАТО, след което тази “изконна сръбска област” с Резолюция 1244 на ООН, става международен протекторат. Косово е на път до края на 2006 г. да получи и независимост. На 14 март 2002 г. бе създадена последната Югославия само че с посредничеството на ЕС.

Държавна общност Сърбия и Черна гора

успя да просъществува три години, все до 21 май 2006 г., когато и окончателно беше изпратена в историята. Цената която народите и националните малцинства трябваше да плащат за обречената югославска държава, беше огромна. А цената която тепърва Сърбия ще трябва да плаща за нея и за политиката на Никола Пашич от 1918 г. насам, ще бъде още по-голяма. Какво ще направи по този въпрос българското национално малцинство в Сърбия е трудно да се каже. Ако имаше ясна позиция по отношение на своите права и свободи то отдавна да е повдигнало въпроса пред международните институции.. Така остава да си спомняме времето когато през средата на 90-те години на миналия век, група българи от ДСБЮ се осмелиха да го защитават пред европейските институции в резултат на което тази организация беше смачкана и обезличена. А и като гледаме резултатите от най-новата българо-сръбска дружба, няма място за оптимизъм. То оптимизмът и не е от най-характерните черти на нашето национално малцинство. А май и на българите в България.

Зденка Годорова

На тема Сърбия

Мита като политика

Мина и този Видовден. Клеронационалистите в Сърбия на 28 юни 2006 г. пак размахаха шовинистичното знаме, с което преди 17 години Милошевич дойде на власт и обяви началото на края на бивша Югославия. Днес, 17 години по-късно, друг един националист, в ролята си на премиер на Сърбия пак размахна същото знаме на Косово поле, предупреждавайки света, че Видовден е деня, “в който Сърбия щяла да каже какво иска”. Някак си странно и донякъде застрашавашо прозвуча предупреждението на Воислав Кошуница, “че Косово е винаги било и завинаги ще бъде част от Сърбия”. Защото същите тези думи през десетгодишното си еднолично управление обичаше да повтаря и Милошевич. На края видяхме докъде стигна с тази политика. Запознатите със сръбската история знаят, че Видовден е символ на загубените войни. Когато една загубена битка, каквато е Косовския бой /1389/ се обожествява до такава степен, че след 617 години за нея да се търси възмездие, то нещата няма как да излезат на добро. На 28 юни 2006г. и Воислав Кошуница с воинствен израз на лицето заобиколен от клирици, предупреди международната общност, че “Сърбия иска справедливост, право и мир”. Евродепутатката Дорис Пак обаче месеци преди това предупреди, че “за политиката на Милошевич, Сърбия ще си плати с Косово”. Защо му трябваше тогава на Кошуница да ходи на Косово не като премиер а като частно лице? Защо вместо лични охранители го охраняваха силите на УНМИК? Не стана ясно и на кой се заканваше след като Сърбия вече няма военни ресурси да воюва! А и срещу кой ще воюва, освен ако не мисли да воюва срещу международната общност, както Милошевич едно време. Странно защо и той предпочете да се заканва на “света” точно на Видовден символизиращ сръбската макар и “героична” загуба.

Но нека да се върнем

към самия Видовден, на който през 1389 г. цар Лазар е загубил битката на Косово поле, след което сръбската държава била покорена от Османската империя. Достатъчен ли е този мит за обявяване на война на цялата международна общност 600 години по-късно? Разбира се че, не. Но на 28 юни 1914 г., пак на Видовден босненският сръбин Гаврило Принцип /представян за “герой” вместо за терорист/ извършва атентат в Сараево срещу австроунгарският престолонаследник Франц Фердинанд вследствие на което започва Първата световна война. На 28 юни 1921 г. сръбският крал Александър Карагеоргиевич обнародва т.нар. “Видовданска конституция”, с която въвежда еднолична диктатура в Югославското Кралство. Пострадалите от нея са стотици хиляди противници на кралския режим.

На 28 юни 1989 г., Слободан Милошевич символично обявява началото на края на бивша Югославия. Пред двумилионен митинг на Газиместан /мястото където е станала битката/ свикан по повод 600 годишнината от Косовския бой, той казва следното: “Шест века по-късно, пак сме в битка и пред битки. Те не са въоръжени, макар и такива да не са изключени. Но без оглед на това какви са, те, битките, не могат да се спечелят без решителност, героизъм и саможертва.” Във “Видовденския брой” на вестник “Политика” от 28 юни 1989 г. могат да се прочетат следните застрашителни заглавия: “Сърбия не защитихме, но Европа защитихме”, “По-добре е честно да загинеш, отколкото нечестно да живееш”, “Шест века от Косовския бой, сега е косовско време” и т.н.

В навечерието на Видовден, на 27 юни 1991 г., Милошевич започна първия си военен поход срещу Словения, който приключи само за няколко дни, но с който започна и кървавия разпад на Социалистическа Федеративна Република Югославия. После последваха войните, етническите прочиствания, политическите убийства, бежанските потоци, концентрационните лагери, изнасилванията, сенчестия бизнес и на края последваха неизбежните удари на НАТО през 1999 г. След 79 дни бомбардиране, Милошевич беше принуден да подпише капитулация, две седмици преди Видовден, с която Косово получи статут на международен протекторат. До края на 2006г. може да получи и статута на независима държава. В четирите загубени войни на Милошевич загинаха над 300 000 души, като част от телата на някои от тях все още не са намерени.

На Видовден, 28 юни 2001 г., Слободан Милошевич беше предаден на Хагския трибунал. Указът с който се разрешаваше екстрадирането му в Хага беше подписан от всичките 14 лидери на Демократичната опозиция на Сърбия с един “против” от партията на Воислав Кошуница. В деня на екстрадирането на Милошевич, Воислав Кошуница се намираще извън страната. В противен случай може би нямаше да се стигне до предаването му на Хагския трибунал. На 11 март 2006 г. Слободан

Милошевич почина от естествена смърт в Хагския трибунал. Не дочака да чуе присъдата в която беше залегнал и обвинителния акт за Косово.

Макар

че Милошевич го няма, духът му всякаш продължава да витае из Косово поле и особено на политическата сцена в Сърбия. На 28 юни 2006 г. това се видя от пламенната реч на Воислав Кошунница в сръбския анклав Грачаница. “Кошунница е реинкарнацията на Милошевич” прокоментира поведението му бившият министър на правосъдието, Владан Батич. А вестник “Файнешъл таймс” предупреди на Видовден, че “в Сърбия нараства влиянието на националистическо-екстремистките партии” и че е “твърде възможно Сърбия да прекрати връзките си със Запада”.

Много е възможно сръбският Видовден да донесе още много нещастия на неориентираните във времето и пространството сърби. Може би до момента докато не разберат, че митовите са си митове а бъдещето си е бъдеще. И едното с другото нямат нищо общо.

Черна гора се откъсна от желязната прегръдка на Сърбия

След Първата световна война малкото независимо кралство Черна гора по волята на Великите сили бе присъединено към Кралството на сърбите, хърватите и словенците. Нейната независимост като кралство бе изпратена в историята, въпреки че черногорския народ не желаше това обединение. Погледнато от позициите на историческия етногенезис, черногорците спадат към групата на южните славяни, към които принадлежи и сръбската нация. Те говорят диалект на сръбския език и в продължение на десетилетия изкарват прехраната си чрез морето, чийто бряг е дълъг около 120 км. Като съставна част на Югославия Черна гора беше най-слабо развита в икономическо отношение република. Голяма част от нейното население мигрираше в съседна Сърбия, за да изкарва прехраната си. Друга част от нея емигрира в Западна Европа. След 1991г., когато Югославия се разпадна и изчезна като държавно-правен субект, Черна гора беше свързана изкуствено със Сърбия за разлика от другите републики, които получиха независимост. В съюза Сърбия – Черна гора черногорците не се чувстваха комфортно, тъй като субсидиите, които се отпускаха от централното правителство за страната бяха недостатъчни за нейното нормално съществуване и развитие. Това доведе до редица остри конфликти между правителствата на двете страни. Черна гора отхвърли монетната система на Сърбия и обяви и осъществи реформа, в която платежната единица бе еврото. Мило Джуканович още като президент на Републиката започна психологическа подготовка за отделянето на Черна гора от Сърбия. Днес като министър-председател на Републиката, той е убеден, че страната ще има по-добро бъдеще като независима Република, която ще може да кандидатства за член на ЕС. Такава е вярата и надеждата на по-голяма част от черногорския народ.

Раздялата от Сърбия се посрещна различно от гражданите на Републиката. Нека не забравяме, че големият брой на смесени бракове пречеше за реализирането на този проект по-рано.

С обявяването на независимостта на Черна гора се ражда още една независима държава в Западните Балкани, която се освободи от желязната прегръдка на сръбския националшовинизъм, за да намери място сред другите народи.

Весела Александрова
В-к “Българска нация”

Предстои обявяване на независимостта на Косово

Събитията в Косово, които се разиграха в последния етап от водачеството на Милошевич в Югославия, вървят към своя логически край. Както е известно от пресата Ахти Каралайнен – председател на Международната комисия за Косово, заяви, че според експертите на тази комисия няма и не може да има по-рационално решение на проблема за Косово или една територия която е

населена с около 20 процента от сърби, които следва да останат в границите на новата държава. Позицията на Белград се изразява в едно крайно искане – или всичко, или нищо. Защо се стигна до тази развръзка, която кара сърбите да са обидени на целия свят?

Историята показва, че на територията на Косово през XVI се ражда сръбската патриаршия. Тази територия се е смятала винаги за изконна сръбска земя затова, защото 80% от населението е било сърби. През 1918г., когато към Кралството на сърби, хървати и словенци се анексира Вардарска Македония, кралския съвет взема решение да се преселят от Косово над 200 000 сърби в новоприсъединената Вардарска Македония, която по всички демографски документи е населена с българи. По този начин Сърбия се надява да осигури ред и спокойствие в тази територия, където ВМРО води активна борба за освобождение.

Преселвайки тези сърби в Македония, в Косово се получава вакуум. Нека споменем, че сръбските комунисти разпродават масово своите имоти на албанците, които представляват едва около 15 процента от населението. Така изкупвайки големи територии от Косово и при условията на един демографски бум (средно 10 деца на семейство) за около 80 години в Косово се формира този демографски вид, който наблюдаваме днес – 85 процента от населението е албанско.

Вместо да се стреми към Република Сърбия северната територия на Косово, населена със сърби, сръбското правителство иска невъзможното за този етап – цяло Косово да остане в границите на Сърбия. Предлаганата формула от Сърбия – “повече от автономия, по-малко от независимост” не се приема от косовските албанци.

Позицията, която ОБН “Целокупна България” поддържа по косовския проблем, е българското правителство да изисква от Международната комисия в Косово да се гарантират гражданските права на българите в Косово, които са известни под името гори и жупи, живеещи в 23 села. Нотдавна тези българи регистрираха културно-просветно дружество на българите-мохамедани в районите Гора и Жупа.

Росица Иванова,
в-к “Българска нация”

Унгарците искат автономия на Войводина

Демократичната партия на унгарците от Войводина, демократичната общност на унгарците от Войводина и Гражданския съюз на унгарците считат, че намаляването на политическата роля на унгарците не смее пасивно да се толерира и че е необходимо безусловно взаимно сътрудничество на четирите унгарски партии от Войводина – казва се в съвместното съобщение на лидерите на тези три партии.

Посочвайки че Унгария в двустранните отношения със Сърбия не дава конкретна подкрепа за създаване на унгарска автономия, Андраш Агошон, Шандор Пал и Ласло Рац Сабо преценяват че политическият елит на Унгария трябва да реши какви са му намеренията по отношението на неговото малцинство в съседните страни и че е необходимо пълно възстановяване на системата на унгарско-унгарски отношения и по отношение на формата така и по съдържанието.

- На сръбската политическа сцена чудовищната унгарска еднопартийна система – която по същество подкрепят и Белград и Будапеща – е стигнала до точката от която няма връщане. Унгарците от Войводина още в началото на деведесетте бяха субект на сръбската политика, а сега Съюза на унгарците от Войводина – в замяна за оскъдни икономически привилегии – стана поклонник на белградския и новосадския сръбски политически елит, докато 16 години подкрепеният иск за автономия днес е по-далече от всякога – преценяват ДСВМ, ДЗВМ и ГСМ, образлагайки че “затова би било необходимо обновление на формата и съдържанието на унгаро-унгарските връзки”.

В-к “Маджар со”

Българите в Сърбия се свиват още по-ниско?!

Демократичните промени в Сърбия донесоха и качествено нови отношения между Белград и София, отношения, които дефинират по нов начин положението на българското малцинство, твърди в интервю за днешния брой на белградския в-к “Глас явности” Ангел Йосифов, председател на Националния съвет на българското национално малцинство в Сърбия.

По думите му Сърбия може да бъде сигурна, че на изток има съседка, която няма да предявява никакви териториални претенции и която с влизането си в ЕС ще помага и Белград да се присъедини възможно най-скоро към европейското семейство.

Ангел Йосифов подчертава, че като председател на Националния съвет може във всеки един момент да се срещне с когото и да било от най-висшите функционери в сръбската столица.

Националният съвет на българското малцинство заедно с другите съвети ще се включи в подготовката на новата конституция на Сърбия чрез отделни депутати в парламента и по други начини, отбелязва той.

Ще се поиска по-справедливо разпределение на честотите за медиите, които излъчват програми на езиците на малцинствата, каквато е позицията на всички национални съвети, както и едно място в сръбския парламент за радиоразпръскване.

Йосифов акцентира върху необходимостта от по-големи инвестиции в развитието на пограничните райони в Сърбия, които ще направят възможно откриването на нови работни места.

“Глас Явности” пише, че Националният съвет на българското национално малцинство в Сърбия е един от десетте национални съвета, които със своята работа допринасят за по-сдоброто общо положение на малцинствата и спомагат за постигането на европейските стандарти в тази област.

Досега съветът е предложил няколко важни инициативи част от които вече бяха приети от официалните власти в Белград и София отбелязва вестникът.

Сред тях са откриването на българско консулство в Ниш и на няколко нови гранични пункта между двете страни, както и инициативата за образование и връщане на майчиния български език в системата на обучение на българските деца в Сърбия.

Извадки от в-к “Глас явности”

Колективно отричане

Смъртта на Слободан Милошевич беше важен катализатор на духовното състояние в Сърбия. Поведението на Правителството на Кошунница ясно показва свързаността на неговата политика, идеология и симпатии с режима на Милошевич. Също и неговата зависимост от подкрепата на СПС и неподготвеността да се дистанцира от политиката на Милошевич. Обаче, реакциите отразиха нещо повече от това, тоест същественото отношение към програмата която навремето имаше плебисцитарна подкрепа, значи и на Кошунница, и на всички коалиционни партньори. Сърбия се “прощаваше” от човека когото и обичаше и мразеше едновременно, защото от него очакваше невъзможното. Всички индивидуални и групови дрънканици се пренесоха върху държавата, не върху него. С отричане на личната отговорност бяха отхвърлени всички ценности и критерии. Това неминуемо води към релативизиране на отношенията между доброто и злото. Затова отиването на Милошевич в Хага, където в продължение на четири години беше разголена неговата престъпна политика, раздвижи отбранителните механизми почти на цялата общност – е колективно отричане. Тъкмо неговата смърт показва това най-добре. Опитва се да се оправдае безотговорната съвест с нов модел на изключителност – в случая с опростено и едностранчиво интерпретиране на Милошевич и неговата епоха.

Поведението на Милошевич по време на процеса в Хага показва, че неговият край, такъв какъвто е, бе логичен. След безуспешният опит с отбранителна стратегия да дискредитира и омаловажи Съда, като че ли “с организирането на собствената си смърт” искаше да прехвърли отговорността върху международната общност. Много известия публикувани след неговата смърт навеждат на заключението, че той самият и неговото обкръжение “провокираха усложненията на сърдечно-васкулярното заболяване, разпространяваха евидентни лъжливи сведения за неправилно лекуване, оказваха натиск върху човешките емоции, както сред прогресивната така и сред реакционерната общественост”, както и че “изплашен от отмъщението Милошевич си играеше, играеше и прекали с играта”. Улям Монтгомери, бивш американски посланик в СиЧГ, привежда подобна теза: “Убеден съм, че Милошевич считаше, че най-лошата възможна алтернатива е делото да приключи с

неизбежна осъдителна присъда и доживотен затвор, далече от къщи и очите на обществеността. Неговата вдовица Мира Маркович всъщност предвиждаше неговата смърт на срещата в моята резиденция в Белград 2003”. Митрополит Амфилохий молеше Милошевич още докато беше в Централния затвор в Белград, преди да го предадат в Хага, да се убие. Значи, неговата смърт беше призовавана и насърчавана от страна на радикалните и “искрени” сръбски националисти в името на сръбските национални интереси.

Техното отношение, както и отношението на цялото общество към смъртта на Милошевич и по реакциите и по същността си, беше твърде двойствено. Най-впечатляващата реакция е безспорно всеобщото облекчение заради това, че смъртта му изпревари присъдата. Процеса срещу него сигурно се приближаваше към края, Милошевич вече беше загубил битката. Неговата защита беше неубедителна и непрофесионална. Той избра да се защитава политически което имаше отзвук само в Сърбия и антиглобалистките кръгове в света. Неговата смърт дори и в някои юридически кръгове бе дочакана като победа. Един от многото юристи и адвокати Тома Фила, изрази това по следния начин: “Всичко което се случи на делото срещу Милошевич няма никаква процесуална стойност, а доказуемостта трябва да се повтаря за всеки нов случай”. Миряна Маркович, съпругата на Милошевич между другото изтъкна, че “Хага се намери в неволя и дойдоха до заключението, че е най-добре да го няма физически” защото това според тях би “било елегантно решение”.

От друга страна, сръбските националисти използваша неговата смърт като повод за разпалване на антихагската кампания, подвеждайки под съмнение положението на сърбите в Хага, но преди всичко предаването на Радко Младич. Бройните “патриотични” медии осъмнаха със заглавия които максимално използваша изкусно лансираните съмнения от Белград, че се касае за нарочно отравяне, защото Трибунала уж се намира в задънена улица защото нямал достатъчно доказателства срещу Милошевич.

Медиите имаха особена роля в създаването на атмосферата и профилирането на Милошевич като държавник и бивш президент на Югославия с твърде ограничено припомняне за жертвите на неговата политика в съседите и в самата Сърбия. За него се говореше като за герой, човек който има определени способности и като за историческа личност. Жълтите и проправителствените медии държаха същия тон, а електронните директно пренасяха всичко от пристигането на ковчега на сурчинското летище, до неговото излагане в Музея на революцията, прощаването пред Съюзната скупщина а след това и самото погребение в Пожаревац. Ония които критически биха се обърнали върху неговият живот получаваха малко медийно пространство.

Медиите дни наред твърдяха, че Милошевич е убит, и на първите страници доминираха заглавия като: “Убит” (Курир), “Готвеше се да победи Трибунала”, (Курир), “Дачич: Милошевич убит” (Политика), “Уби го съдът в Хага” (Вечерни Новости), “Милошевич е отровен” (Глас явности), “Хага уби Милошевич” (Глас явности). Коментарите намекваха, че “Хага получи най-голямата си жертва досега и възможна “точка на и” за смисъла от неговото по-нататъшно съществуване”.

Под натиска от една страна на европейската Сърбия и Европа, и от друга, на по-голямата част от Сърбия която фрустрирана и изплашена от отговорността която я очаква, правителството избра средното решение: не участваше в церемониала на изпращането, но обезпечи цялата логистика. Заключението е, че Милошевич имаше парадържавно погребение. Не само затова че Социалистическата партия подкрепя малцинственото правителство на Коцуница в Парламента, но и заради общата двойственост към ролята и делото на Милошевич.

Ковчегът на Милошевич беше изложен в Музея на революцията, което само по себе си е символично, защото този музей е и символ на “втората” Югославия която той разори. Не е случайно че са го свързали с този символ, защото искаха да го изпратят като комунист, което подразбира, че комунистите са отговорни за войните и военните престъпления. Майстора на разоренията бе ожален и погребан без присъствието на семейството, в градинка, “като канарче”, под липата в семейната къща на неговата съпруга Миряна Маркович в Пожаревац. На Сърбия стави в наследство беда, престъпност, корупция и беззаконие. Превърна Сърбия в затвор не само заради санкциите, но и заради пагубното промиване на мозъците почти две десетилетия.

“Мъчното аматьорско представление” в Пожаревац координираше семейството от Москва чрез Милорад Вучелич, един от претендентите за негов наследник в Социалистическата партия.

Над гроба бяха четени прощални писма от сина му Марко и съпругата Миряна, докато дъщерята Мария се обади от Черна гора настоявайки баща ѝ да бъде погребан в родното място в Лева Река. Руският генерал Леонид Ивашов, също в семейна режисура, каза над гроба, че в ръцете си има едно голямо сърце което е било в затворната килия дарение от неговата съпруга Миряна. “По нейно

желание го донесох от Москва и го спускам в тази свята гробница. Збогом голям славянино, збогом солдатино Слободане”. На погребението присъстваха само ония на които семейството им разреши: партийни другари (но не всички), радикалите като най-близка партия, пенсионери с генералски униформи, няколко обвинени от Хага, бройни комунисти от изток, сред които най-много руснаци като Генадий Зюганов, след това Ремзи Кларк и Петер Хандке, близки роднини и комшии. Бе погребан под звуците на руските песни “Подмосковска вечер” и “Рябинушка”.

Коментарите на изтъкнатите личности и политиците се движеха в рамките които поставиха премиерът Кошунница и патриарх Павле – неговата смърт да не бъде повод за размисли върху неговото наследство. Воислав Кошунница каза, че “ в нашия народ се уважава обичаят в такива моменти да се оставят настрана всички политически и други различия.” А патриарх Павле поръча: “В този момент от държавните органи и целия народ очакваме да бъдат на висотата на своята отговорност пред Бога, историята и трагическия край на земния живот на Милошевич”, и че всеки има “неделимо право на гроб и достойно погребение, особено хора, които като Слободан Милошевич отбележиха със себе си своето време и съдбоносните събития в живота, както на сръбския така и на другите народи в това смутно време”.

Семейството и близките сътрудници повтаряха тезата за убийство, например съпругата Миряна Маркович заяви, че “Трибунала уби мъжа й”, а шефа на погребалната церемония Милорад Вучелич, че “това е голяма трагедия за сръбския народ, семейството на Милошевич, за СПС и всички честни патриоти и хора на добрата воля в Сърбия. Зденко Томанович съветник на Милошевич, “обнародва” че “Милошевич му е казал, че са се опитали да го отровят в затвора”, а Момир Булатович, бивш съюзен премиер който последен е видял Милошевич своите опасения, че Милошевич “някак си знаеше какво ще се случи. Мисля, че той предусещаше края. Някак си и аз знаех че няма да го видя повече”.

Радикалите, най-силната партия в Сърбия, използваша мъртта на Милошевич за дискредитация на Трибунала в очите на обществеността, защото, както казват, “Трибунала в Хага с помощта на домашните сатрапи убиха Слободан Милошевич”, и че “Прокуратурата и лъжливите съдии на Трибунала в Хага носят най-голяма отговорност за неговата смърт”. Затова радикалите няма да позволят повече малтретирането на семействата на сръбските патриоти “което правеха досега Борис Тадич и Вук Драшковић и първенците на правителството на Сърбия както и окупационните медийни експозитури в нашата страна”. Томислав Николич зловещо обяви, че “смъртта на Милошевич отваря въпроса за всички останали смърти в Трибунала в Хага” както и въпроса “за сътрудничество по всяка цена”. Изяви и загрижеността за съдбата на своя лидер Воислав Шешел, защото те желаят и той “да не дочака жив присъдата”. Такива изявления и спекулации, че Слободан Милошевич е отровен в Трибунала в Хага, доведоха до това че затворниците от всички народности протестираха с искането специална комисия да изпита условията в които живеят и качеството на здравната защита. От Съвета за сигурност поискаха независима експертна комисия която да контролира техният престой в Шевенинген, “защото след смъртта на Слободан Милошевич не се чувстват сигурни”.

Не изостанаха и реакциите на ония които по същество бяха истински идеолози на проекта на Милошевич, някои от които бяха и свидетели на защитата в Хага. Това не представлява изненада, с оглед на това че не никога не са се отказвали от своите убеждения. За разпадането на Югославия, както и за смъртта на Милошевич, е отговорна изключително международната общност. Михайло Маркович, академик и главен идеолог на СПС, потенцираше че “това е още едно доказателство че Трибунала в Хага не е правна а политическа институция”, а професор Смиля Аврамов, най-големият представител на теорията на заговора, каза: “Това не е трибунал, това е морга! Това е място където убиват сърби! Милошевич е шестия сърбин който дочака смъртта си в този съд”. Чедомир Попов, академик и историк, също бе опечален от смъртта на Милошевич защото “такава голяма историческа личност си отиде по един недостоен начин какъвто той не е заслужил”. Техната надежда е че историята по друг начин ще прецени Милошевич и Сърбия, и Попов изразява уверението си че “историята ще идентифицира отговорните за смъртта на Милошевич и онази част от сръбския народ която не е изгубила съзнанието си за национален интерес и достойнство”.

Обаче Добрица Чосич, главният инспиратор на сръбският национален проект и символ на антиевропейската ориентация, не бе разположен да се обади по повод смъртта на Милошевич. “Вярвайте ми, болен съм и не мога нищо да ви кажа. Чух че Милошевич е преминал, но не мога да говоря”. Обаче в своето последно обръщение към нацията в новогодишното издание на НИН той каза: “Сега когато Милошевич е зад шенгенските решетки и когато му съди Трибунала в Хага,

политически съд който не е съд на истината и правдата, аз няма да говоря за политиката на Слободан Милошевич”.

Една част от политическия елит която говори за приближаване към Европа се опита да релативизира отношението на естаблишмента и обществеността към Милошевич. Бившият президент на Държавната общност Светозар Марович даде обобщено изявление: “Вестта за смъртта на човек е винаги тъжна вест. Особено когато става дума за смъртта на болен човек който в затвора е търсил помощ”. Единствен представител на правителството който указва на характера на режима на Милошевич беше Вук Драшкович: “срамувам се от реакциите в Сърбия за смъртта на Милошевич. Покрусата на неговите последователи за човека който е отговорен за безбройни престъпления и който лично е наредил много убийства пресъздадени в хвалоспения на починалия и неговата политика която произвеждаше само смърт, нещастия и омраза. Като двигател на проевропейската ориентация в правителството Драшкович използва и този момент да апелира към света незабавно да приеме Сърбия в ЕС и НАТО.

Реакциите на официална и неофициална Русия бяха предсказуеми. Сърбия и смъртта на Милошевич отново послужиха на Русия да се противопостави на еднотипното западно третиране на ролята на Милошевич. Реакциите в Белград, особено сред блиските до него хора, показаха, колко Милошевич и много други са разчитали на Русия. Спекулациите че Милошевич евентуално би могъл да бъде погребан в Москва бързо изчезнаха, а руското министерство на външните работи се задоволи с критика на Трибунала в Хага, преди всичко заради това, че “въпреки техните гаранции не позволи лекуването на Милошевич в Русия”. Освен това, руската Дума донесе и едногласно гласувана резолюция (с 437 гласа) в която се казва, че “Международния трибунал за бивша Югославия не успя да реализира идеята за своето създаване”. Бе поискано спиране на следствието по всички предмети по които се съди в Трибунала, защото решенията на съда се “отличават с висока степен на политизация и необективност”.

В първите реакции за смъртта на Милошевич официални световни личности основно изтъкнаха, че Сърбия сега трябва напълно да скъса с миналото и да се обърне към бъдещето, както и да продължи сътрудничеството с Трибунала. Хавиер Солана заяви, че се надява, че това събитие “окончателно ще обърне Сърбия и Черна гора към гледане към бъдещето”. Кондолиза Райс заяви, че Милошевич “дълго беше една от най-големите демонични сили в Европа. Милошевич безспорно е отговорен за много, много хора и политиката която е водил и която доведе до разпадане на страната”. CNN сби реакциите в едно изречение “Милошевич – архитект на балканската касапница”. Ричард Холбрук, творец на споразумението в Дейтън заяви: “Правдата е задоволена. Той (Милошевич) е чудовище което започна четири войни и последните пет години прекара в затвора, което е съответно строга правда”. Стjepан Месич, хърватския президент, както и други политици в региона, главно заявяваха, че е “жалко че не доживя края на процеса за да си получи това което заслужава”.

Със смъртта на Милошевич Трибунала в Хага доживя тежък удар, защото за непълна седмица загуби главният обвиняем Слободан Милошевич и основният свидетел Милан Бабич. Това е огромна фрустрация за всички хора които бяха ангажирани върху тоя случай, както морално и интелектуално така и заради положеният труд и време. Карла дел Понте по повод смъртта на Милошевич заяви че “съжالياва заради всички жертви и оцелели, които очакват правдата да бъде задоволена”. Тя, както се и очакваше, наскоро усили натиска срещу сръбското правителство да предаде Радко Младич.

Домашните аналитици особено развиха тезата за обезсмислянето на Трибунала. Така Братислав Грубачич, директор на бюлетина VIP каза че “това е много лошо за Хага, защото големия въпрос е как ще продължи Трибунала с процесите и че е трудно да се очаква “че някой скоро ще се реши доброволно да отиде”.

Според много аналитици, смъртта на Милошевич и спирането на процеса срещу него също нанесоха тежък удар върху случаите които Хърватия и Босна задвижиха пред Международния съд на правдата. Присъдата на Милошевич за геноцид можеше значително да укрепи тия случаи. Тази теза бе особено застъпена в Сърбия. Тибор Варади, правен експерт, твърди че неговата смърт е довела Босна в още по трудно положение, защото ако Трибунала бе доказал неговата вина, “тогава Международния съд на правдата евентуално можеше да се опре на това решение. На прокурора му се изплъзна възможната опора”.

Малък брой политици и обществени личности от по-младото поколение в Сърбия което заплати най-голямата част от цеха на авантюрата на Милошевич, на смъртта на Милошевич реагираше рационално и без страсти. Те дълбоко в душата си разбират неговата деструкция и инстинктивно се

защитаваха от нея – чувстваха го като начин да оцелеят. Боян Костреш, председател на скупщината на Войводина, вместо на Милошевич отдаде почит на неговите жертви: Зоран Джинджич, Иван Стамболич и Веселин Бошкович. Взе ги като символ на “жертвите и страданията на всички които тук и в обкръжението изстрадаха заради управлението на този човек”. За Горчин Стоянович, режисьор, “Слободан Милошевич е олицетворение на един начин на мислене, един амалгам от глупост, ограниченост, примитивизъм, реакционерство – което под определени условия става зло”. Обаче, той счита че всичко което Милошевич представляваше е “все още в сила в Сърбия”. Марко Видойкович, писател, каза, че не му е жал че Милошевич е починал, защото това би било като че ли “на някого е жал за смъртта на Хитлер”, и че за здравето на Сърбия щеше да бъде по-добре ако той бе дочакал произнасянето на присъдата. Чедомир Йованович, председател на най-младата партия в Сърбия, ЛДП, заяви че е “неприемливо Милошевич да се третира като държавник”, защото неговата смърт “не може да аболира нито него, нито неговата политика. Слободан Милошевич е “най-голямата и най-скъпа политическа грешка на съвременна Сърбия и най-голямо заблуждение в което днес живеем”.

Въпросът за сръбското общество е, беше ли възможен Милошевич без атмосферата която с години създаваха сръбската академия на науките и изкуствата, Сдружението на писателите, политическият и военен елит, с помощта на СПЦ и медиите – си остава открит и по-нататък. Милошевич беше израз на волята на сръбският елит която с неговото избиране показва съществено неразбиране на времето и доминиращите процеси в Европа и света. Изглежда че този елит вече е “циментиран” интерпретацията на близкото минало. Това може би най-добре е формулирал Добрица Чосич като завещание към сръбския народ. “Всичките тия войни на Балканите от края на ХХ век са окончания на Втората световна война и начало на новата война срещу Европа и които за нещастие започнаха с агресията на НАТО върху Сърбия 1999 в които участваше и самата Европа. Виновниците са същите и жертвите са същите. Тъкмо за това послужи смъртта на Милошевич.

Повдигането на обвинението срещу Милошевич през 1999г., го разлегитимира като политически участник и помогна за неговото падение през 2000г. Предаването в Хага от друга страна, създаде политическо пространство на реформисткото правителство на Зоран Джинджич. Без оглед на това че присъда няма, зад него остава “правно наследство”, защото през четири годишния процес бе събрана огромна документация която можеше да остане и неразкрита. Събраната документация ще послужи в други случаи – на пример за Радко Младич, Радован Караджич и бройни други военни и полицейски коменданги.

На Сърбия ѝ предстои дълъг период на преразглеждане и изследване на причините които доведоха до избирането на този политически проект: все още недовършен държавен въпрос (границите), самоизолацията, разорено общество и огромна загуба на човешки потенциал което доведе Сърбия до такива пагубни последствия.

Милошевич като своеобразен феномен от края на ХХ век още дълго в Сърбия и в света ще бъде тема за изучаване и оспорване, не само сред съвременниците и следователите а и между бройните изследователи и историци. Милошевич нямаше шанс да победи Трибунала и затова по някакъв начин неговата кончина беше логическа. За Сърбия е много по-пагубно това, че Милошевич си отиде без присъда, защото тя сама по себе си можеше да бъде начална точка за вътрешно диференциране.

Соня Бисерко

Босилеград – втората Либия

Съдбата на национално и демократично изявените българи в Западните покрайнини не е различна от съдбата на медицинските сестри в Либия

Навсякъде по света тайните служби се занимават с набиране на информации т.е. разузнаване. В зависимост от вида на информацията съществува външно, научно-техническо и културно-историческо разузнаване, контраразузнаване, политическа полиция, военно разузнаване и военно контраразузнаване. Тайното разузнаване е необходимо за всяка държава която държи сметка за националните си интереси.

Само за сътрудниците на политическата полиция нямам разбиране – те винаги са били средство за репресии и отмъщение и най-често са доброволци, т.е. сами предлагат услуги на полицията. Набирайки достатъчно информация, политическата полиция се изплъзва от обществен контрол и се превръща в мощна паралелна система на управление която манипулира с интересите на държавата и обществото.

С набиране, т.е. вербуване на информатори обикновено се занимават офицерите на тайните служби които набелязват своите жертви и започват системната им разработка с позволени и непозволени средства. Ограничения в подхода няма, използват се всички средства докато жертвата не се съгласи да сътрудничи или да изпълнява поръчки. Така сътрудниците на тайните служби, съзнателно или несъзнателно се превръщат в роби на една организация която посмъртно ги наблюдава, следи, тероризира и накрая ги предава. Офицерите на тайните служби и днес са си свободни и необезпокоявани от никого. Дори продължават да управляват обществото чрез партиите които създават и манипулират.

Вербуването на информаторите се постига най-често чрез репресии: заплахи за уволнение, заплахи срещу личната сигурност, вкарване в затвора по скалъпени процеси, разни видове изнудвания и пр. Хиляди граждани заловени в истинско или мнимо нарушение на закона и не издържали на системния терор стават доносници и изпълнители на полицейски поръчки.

По време на прехода, “досиетата”, които тайните служби водят и грижливо архивират стават бомби със закъснител което допълнително скандализира и разединява обществеността. Изхождайки от това Гърция и Испания решиха да изгорят всички досиета.

В бившите социалистически страни по време на прехода тайните служби бяха подложени на сериозни реформи а досиетата понякъде бяха отворени а понякъде унищожени. Това означаваше, че човек можеше да си види информациите които тайните служби са събирали за него, а ако се понапегне, можеше да разбере и от кого са събирани. Случиха се и други крайности. Някои офицери на тайните служби откраднаха част от досиетата и ги скриха в своите сейфове. Когато дребните информатори отказаха да им служат, те им пуснаха досиетата в публичното пространство и поведоха компроматна война срещу тях.

Имайки всичко това предвид, би било наивно да се мисли, че има нещо случайно в политическото пространство у нас. Всички политически партии, техните лидери и огромна част от членовете бяха създавани и набирани от Държавна сигурност, но не с цел да се създава демократично, гражданско общество а с цел да се контролират и насочват политическите процеси у нас и особено да се набелязат хората които имаха потенциала да застрашат едностранната военно-полицейска и престъпна диктатура на системата.

И въпреки това, тайните служби не са всемогъщи и вечни. И те загиват отвътре, и загивайки, се оказват неспособни да контролират обществото по начина по който го правят, просто защото вечният, изначален човешки стремеж към свобода и напредък не понася никакви ограничения.

В този ред на мисли, без да изпадаме в параноя и крайна подозрителност към всекиго и към всичко, можем да се замислим кой, чрез кого и с какви средства продължава да управлява със съдбата на българското малцинство което, притиснато от огромни демографски, икономически, политически, културно-просветни и какви ли не още проблеми продължава да потъва към дъното. Ако историците някога се докопат до нашите секретни досиета, вероятно ще могат да отговорят на всичките тези въпроси, но се опасявам, че тогава ще бъде много, много късно.

От позицията на човек участвал в националното движение на българите в Западните покрайнини от 1990г. насам, си давам сметка за пътя който трябваше да извървя за да осъзная всичко това, да маркирам хората които участваха в създаването, манипулирането и накрая в разбиването на Демократичния съюз на българите в Югославия. В момента в който падна Милошевич, решихме че е дошло времето ДСБЮ да се превърне в основна и водеща политическа сила на малцинството която да влезне в преговори със сръбското правителство и да постави искания които можеха да ни създадат условия за по-нормален живот.

За съжаление, веригата се пропукна там където никой не очакваше: само уважението към семействата на отделни хора и почитта към мъртвите ме спират да спомена техните имена. След 5 октомври 2000г., ДСБЮ беше предаден и се разпадна, а Босилеград и Цариброд се превърнаха в развъдници на сръбски политически партии. “Интелектуалците” на българското малцинство послушно смъкнаха гащите си пред лидерите на сръбските партии които през ден идваха в Босилеград. Някои от тях върнаха членските карти на ДСБЮ и биваха назначавани за директори и на други добре платени държавни длъжности. Сякаш сръбските партии не бяха достатъчни да

покрыят целия политически спектър у нас и някой реши, че трябва да се създадат още български организации – като “коректив” на КИЦ-а в който се бяхме закапсулирали и безкомпромисно разобличавахме “демократичния” фарс и денационализаторската политика която продължава и днес. Ударите срещу нас идваха отвсякъде, отвътре и отвън, и от Белград и от София. А после всичките тия нашенски българи, които бяха българи точно толкова колкото бе нужно на великосръбските национални интереси, подписаха декларации че са българи по народност, и станаха членове на Националния съвет на българите, но и до днес нямат позиция по въпроса за образованието на български език! Пряко подчинени на премиера Воислав Кошунница те съзнателно или несъзнателно продължиха старата политика с нови средства.

И не само това. Повечето от тях подадоха документи за българско гражданство и го получиха, купиха луксозни коли с български номера и си записаха децата да им учат в България. Всичко това предизвика противоречиви реакции: някои изявени българи се почувстваха предадени от България като видяха най-жестоките си противници – сръбски радикали и социалисти седнали в български коли, други се зарадваха, че процеса на ребългаризация най-после е обхванал и ония които бяха крайно просръбски ориентирани, трети обявиха, че във всичко това няма абсолютно никакъв морал и т.н. Самите сръбски радикали от български произход изведнъж почнаха да клинчат че са станали радикали от инат – по принципа колкото по-зле за сърбите, толкова по-добре за нас. Някаква ферментация в съзнанието на хората беше започнала, колкото и болезнена да бе тя. Но агентурните действия на определени служби и лица никога не са спирали.

По времето когато публикувах “Българите в Югославия – последните Версайски заточеници” където се опитах да отворя въпросите за начините на решаване на проблема с българското малцинство след разпадането на Югославия, а по-късно да наложа тезата за политическа автономия на Западните покрайнини в програмата на ДСБЮ, тогавашният лидер на “реформираното ДСБЮ” (на Расим Ляич) и неговите “юридически” съветници след сериозни академични анализи на домашна джанковица и кисело зеле, решиха да ме изключат от ДСБЮ, защото с тезата за автономия на българското малцинство съм застрашавал териториалната цялост на Сърбия – нещо в което не ме обвини нито един сръбски политик! Истината беше, че всичките тия “политиканти” си бяха боядисали гащите от страх да не би сръбските им чорбаджии да ги заподозрат в сецесионизъм! Днес, когато даже и самият Кошунница иска политическа автономия за сърбите на Косово, ще ми се да разбере какви са заключенията от последният “академичен запой” на известните наши адвокати на Гарашанин.

Както и да е, българските организации в Западните покрайнини днес са разбити и скарани, но “демократичната” власт на наследника на Милошевич, Кошунница, продължава да преследва национално и демократично проявените българи провеждайки психологическа война срещу тях, обикновено чрез скалпени обвинения за дребни или измислени нарушения което в едно политически оцветено правосъдие никак не е безопасно. Прокуратурата и държавните институции в повечето случаи се държат настрана: мръсната работа им вършат техните верни маши които частно завеждат дела за щяло и не щяло срещу национално и демократично изявените активисти и най-често ги печелят. Дори и когато ги губят (а това рядко се случва) пак постигат целите си: за всеки честен човек всяко влизане в съда освен компромат е и психологически стрес, губене на нерви, пари и време.

Внимателният анализ на издадените присъди, предварителните производства в полицията и прокуратурата и заведените дела в общинските съдове, може да доведе до интересни заключения и да разобличи докрай методите с които се цели компрометиране, изтощаване и сплашване на национално и демократично проявените българи в Западните покрайнини. Могат да се направят и други интересни заключения: кои са най-често преследваните лица, кои са поръчителите и изпълнителите на скалпените процеси, кои са доносниците и “екзекуторите” и т.н. Друг е въпросът, че конкретните имена все още не могат да се публикуват защото правосъдието издава редовни присъди за “клевета и обида” срещу всекиго който се опита да засегне бившите комунистически величия.

Ето само някои сведения за заведени дела срещу национално и демократично проявените българи които са проявявали критична гражданска позиция по проблемите на българското малцинство:

- Д-р Марко Шукарев, бивш лидер на ДСБЮ, съден за самоотлъчка от югоармията, единствен политически лидер в Сърбия лежал в затвора.
- Небойша Иванов, осъден за “предизвикване на национална, расова и религиозна омраза и нетърпимост”, помилван от президента на Сърбия.

- Димитър Димитров Треперски, активист на ДСБЮ, с няколко висящи дела и образувано предварително производство за “предизвикване на национална, расова и религиозна омраза и нетърпимост.
- Александър Димитров, активист на ДСБЮ, бивш секретар на КИЦ “Цариброд” в Босилеград, бивш директор на частна ТВ “КОДАЛ” в Босилеград заведено дело с обвинение за неплатени данъци.
- Бойчо Димитров, активист на ДСБЮ, с висящи дела за пътни нарушения и нанасяне на побой.
- Йовица Костов, лидер на ДСБЮ, заведено дело за несъвестно изпълняване на служебна длъжност.
- Димитър Стефанов Димитров, активист на ДСБЮ, осъден за обида заради твърдения отпечатани в “Бюлетина”. Два пъти незаконно уволняван от работа като преподавател по сръбски език и литература.
- Новица Божилов, активист на ДСБЮ и ДС, осъден за нанасяне на побой върху лидер на Сръбската Радикална партия в Босилеград.
- Емил Пейчев, активист на ДСБЮ и ДС, 6 висящи дела за разни нарушения като физическо и длъжностно лице – директор на ветеринарна станция и директор на собствена частна фирма.
- Драголюб Иванчов, активист на ДСБЮ и ДС, абсолютен рекордьор в Босилеград по заведени дела за разни нарушения като физическо и длъжностно лице директор на собствена частна фирма.
- Миле Миленов, лидер на ДС, бивш кмет на Босилеград, съден за участие в свалянето на комунистическата власт в Босилеград на 22 ноември 2000г. Разследван за финансови злоупотреби. Освободен от отговорност.
- Димитър Цветанов, активист на ДС, съден за участие в свалянето на комунистическата власт в Босилеград на 22 ноември 2000г. Освободен от отговорност.
- Мира Цветанова, активист на ДС, осъдена за служебно нарушение като директор на Здравния дом в Босилеград.
- Драган Христов, активист на ДСБЮ и ДС, съден за участие в свалянето на комунистическата власт в Босилеград на 22 ноември 2000г. Освободен от отговорност.
- Рафаел Стоянов, активист на ДС, има висящо дело за сбиване с полицаи в Босилеград.
- Борис Динов, активист на ДС, осъден и излежал наказание от три месеца затвор за злополука и нанесена повреда на пешеходец.
- Боян Стоев, активист на ГС, има висящо дело за сбиване с лидер на Сръбската Радикална партия.
- Иван Николов, автора на тази статия, активист на ДСБЮ, председател на КИЦ “Цариброд” в Босилеград и главен и отговорен редактор на “Бюлетина” съден за клевета и обида и освободен от отговорност. Осъден като физическо лице за клевета заради твърдения изнесени в гражданска петиция до Адвокатската камара в Ниш срещу адвокатите Велин Стоичков и Здравка Гагулска.
- Мая Николова, активист на ДСБЮ, секретарка в КИЦ “Цариброд”, осъдена като физическо лице за потпис върху същата петиция заедно с още 12 съграждани. Има висящо дело за фалшив потпис върху пълномощно дадено на адвокат Велин Стоичков.

Във всичките тези случаи прави впечатление ефективността с която се произнасят съдилищата към тези лица. Когато обаче трябва да осъществят правата си – има друг критерий. Авторът на тези редове може до посвидетелства, че не може да реализира изпълнителна присъда срещу адвоката Васил Станчев повече от 6 години. Или друг случай: джебчия който ме ограби не може да бъде осъден повече от две години въпреки всички доказателства и направени самопризнания. Няма да коментирам морала на защитниците му които намират интереса си защитавайки един безмилостен крадец който ограбва беззащитни инвалиди, възрастни хора и жени.

Ако към всичко това прибавим обстоятелството, че в последните десетина години в Босилеградско се случиха десетина убийства или самоубийства за които обаче все още няма повдигнато нито едно обвинение – коментарите стават напълно излишни. Всеки може сам да си направи изводи.

Иван Николов

Социалистите и УДБА разбиха българските организации в Сърбия

В Цариград управляват шурмоваците на Милошевич

Искаме международен контрол върху Западните покрайнини, твърди д-р Марко Шукарев

Д-р Марко Шукарев е роден през 1946г. в Цариград, в будно българско семейство. Баща му Георги Шукарев е френски възпитаник, педагог и преподавател по музикално изкуство в Цариградската гимназия и създател на Гимназиалния духов оркестър, понесъл името и славата на цариградските училища. Чичо му Марко Шукарев е убит от сръбските власти в Цариград през 1930г., дядо му по майчина линия Ига Милошов е бил затварян и тормозен от сръбската жандармерия с обвинението, че е участвал в атентата през 1937г. на жп линията при Гоин дол, Цариградско, а след излизането му от затвора умира. Завършил е българска гимназия в Цариград, след което следва медицина в Нишкия медицински факултет. Специализира акушеро-гинекология в Нишкия университет. В момента работи като лекар специалист в Цариградския здравен дом. Женен за българка, има син и дъщеря, които следват медицина и стоматология в Пловдивския университет. През 90-те години става активен член на Демократичния съюз на българите в Югославия, а след това и негов дългогодишен лидер. Единственият политически затворник в режима на Милошевич, в чието освобождаване се включват българската държава и най-авторитетните международни организации. Участва в срещите по въпроса на българското малцинство с Тадеуш Мазовиецки, Мисията на ОССЕ, Хелзинския парламент, среща се с дипломати и правозащитници от Европа и САЩ.

Д-р Шукарев, какво става в момента, отдавна не съм ви виждала?

Бях изолиран от внедрени елементи на Социалистическата партия на Милошевич и Юголевицата на Мира Маркович. Беше ми забранено да участвам на изборите през 2000г. от хора, близки до сръбските опозиционни партии, с които ДСБЮ тогава беше в коалиция.

Защо беше разбит ДСБЮ?

След 1990г., след появата на многопартийната система, сръбските тайни служби имаха една цел – да внедряват техни хора в партиите и да дирижират какво да се прави и каква политика да се води. Този сценарий се приложи върху ДСБЮ от страна на сръбската УДБА, жалко че някои български дипломати от предишното правителство на Република България участваха в разбиването му с помощта на КИЦ “Цариград”. С български пари беше разбита партията на българите. А с помощта на платени бодигардове аз и още 40 души не бяхме допуснати да влезем на събранието, което трябваше да бъде изборно. Ние, патриотите, бяхме подменени с хора на Социалистическата партия и Юголевицата. Същият сценарий беше приложен и в Босилеград.

А в момента какво е положението?

Днес на политическата сцена в Западните покрайнини излязоха на преден план същите хора, които по времето на бившия режим бяха шурмоваците на Милошевич и Мира Маркович. Те управляват в нашите райони и за тях лесно се намира работа. “Всичко е същото, само него го няма”, гласи един графит, който визира настоящето положение не само в Сърбия, но и в Западните покрайнини.

Добре де, не се ли чува българска реч в Общинските съвети, след като имате Закон за националните малцинства?

След 2000г. сръбските партии в Западните покрайнини нахлуха в политиката с цел да разбият изборителното тяло и отделни хорица да си намерят работа. Те се отказват от майчиния си език и говорят на сръбски език в Общинските съвети. “Големите демократи” закриха всички предприятия в

града и хората се преселиха на границата, превръщайки се в трафиканти на цигари и наемни работници на мутрите. Нито една сръбска партия не помогна да се задвижи поне една фирма в общините, където живеят българи. В общинските парламенти се водят боричкания за три директорски кресла. Да бъдеш директор или някой шеф в общината, или пък кмет, трябва да си човек на спецслужбите.

Има ли някаква промяна в полицията?

Не! Останаха си същите. Тези, които ни следяха и ни смятаха за врагове на държавата, защото си търсехме човешките и малцинствените права и искахме да си останем българи, си останаха на предишните постове, а някои даже са и повишени в службите. Цариброд все още няма началник на полицията българин, в полицията все още съществува служба “съдия за нарушения” на който полицията диктува какво наказание да вземе спрямо някои хорица. В гранична полиция работи само един българин. Всичко това говори за какви нищожества ни смятат сръбските власти.

А хората не се ли бунтуват? Няма ли реакция?

Хората и да се бунтуват, и да търсят някаква работа там, Белград не позволява, няма доверие в българите. Не дай си боже, сръбски полицаи да се ожени за българка или българка да се ожени за сръбски военен офицер. Изборът пред тях е – службата или жената.

Нима подобно нещо все още съществува?

Ще ви посоча няколко примера. Единият е свързан с уволнен преди две години сръбски полицаи от ГККП “Градини” по простата причина че се оженил за българска гражданка. Вторият случай е царибродчанка, женена за сръбски военен офицер. Тя е следвала в България и това им е взето за грях.

Какво е положението в момента с образованието? Знаем че имаше проблеми.

Аз съм завършил българска гимназия в Цариброд, след това и медицина в Ниш. Езикът ни най-малко не ми е пречил. Но сега забелязвам, че образованието на българите се провежда изцяло на сръбски език. Българският език се изучава с 2 часа седмично, с което той е пренебрегнат. Една учителка в Цариброд преди време беше казала на децата да не учат български език, защото бил лош. По-добре било децата да играят физкултура, отколкото да учат български език. И сега същата тази учителка на държавни разноски учи във Великотърновски университет. В детските градини децата учат и се възпитават, но и подготвят за първи клас единствено и само на сръбски език.

У кого е вината за всичко това?

Вината е изцяло на семейството и на учителите, които не научиха децата да кажат “добър ден” вместо “добар дан”. Сръбските власти се възползваха от това и затова сърбизираха училищата. Срам и позор за това малцинство, че може да се откаже от своя майчин български език. И въпреки всичко тичат същите тези, които не искат да учат в училищата на български език, да се учат в българските ВУЗ-ове. Моята дъщеря беше единствената, която преди четири години пожела да полага матура на български език. Даже искаше да учи в гимназията всичко на български, както ѝ се полага по конституция. Но не ѝ беше разрешено. Друг освен нея нямаше.

Вие бяхте върл защитник на религиозните права и свободи на българите в Западните покрайнини. Какво става в момента там?

Преди години намерих двама българи, които да учат в българската Духовна семинария. Още от самото начало имаха проблеми затова, върху тях оказваха натиск сръбските спецслужби на границата и в Цариброд. Даже и владиката Нишки Ириней правеше всичко възможно да не се ръкоположат за свещеници в Цариброд. По такъв начин българското малцинство е единственото малцинство в Сърбия, което няма свой свещеник, който да служи на български, на своя народ.

Сръбски свещеници ли служат в Цариброд?

В настоящия момент в Цариброд служат двама сръбски свещеници. Всички проповеди и служби се провеждат на сръбски език. Даже и общината им угодничи, като на единия от тях вече е дала квартира в конака на манастирчето, първото килийно училище “Св. Димитър” в Цариброд. Но аз искам да съм обективен. Българската православна църква нищо не направи да има поне един свещеник българин в Цариброд.

Какво прави нашата държава в защита на вашите права?

За съжаление няма последователна национална политика. Но поне сме й благодарни, че дава образование и стипендии на студенти от Западните покрайнини.

Имате ли български телевизионни програми?

Искам да благодаря на САЩ, че по време на войната в Косово бе бомбардиран ретрансляторът край Цариброд, който ни заливаше с лъжи посредством сръбските казионни телевизии. След това ние получихме и тази възможност – да гледаме българска телевизия. Сега имаме възможността с помощта на кабелната ТВ в Цариброд да гледаме няколко български телевизионни канала, както и още двамадесет други, включително с някои чуждестранни.

Какво е мнението Ви за Националния съвет на българите?

Това е платен и подпомогнат казионен орган от сръбската държава, конгломерат от хора и интереси на разни сръбски партии и лобита. Ами вижте, самите те не искат да говорят на български език. Нали ги виждаме в Общинския парламент и по кабелната телевизия. Те нямат единно мнение за обучението на български език в училищата, нормално е, че те защитават позицията на сръбските пратии. Този орган още служи като фарс пред Съвета на Европа, че националните малцинства имат Национални съвети. Нито аз, нито хората признават този орган, защото членовете му са се самоизбрали.

Кога българите в Западните покрайнини ще се отърсят от наследството на Милошевич?

Злият дух на Милошевич още витае в Цариброд и в Западните покрайнини. Хората, които в настоящия момент управляват Цариброд, са чеда на партиите на Милошевич и неговата съпруга. Преоблечени, безпринципни и нагаждачи, които винаги са в челните редици на властта. Аз никога не мога да бъда такъв и затова не бях допуснат дори до листата на партията, чийто лидер бях десет години.

Какво бихте пожелал да се случи на Западните покрайнини?

Ние границата не можем да местим, нито да се занасяме с такива помисли. Искаме правата си в обединена Европа и трябва да се молим за нея. Знаем къде ще ходим и къде ни е мило и драго. Ние сме толерантни и разумни хора. Не търсим нищо повече от това което сръбската държава търси за косовските сърби. Ние можем да разчитаме най-вече на международната общност, която да регламентира нашия статут като международен протекторат. Тя единствено има сили да накара онези неразумни сръбски политици да ни гарантират нашите права и свободи, за които се боря от толкова време.

Виржиния Стоянова
в-к “Стандарт”, бр. 4350, 2005г.

Членството на България в Европейския съюз – възможност за териториално и духовно обединение на българите

Идеята за изграждане на обединена Европа датира от времето на Римската империя. Римските цезари, а по късно и Карл Велики са полагали неимоверни усилия да включат в рамките на своите империи цяла Европа.

Идеалът за обединена Европа възниква от времето на Еразъм Ротердамски (1469-1536г.). Той е автор на идеята за обединяване на народите, населяващи Европа, в единна цивилизация с общ език – латинския, и обща универсална култура и религия. Важен елемент от тази идея е отказът от използване на сила, т.е. войната за постигане на каквито и да е цели.

Философът Имануел Кант (1724 - 1804г.) е обладан от идеята за “вечен Мир”, затова той вижда в обединението на Европа възможност да реализира тази си идея.

Забележителни са усилията и на Наполеон Бонапарт за създаване на една голяма европейска империя. Разбира се, той се стреми да постигне всичко това със силата на оръжието и военната експанзия в името и величието на Франция.

От идеята за Обединена Европа са обладани и водещите дейци на изкуството и културата в Европа: Науман, Брукнер, фон Щайн и др.

Забележителна е програмата за създаване на Обединена Европа на българина инж. Никола Димков (1916г.) С неговата идея за създаване на Световна организация, която да ръководи, регулира и арбитражира политическите процеси в света, може да се гордее българската нация.

В по-ново време тази идея съществува и се документира в “Манифест за Европа”, създаден в университета в Майн, Германия. В него са посочени пътищата и средствата за осъществяването на идеята за единна и обединена Европа.

Според немския антропосоциолог Урс Алтермат (1998), в Западна Европа стремежът към изграждане на обединена Европа се превърна в мощно движение, което подложи на сериозна ерозия статута на класическия тип национална държава.

Създаването на организацията на Европейския съюз е дело на двама велики държавници – Шарл де Гол и Конрад Аденауер. Те намериха сили да преодолеят вековното противоборство на френската и германската държави, да угасят жаравата на националната ненавист и да поставят основите на една нова, помъдряла и силна Европа на Отечествата. Нека не забравяме, че тези мъдри мъже бяха големи националисти, изповядващи идеологията на своите нации. Но те намериха сили да отхвърлят идеите на агресивния национализъм и да заработят за едно мирно и успешно бъдеще на народите на Обединена Европа.

Ние, българските националисти, приемаме с удоволствие възможността да присъединим нашите усилия към този велик съюз на равноправни и равнопоставени нации, където хармонията между националните особености на всеки народ ще се развива без проблем в името на голяма цел – мир, приятелство и благоденствие.

Ние имаме и още едно сериозно основание да подкрепим тази идея. Влизането ни в ЕС ще позволи да реализираме и националния си идеал за “териториално и духовно обединение на нашата нация”. Отпадането на границите ще позволи свободна комуникация на нашите братя и сестри от Македония, Западните покрайнини и Тракия, да се ползват свободно от постиженията на българското образование и култура, за да се създаде Единно национално духовно пространство.

Григор Велев

България – между еврооптимизма и евроскептицизма

С Павел Писарев разговаря Ивайло Христов

- Кой е основният въпрос който стои днес пред българското общество?

Това е проблемът ще бъдем ли приети в Европейския съюз. Ако слушаме българските медии, ще забележим две тенденции. Първата е еуфорична, т.е. всичко е наред, ние ще бъдем приети в ЕС и към нас ще потекат реки от пари. Това е тенденцията на управляващите и на част от журналистиката, която е включена в този еуфоричен поток и няма реална представа за сложността на процесите. Те смятат, че с влизането ни в ЕС автоматически ще започнат да се решават основните въпроси на страната. Другият поток е на евроскептицизма. Той се въплъщава от хора, които ненавиждат европеизирането на България по най-различни причини.

- Какви например?

Едни са влезли дълбоко в българската котловина и не виждат по-високо от нея, други виждат процесите в Европа в мрачна светлина и смятат, че влизането на България в ЕС е пагубно и че България ще загуби своята идентичност и независимост. И двете тенденции са еднакво опасни.

- Защо?

Защото изявленията на правителството заблуждават хората за реалните темпове и последици от приемането ни в ЕС.

-Съзнателно ли е това заблуждение?

Не бих казал, че е целенасочено. Всяко правителство иска да изглежда успешно в очите на своите избиратели и надува гайдата колкото се може по-силно. От друга страна, част от журналистите и една част от управляващите не познават сериозно проблемите, пред които е изправена нашата страна. Кой у нас не е станал министър. В новата история на България има министър-председател без висше образование, има министри, които не знаят никакъв чужд език. Да не говорим за по-нисшите държавни чиновници.

-Основанията на евроскептиците върху какво се опират?

Едните са такива по убеждение, другите по служба. Има заинтересувани кръгове в България и вън от България, които са против влизането ни в ЕС.

- С други думи има платени евроскептици?

Да. Докато при еврооптимистите доминира наивната вяра.

- Кои са конкретно тези кръгове на евроскептиците и на какво се гради тяхната мотивация?

Стоят финансови интереси. Първо, има среди в Турция, които не желаят да бъдем приети в ЕС. Защото Турция няма да влезе скоро. Има "византийски кръгове" в Гърция, които желаят България да влезе в ЕС, но под патронажа на Гърция. Тя да бъде белият ни дроб към ЕС. Гърците непрекъснато поставят различни условия, но нищо не излиза на повърхността и не може да се докаже. Те са известни с префинеността си дипломати. На пръв поглед те са нашите най-големи защитници. Кой спря българската атомна централа? Неслучайно Симеон Сакскобурготски направи изявлението за спирането на трети и четвърти блок на АЕЦ "Козлодуй" в Гърция. Явно му е бил

поставен ултиматум: или ще спрете двата блока, или ние ще спрем пътя на България към Европа. Това е една голяма жертва в името на една висока цел. Против влизането в ЕС са мафиотските структури, които живеят от черната икономика. Това са както български, балкански, така и западноевропейски престъпни групи. След влизането на България в ЕС ще им бъдат прерязани сериозно каналите. Има и в България политици, които са заинтересовани да не влезем. Смята се, че едно неприемане в ЕС ще доведе до падането на правителството, до предсрочни избори. Съществуват политически партии като "Атака", които са официално против присъединяването на България в ЕС.

- Имат ли те реални аргументи?

Те не могат да се мотивират. Тяхното политическо поведение по много въпроси е съмнително.

- Има голяма доза популизъм в техните изявления.

Освен популизъм, те също са подплатени със сериозни икономически интереси на различни среди. Вероятно някакви икономически и политически групировки в Русия също са заинтересовани да не влезем в ЕС. Защото ЕС е европейската икономическа основа на НАТО. Но това не е официалната позиция на руското правителство и на президента Путин, който също работи по посока на сътрудничество с ЕС.

- Познаваме ли състоянието на ЕС в момента?

Не. През 2007г. се навършват 50 години от създаването на ЕС. Той е създаден от пет страни: Франция, Германия, Италия, Белгия, Люксембург. Сега в ЕС членуват 25 страни. ЕС е едно от основните обединения в света. Има 450 милиона население в момента, БВП е 11 хиляди милиарда долара – равен на САЩ. Огромно е пространството на ЕС, така че ЕС е едно могъщо икономическо и политическо обединение. Ние влизаме в ЕС в момента, когато той е в криза. ЕС е бил много пъти в криза – например когато Де Гол даде вето за английското влизане в европейския пазар. Цели 17 години траеха колебанията по приемането на Испания. Сегашните проблеми обаче са изключително тежки.

- В какво точно се изразяват те?

Първо в това, че страните от ЕС през последните десетина години имат нисък прираст: 1,5 на сто годишно. В същото време прирастът на САЩ е около 4,5 на сто годишно, а на Китай – 10 на сто годишно. Тези числа показват, че ЕС тъпче на едно място.

- Кои са причините за тази икономическа криза?

Няколко са. ЕС има ниска производителност на труда, не повече от 80 на сто в сравнение със САЩ. Европа изостава в научно-техническото си развитие. САЩ изсмукват мозъка на Европа. Най-талантливите и способни хора от Европа заминават в САЩ поради огромната разлика в заплащането. После – в Европа се работи 30 работни дни по-малко, отколкото в САЩ. Много са и отпуските в Европа. Просто един европейец работи по-малко, отколкото един американец. Оттук идва и ниският икономически прираст, но има и други сериозни причини.

- Например?

Безработицата. Голяма част от работната сила на Европа не е заета, средно около 10 –11 на сто. В САЩ и Япония това число е 4-5 на сто. Това не е малка разлика. Има също сериозни демографски проблеми. Населението на Европа старее с много бързи темпове и това ще се отрази в следващите години на икономическо развитие. Не достигат младите хора, които да работят. Все повече пенсионери тежат на гърба на младите. Раждаемостта, която осигурява демографска стабилност и развитие на населението, е най-малко 2,1 деца на една жена. В САЩ раждаемостта е по-висока. Европа не може да осигурява своето възпроизводство. Да не говорим за България – 1,4 деца на

жена. В България има и висока смъртност и сред възрастните, и сред децата. Демографските проблеми в Европа са сложни и от друга гледна точка. Променя се етническият състав на Европа. Европа, за да задоволи нуждите си от работна ръка, масово приема емигранти от бившите си колонии: Индокитай и Близкия изток. Това са в повечето случаи мюсюлмани. Те през 2050 година ще станат около 40-50 на сто от населението на европейския континент. Европа ще бъде най-голямата мюсюлманска страна. Тези мюсюлмани, които са в Европа, имат по 4-5 деца. Можете да си представите с какви темпове ще нараства мюсюлманското население в Европа. Европейските страни не знаят как да решат този проблем. Мюсюлманите са френски, германски, английски граждани и се ползват с всичките права и задължения на тези страни. Но последните събития показваха, че те не са интегрирани в западното общество.

- Какво им пречи?

Главно религията и тяхното съзнание. Младите поколения са завършили френски училища, говорят великолепно френски език, много от тях са служили войници във Франция, но пазят своята идентичност и мразят Запада. Този проблем е тежък. Защото това население е ниско образовано и не може да се включи активно в производствения процес. Пък и местния работодател го подритва и не му осигурява професионално развитие. Ето едно противоречие, което задържа икономиката. Една страна, която има демографски проблеми, етнически проблеми, граждански проблеми, не може да има икономически просперитет. Икономиката е тясно свързана с морално-политическото съзнание на населението. Ако то не одобрява своето правителство и не е доволно от живота в страната си, не може да се развива. Няма граница между икономиката и обществено-политическите настроения на обществото. Има и други проблеми пред ЕС. Един от тях са големите нации. Германия е 80 милиона, Англия е 60, Франция – 60, Полша – 40. Има голяма разлика между икономическото обединение в Европа и САЩ. САЩ са една държава, ЕС са 25 държави с 25 правителства. В САЩ има единен съд, единна полиция, в ЕС това нещо не съществува, макар че има общи правила. САЩ има една армия, в ЕС всяка държава има собствена армия. САЩ има една външна политика, ЕС не, въпреки че по някои въпроси има съгласие и общи позиции. В Европа не се развива процес на сливане на нациите. Такова понятие “европейски език” няма и не се появява на хоризонта. ЕС е създаден в името на свободното движение на хора, стоки, капитали и технологии. Но около 3 на сто от населението на страните – членки на ЕС, се движи от една към друга страна. Има самоемигранти, те са вече близо 11 на сто от населението на Европа, но това е свободно движение на хора вън от ЕС. В Германия безработицата е голяма, но германци не отиват да работят в Англия.

- Говори се за конституционна криза в ЕС.

Има такава. Тя се изразява в отхвърлянето на европейската конституция. И не се знае как ще се излезе от тази криза. Никой не показва изхода, не е предложено нищо съществено. Ето пред такива сериозни трудности е изправен ЕС в момента, когато ние влизаме в него.

- Не се ли преувеличава значението на този проблем?

Има нещо такова. Това са противоречия на един високоразвит свят, на един напреднал свят. Както се казва, да им имаме проблемите.

- Вярвате ли в твърдението, че България ще стане членка на ЕС през 2007 година?

Да, с някои частични предпазни клаузи в областта на правосъдието, корупцията. Тяхната цел е да се удовлетвори общественото мнение в Западна Европа, което се безпокои от бързите темпове на разширяване на ЕС. Това, че България ще бъде приета в ЕС, не значи, че тя е европейска страна по бит, по производителност на труда и жизнен стандарт. Ние сме една от най-бедните страни в Европа. Тепърва ще започва европеизирането на България, в смисъл на изравняване със съвременните европейски държави в Западна Европа. Нашето изоставане е не по-малко от 40-50 години.

- Може ли да бъде наваксано подобно изоставане?

Да, но в един дълъг период. Преходният период досега беше преход за подготовката на България за членство в ЕС. Трябваше страната да се превърне в капиталистическа. Сега обаче започва нов преход, който България ще измине в рамките на ЕС. Той ще бъде не по-малко продължителен и също зареден с големи проблеми.

- Какви ще бъдат те?

Например българската производителност на труда. Тя не е повече от една трета от тази в Западна Европа. Е, как ние ще бъдем конкурентноспособни на европейския пазар при това положение? Не е вярно, че българската работна сила е висококвалифицирана. Тя вече напусна България. А тези, които ще излизат от висшите учебни заведения, също ще бягат от България. Ние нямаме инфраструктура, която да отговаря на европейските изисквания. Нашите икономически отрасли не са на европейско равнище. Трябва да се знае и ясно да се каже, че няма да тръгне “манна небесна” от ЕС към България. Всички съобщават, че ще получим 11 милиарда евро за близо 4-5 години. Но това не са пари, които ще бъдат дадени на българския бюджет.

- А как ще бъдат усвоени?

Чрез проекти, които да бъдат защитени в ЕС.

- По-конкретно казано?

Трябва да се направи например един проект за втория мост над Дунава и да се построи една магистрала. Тези проекти се защитават в Брюксел. Но те поставят условието изпълнението да бъде от фирма, която е построила два или три такива моста или 300 км. магистрала. Такива български фирми няма. Ясно е, че българите ще бъдат подизпълнители, а европейската фирма ще изпълнява проекта.

- Можем ли ние да усвоим 100 процента тези кредити?

Не. Даже в по-развитите от нас страни, които влязоха в ЕС, като Унгария, Чехия и др., средната реализация на кредитите е около 35 на сто.

- Защо се получава така?

Защото не сме готови. Нямаме интелектуален капацитет, нямаме идеи за развитието на стопанството. Правителството мисли със срок 1 януари 2007г.

- Крадат ли се парите които идват от Европа?

Това е друг въпрос. И в Европа се крадат пари. Всички знаят какви големи мошеници управляват Европа. Жак Ширак, ако не беше президент на Франция, отдавна да е клиент на правосъдието, Берлускони, ако не беше министър-председател на Италия, щеше да бъде съден. Откриха, че Хелмут Кол има черна каса в партията си. Да не говоря за други шашми и далавери. Десетки са кметовете в Западна Европа, около които има подозрение за някакви афери. Преди години, когато строиха новия културен център на фестивала в Кан, установиха, че кметът на града е присвоил 50 милиона франка. Той избяга, стоя години в Латинска Америка и най-накрая доброволно се върна в затвора, защото не можеше да живее вън от Франция. Такива афери се разкриват ежедневно в Западна Европа и не е проблема в краденето. Въпросът е дали то се наказва. Европа не поставя въпроса защо у нас се краде, а защо кражбите не се разкриват. А иначе се е крало, краде се и ще се краде. Народът даже не си дава сметка в какви мащаби се краде.

- Какви съществени промени ще настъпят в България, след като влезем в ЕС?

Ще се промени най-напред т.нар. български политически елит. Той не е годен да управлява страната. Защото е необразован и неевропейски. Всичките политически партии ще претърпят еволюция. ДПС например, след като влезем в ЕС, няма да запази сегашното си значение и влияние. По простата причина, че връзките на тази партия с Турция няма да имат такова значение, както сега. Турция не е член на ЕС. После ДПС е етническа партия и ако иска да играе роля в България и да представлява страната по европейски начин, трябва близо една трета от членския ѝ състав да е български. Поне половината от ръководството ѝ да се състои от българи. Или “царската партия”, ако въобще продължи да съществува. Ясно е, че при напускане на България от Симеон Сакскобурготски, тази партия веднага изчезва. В Европа не може да съществува партия която да носи името на един човек. Сегашните партии, партиите на прехода се изчерпаха и износиха.

- Ще настанат ли промени в БСП?

Да, и то сериозни. Ако тази партия не запази лявата си ориентация, тя ще се разцепи. Пред БСП стои този проблем: каква политическа формация е тя. От една страна, тя е членка на Социална като лява партия, а официално нейната политика е социал-либерална. От това, че тя влиза в един коалиционен съюз, за да участва в управлението на страната, не следва че тя е наложително да променя своята политическа идентичност. Ако БСП иска да участва в Социална като лява партия, а не като партия, която представлява една социал-либерална тенденция. Кой доминира политически в сегашната коалиция – БСП или НДСВ и ДПС? Ние нямаме дясна партия, която програмно и идеологически да отговаря на десните партии в Европа. Там има три типа партии: леви, десни и центристски. В този смисъл партиите в България ще трябва да изяснят своята политическа идентичност.

- Очакват ли се промени във вътрешната политика на страната?

Там ще бъдат най-значителни. Европейската вътрешна политика е регионална. Местната власт има основните права: данъци, приходи и пр. При нас общините са безсилни. И това ще се промени. В Западна Европа до такава степен са силни регионите, че те имат външнополитически функции.

- Най-сериозен е въпросът с нашата културна автономия и самобитност.

В Западна Европа редица региони като Корсика, Андалузия, Елзас, Каталуня, Шотландия имат специален културен статут. Запазването на културната ни идентичност ще бъде занапред основен проблем. В нея най-важен е езикът, запазването на българския език. Това означава големи изисквания към българското образование. В неговата основа трябва да стоят езикът, историята и литературата. Водеща цел на българското училище е възпитанието на българи, които са членове на ЕС, а не граждани на Европа и света.

- Ще ни помогне ли ЕС?

Не само ще ни помогне, но и ще ни застави да решим някои въпроси. Летища, магистрали, телекомуникации, пристанища, хотели, ще бъдат оправени за десетина години. Няма да можем да познаем България. Но другите въпроси ЕС няма да ни ги реши. Ние излизаме на един ринг да се боксираме. И двамата състезатели имат право да нанасят удари. Съществува и рефер – комисията в Брюксел. Но дали ние ще победим, зависи от нашата сила, от нашата инициатива и труд, от това дали ще си намерим нишата, ще привлечем ли инвестиции.

- Какво ще предложим на ЕС?

Българската култура, българската природа, екологични продукти, нашия пазар, икономическия ни интелект.

- Ще бъде ли интересна културата ни за Европа?

Изключително интересна. Но е нужно тя да се превърне в част от държавната политика. Представянето на родната ни култура в Европа сега е инцидентно. То е в много по-малки мащаби, отколкото през 1989г. Нашите културни центрове в чужбина са занемарени. Няма личности, които да ги ръководят. Кой ги познава тези хора? Никой. Влизането на България в ЕС е важна задача. Ние не сме познати в Европа. Когато пребивавам в западноевропейска страна, телевизията споменава за България един път на два месеца. Даже не съобщават какво е времето в България. Те не се интересуват от нас. Това, че те приемат добре нашия президент, нашия министър-председател, министъра на външните работи и пр., нищо не значи. Това е куртоазия. Те приемат радушно всеки, който е отишъл там. Но подобни посещения не водят до дълбока промяна на западноевропейските чувства към България. Нека да не забравяме Берлинския договор, Ньойския договор, полковник Сенклер, английските бомбардировки над София. Нашата страна трябва сама да организира своята реклама в Западна Европа. България не е нито много обичана, нито много популярна страна в Европа. Ние прекратихме активните си културни връзки с Русия, Полша, със Сърбия и Унгария, където имаме големи традиции. Нека да не забравяме, че историческите и кръвни връзки с Русия и останалите славянски страни са в основата на съществуването ни като народ и държава. Още повече че в различните страни на ЕС са признати като официални най-различни езици. Европейските държави се строят не само на принципа на централизма, но и на децентрализма. Белгия например е една децентрализирана държава, в нея има три големи общности: франкофонска, холандофонска и германофонска. Силни са тенденциите в Шотландия за независимост. Новата конституция на Испания дава автономия на Каталуния и Баския. Техните езици са вече официални. Водят се преговори за културна автономия за Андалузия, Канарските, Балеарските острови. Франция признава културната карта на Елзас от 1976г. и наличието на своята територия на девет езика. В Италия официално са признати 11 езика. Така че ние ще бъдем изправени пред този проблем. Ясно е какво имам предвид.

- Европа има ли интерес да поддържа нашата културна самобитност?

Западна Европа не се интересува от този въпрос. Той стои пред българското правителство и българската политическа воля. Има една рамка – това е рамката на многообразието на културите, и в нея трябва да се съберем и да работим. Това изисква силно присъствие на българската култура и в Европа, и в страната. Нужно е тя да бъде толкова привлекателна, че хората, независимо дали са българи, турци, арменци, цигани, помаци, да бъдат завладени от нея. А това може да стане, ако държавата сериозно обезпечи развитието на културните процеси в България и извън нея. И ако направи живота в България добър за всички, така че те да се гордеят, че са български граждани.

В-к “Словото днес”, бр. 483

България по времето на прехода

Симеон Сакскобурготски (2001 – 2005)

Управлението на Иван Костов предизвика перманентно недоволство на левицата, ръководена от БСП. Затова тя предприе един сериен демарш до Мадрид, за да се убеди цар Симеон II (той има правото да се титулува цар, защото въпреки референдума, той не е подписал акт за абдикация от престола) да се завърне и оглави управлението на България. Тръгнаха на поклонение почти всички лидери на левицата, на монархическите партии, включително и водачите на ВМРО, бивши членове на СДС, както и представители на т.нар. “Генералско движение” към БСП. Техният представител Любен Гочев и близкият до левицата Гиньо Ганев направиха няколко рейда, за да убедят Симеон, че “сега му е времето” да се върне. Какво му е обещавано, ще разберем от мемоарите, които ще напишат един ден. Но във всеки случай Симеон прие и се завърна. Той се опря на един кръг от приятели на сина си Кирил в Лондон, наречени у нас по-късно “юпита”, които организираха група за възраждане на България, наречена “Великденци”. В своето първо слово в градината на двореца “Врана” пред представители на медиите в София той огласи създаването на Национално движение

Симеон II. Тук той обеща пред целия български народ, че в рамките на 800 дни ще подобри живота на народа, като увеличи доходите им не символично, а реално.

На проведените парламентарни избори НДСВ успя да спечели 44% от всички гласували у нас. Така той е натоварен от президента П. Стоянов да състави ново правителство. Очакванията на народа бяха изключително големи. През изтеклите 800 дни не се подобри съществено животът на хората у нас. Това бе повод за създаване на десетки вицове и приказки, които и сега се разказват.

Кои бяха положителните стъпки на правителството:

В областта на икономиката – независимо от нереализираните обещания към народа, правителството на Симеон Сакскобурготски продължи процеса на стабилизация на икономиката. Годишният прираст на БВП нарастна от 4% на 5,6%. 11 пъти бе увеличен кредитния рейтинг на България. Инвестициите се удвоиха и достигнаха до 2 милиарда долара. Подобри се фискалната политика на държавата. Приходите от данъци почти се удвоиха. Удвоиха се постъпленията в държавната хазна от мита. Сивата икономика показва определена тенденция на спад от 62% на 42%. Намали се данък печалба от 25% на 15% което стимулира развитието на бизнеса.

В социалната сфера – увеличи се броят на работещите със сключени трудови договори. Безработицата намалю от 19,6% на 9,8%, което е едно отлично постижение. Инфлацията се запази ниска между 1% и 4%. Четири поредни години се увеличават заплатите и пенсиите средно със 7%. Създаде се програма “От социална помощ към заетост”, която обхвана почти 250 000 безработни, предимно цигани.

Според информация на БНБ в България се превеждат от нашите гастарбайтери в чужбина годишно по 1 500 000 000 долара, което е голям принос в живота на гражданите и икономиката.

В областта на образованието – закряха се десетки училища в отдалечени райони на страната и особено в пограничната зона. Това ще доведе до обезлюдване на тези селища, защото родителите желаят да са близко до децата си. Образователната реформа все още е в проект и кога ли ще се осъществи, днес никой не знае.

В областта на здравеопазването – продължава недостиг на средства за болниците в страната. Това се дължи на факта, че за здравеопазването се отделя едва 4,3% от БВП, докато в Европа този дял се движи от 6 и 8,5%.

Във военната област – продължи структурната реформа в армията. Структурирани са първите бригади от професионални войници. България пое ангажимента да изпрати военен контингент в Ирак, за да подкрепи военната акция на САЩ и Великобритания за сваляне на режима на Садам Хюсеин и установяване на демократично управление в страната. Въпреки че БСП подкрепи това мероприятие в парламента, нейни агитатори и предимно на ортодоксално левите партии започнаха кампания за прекратяване участието ни в чуждестранният корпус в Ирак. Те навсякъде пропагандират, че това е против националните ни интереси, което е една голяма лъжа. България има определени национални интереси в Ирак и те могат да се систематизират така:

- България очаква да бъде приета в НАТО. Всички 10 страни, приети в НАТО изпратиха свои контингенти;
- България е отпуснала кредит на Ирак в стоки и пари на стойност 1 750 000 000 долара. С лихвите те достигат почти 2 милиарда долара. Участието ни в акцията ни дава основание да очакваме по-добро класиране в списъка на очакваните за изплащане на кредити;
- Преди 10 ноември 1989г. във външната ни търговия с арабските страни Ирак е заемал 80% от експорта ни за тях. Страните по света се бият за пазари, а ние трябва да не сме със всичкия си ум, за да се откажем. Впрочем недоволството и несъгласието на Франция и Германия да участват се дължи на факта, че САЩ нахлу в разработван с десетилетия от тях Иракски пазар.
- Всяка нормална страна търси възможност да тренира при максимално близки до реалните условия на война военни контингенти, а ние не. Всичко знаем и всичко можем!
- Изпратеният контингент е от наемни войници, в чиито трудови договори са упоменени рисковете, които поемат. В този контингент няма нито един наборен войник. Нека не забравяме, че след Първата световна война във френските чуждестранни легиони са работили като наемни войници над 2000 българи, 55 от които са загинали в боеве в различни части на света.

Във външната политика – България постигна приемането ни в НАТО. Продължи активната работа по съгласуване на договора за приемането ни в ЕС. През пролетта на 2005г. в Люксембург бе парафиран договърт за нашето приемане през 2007г.

Заради своята целенасоченост във външната ни политика към НАТО и ЕС, външното ни министерство не показва интерес към редица важни за нацията ни външнополитически проблеми:

1. Правителството не проявява никакъв интерес към мощния процес на ребългаризация в Р Македония. Десетки хиляди македонски българи, както и българи от Молдова и Украйна и др. се стремят да получат българско гражданство. Пред кандидатите се изграждат изкуствени бариери, което довежда до тежка корупция. Този, който си плаща над 1000 евро, може да получи български паспорт за месец, който не плаща, чака до 2 години и повече. На постъпките, които направи Научният център за българска национална стратегия за облекчаване на процедурите, ни се отговаря, че македонците се стремели към български паспорти заради икономически интереси. Дори и така да е, защо им се пречи. Нима фактът, че 65% от тях са на над 50-годишна възраст, т.е. те са аутсайдери на борсата на труда в ЕС, не ги кара тези чиновници да се замислят. Истината е, че тези българи искат чрез българския паспорт да легитимират националната си принадлежност, за да получат гаранция за тях, семействата им и тяхната покъщнина против албанските ексцесии.

2. През 1991г. Югославия се разпадна като държава и изчезна от международната политическа сцена като държавно-правен субект. От този факт произтичат и някои международно-правни последици:

2.1. Всички международни договори, подписани с Югославия, губят юридическа сила. Това се отнася и за подписания през 1947г. Парижки мирен договор в частта си за предаване на Западните покрайнини на Югославия, както е било предвидено в Ньойския мирен договор. Оттук следват няколко варианта:

1.1.1. Западните покрайнини да се върнат на България безусловно;

1.1.2. Западните покрайнини да се върнат на България поради коренна промяна на условията, при които е подписан договорът (rebus sic stantibus). Този подход е използван от Сърбия след окупацията на Македония през 1912г. и нежеланието ѝ да се оттегли от безспорната и спорната зони съгласно междуправителствения договор.

1.1.3. Западните покрайнини след разпадането на Югославия стават територия, върху която имат равни права Сърбия, Черна гора, Хърватия, Словения и Македония. Ако някоя от тези държави преотстъпи правата си на България доброволно или срещу заплащане, България следва да се признае като съсобственик и се налага установяване на кондоминиум (съвместно управление) на територията.

2.1.4. Ако тези варианти не могат да се решат, то България е в правото си да иска въвеждане на административна и културна автономия на тази територия.

Тъй като правителството нищо не предприема, бе направено парламентарно питане в НС от независимия народен представител Бакърджиев. След повече от три месеца отлагане външния министър Соломон Паси отговори на парламентарното питане по един неточен от международноправна гледна точка начин: той заяви, че съгласно Виенските спогодби от 1962г. не подлежат на ревизия сключени договори, засягащи промяна на границите. Този текст важи обаче за сключени договори след тази дата. Сключените договори преди тази дата т.е. преди 1962г. подлежат на ревизия, както е отразено в алинея 4 на документа. Оказа се, че външно министерство няма един компетентен и отговорен юрист, за да подготви справка за своя министър.

И така въпросът за Западните покрайнини следва да намери своето решение в най-скоро време, но от национално отговорен министър на външните работи, а не от космополит.

3. От 80 години стои един нерешен въпрос – изплащането от страна на Турция на задълженията по Ангорския договор. Съгласно този договор, подписан в 1926г. Турция трябва да компенсират прогонените от Източна Тракия българи за тяхното недвижимо и движимо имущество, което са били принудени да изоставят. Съгласно договора Турция трябва да обезщети тракийските българи с 5 500 000 000 долара. Тъй като засега те не са направили никаква вноска, с лихвите тази сума достига 11 500 000 000 долара. Нито едно българско правителство не е намерило сили да реши този проблем.

Периодът на управление на Симеон Сакскобурготски, общо взето, у успешен период на управление. И той като Иван Костов продължи курса на стабилизация на икономиката и финансите, намали безработицата, но не успя да подобри стандарта на живота, поради което и той получи наказателен вот по време на парламентарните избори през юни 2005г.

Проф. Григор Велев

Помагаме на косовари и сърби да се разберат за паметниците

Във Виена завърши поредния кръг от преговорите за бъдещия статут на Косово, посветен на един от най-деликатните въпроси – опазването на историческите паметници и културното наследство. Етническите страсти през последните години доведоха до серия от вандалски актове на разрушаване на православни църкви, джамии и поругаването на светини на двете общности в провинцията – сръбската и албанската.

Този път в австрийската столица за разлика от предишните преговорни рундове, посветени на политически въпроси, диалогът тръгна изненадващо добре и

заслуга за това има и България

която оказва добри услуги в решаването на този сложен, колкото политически, толкова и юридически и психологически проблем. Визитата неотдавна на министъра на културата Стефан Данаилов и заместник външния министър Любомир Кючуков в Косово имаше за цел да се обсъдят някои практически идеи и подходи за опазването и възстановяването на културно-историческото наследство с представителите на двете общности, но най-вече да спомогне за създаването на климат на доверие между тях в навечерието на преговорите.

Това посещение бе продължение на процеса, започнал през декември м.г. в Арбанаси, където ние бяхме домакини на тристранна среща на министрите на културата на България, Сърбия и Косово. Оказа се, че

София се ползва с доверието и на Белград, и на Прищина

и може да спомогне за стопяването на ледовете между тях, натрупали се заради ексцесиите спрямо техни светини в Косово – най-вече спрямо православни храмове.

Според проекта за споразумение, съгласуван във Виена, всеки разрушен религиозен обект в областта ще бъде възстановен с помощта на специалисти и от ЮНЕСКО и ЕС.

Не случайно в навечерието на преговорите изненадваща визита в София направи международния посредник Марти Ахтисари, който по принцип се въздържа да контактува с други съседни на Косово и Сърбия страни заради опасения, че това може да навреди на сложния преговорен процес. Така България се очертава като балканската съседка с най-балансирана позиция по косовския проблем, оценявана като конструктивна и заслужаваща доверие както в Белград, така и в Прищина. Данаилов и Кючуков посетиха редица свети места на православно, католическо и мюсюлманско вероизповедание в Косово, срещнаха се с новия косовски президент Фатмир Сайдиу, с вицепремиера Лутфи Хазири (който води косовската преговорна делегация във Виена), с министъра на културата Астрит Харачия. Всички те са подкрепили българската позиция за търсенето на дългосрочна стабилност в региона и ясна европейска перспектива.

В навечерието на виенските преговори България е представила и в Прищина, и в Белград пакет от идеи по опазването на културно-историческите паметници в Косово, който предвижда те да получат специален статут. Точно тази идея се възприе във Виена и бе един от най-съществените резултати от преговорите. Специалният статут включва осигуряването на

свободен достъп до светите места

на различните религии, гаранции за физическото опазване на културно-историческите паметници, криминализиране на тяхното разрушаване и оскверняване. България е подкрепила поставянето на сръбските манастири в Косово под духовното върховенство на сръбския патриарх, както и реституцията на църковните имоти, отнети от югославските комунистически власти още през 50-те години.

Усилията на България да допринесе за взаимното разбирателство в Косово са били високо оценени и от представителите на международната косовска администрация – УНМИК. Те подчертали, че ако проблемите с опазването на културно-историческото наследство в Косово бъдат решени по един

разумен и толерантен начин, това ще облекчи значително, включително и финансово, международните сили и КФОР.

В-к “24 часа”, 25 май 2006г.

Наш коментар

А кой да помогне на българите в Западните покрайнини да се разберат със сърбите за паметниците?

Подтикнат от горната статия за заслугите на България която полага дипломатически усилия във Виена да се запазят сръбските и албанските исторически паметници и културното наследство в контекст на бъдещите преговори за статуса на Косово, задавам си въпроса за nihilизма на българските политици които никак не се сещат да поставят въпроса за опазването на историческите паметници и културното наследство на българите в Западните покрайнини и техният бъдещ статут след отделянето на Черна гора.

Един проблем се решава с неговото всестранно опознаване. Така че ако българският министър на културата Стефан Данаилов и заместник външния министър Любомир Кючуков наистина искат да помогнат на албанци и сърби да се разберат за паметниците на Косово, първо трябва подробно и безпристрастно да разучат причините за тяхното разрушаване. Това най-добре биха могли да сторят ако тръгнат из Западните покрайнини да поогледат на какво са заприличали историческите паметници и културното наследство на българите в Западните покрайнини през изтеклите 86 години на “братска” окупация и системно унищожаване на белезите на нашата национална идентичност от една и изграждане на съответни паметници в които българите са представени като фашисти, окупатори и убийци от друга страна. След като се разбере същността на политиката която възпроизвежда национална омраза и нетърпимост а в крайна сметка и до екцесии довели до разрушаване на историческите паметници и културното наследство – едвам тогава може да се говори за “пакет от идеи по опазването на културно-историческите паметници в Косово, който предвижда те да получат специален статут.”

По-нататък в горната статия черно на бяло пише: “България е подкрепила поставянето на сръбските манастири в Косово под духовното върховенство на сръбския патриарх, както и реституцията на черковните имоти, отнети от югославските комунистическите власти още през 50-те години”.

Съгласни сме. Точно това министрите Данаилов и Кючуков трябваше да предложат за българските черкви и манастири в Западните покрайнини – да останат под духовното върховенство на българския патриарх и да се реституират техните имоти! Вместо в сръбският печат да се водят ялови научно-исторически спекулации за “сръбския произход” на Погановския манастир и на манастира в Паля да се сравняват със земята българските военни гробища в Цариброд и Босилеград а повечето стари български черкви и училища в Западните покрайнини приличат и по-зле от изгорените църкви и джамии на Косово.

В горната статия пише още: “Според проекта за споразумение, съгласуван във Виена, всеки разрушен религиозен обект в областта ще бъде възстановен с помощта на специалистите и от ЮНЕСКО и ЕС.” Ето къде била формулата! Правиш война, предизвикваш международна интервенция, драсваш клечката на манастири и джамии а после викаш специалистите от ЮНЕСКО и ЕС със чували пари да ти ги оправят! А не като нас: да събираме от бабичките по един лев да сменим счупените стъкла и понякоя керемидата на църквите в Западните покрайнини и то да не чуе владиката във Враня, защото иначе праща анатемата към България че му се меси в попските работи! Много е добре, че България се грижи за паметниците на Косово. Но не бива да прилага двоен аршин: това което иска за сръбските паметници на Косово, трябва да го иска и за българските паметници в Западните покрайнини.

Иван Николов

Поредното постижение на КИЦ “Цариброд” в Босилеград

Всичко започна преди една година когато председателят на църковното настоятелство в село Долна Любата г-н Кирил Иванов дойде в КИЦ-а в Босилеград и ни запозна с идеята за възстановяване на черквата “Св. Спас” в село Долна Любата. Оплака се, че средствата които е събрал от долнолюбатани и долнолюбатските преселници в САЩ, Скопие, Враня, Ниш, Белград и други градове не са достатъчни. Разказа ни, че от Вранската епархия им обещаха, че и те ще подкрепят финансово проекта, искали им допълнителни документи и на края не се получило нищо. Разбрахме се КИЦ-а в Босилеград да направи постъпки пред съответните органи в Република България. В акцията се включиха и нашите верни приятели от Обществено движение “Западни покрайнини” – доц. Лозан Митев, инж. Тодор Тодоров и д-р Валентин Янев.

Към края на миналата година вече получихме информация, че Светия синод на Българската православна църква и Държавната дирекция по вероизповедания са взели решение да дарят 1000 долара и 8000 лева.

Речено-сторено. Долнолюбатани просто не можаха да повярват на ушите и очите си, но ние им предадохме парите и с началото на строителния сезон, реконструкцията на черквата започна – за голяма мъка на професионалните българомразци които не престанаха да произвеждат купища клюки и интриги за сметка на църковното настоятелство в Долна Любата, КИЦ-а и България. За щастие изпълнителите на строителните работи възстановиха черквата в рекордно къси срокове и долнолюбатани ни поръчаха, да правим кавото знаем, но на Спасовден, на 1 юни, да доведем представителите на институциите които им помогнаха.

На 1 юни дойдоха д-р Иван Желев, директор на дирекция “Вероизповедания” към Министерския съвет на Република България, Росица Станимирова от Комисията по правата на човека и вероизповеданията към Народното събрание, Тодор Костов, учител в Софийската духовна семинария, и доц. Лозан Митев, председател на национално движение “Западни покрайнини” от София.

Отдалече радостно проблясва новият покрив и новата фасада на черквата и ни изпълва с радост и мир. Чувството е наистина неповторимо – във всеобщата босилеградска разруха и безбожие да възобновиш частичка от духовното наследство на предците които макар и далеч по-бедни и в много по-трудни условия са могли да строят такива разкошни храмове в стремежа си да се извисят духовно и станат по-добри!

В Долна Любата ни дочакват добродушно и приятелски с приповдигнато празнично настроение. Оглеждаме какво е направено и какво не е: остава да се укрепят поразпадналите се външни подпорни стени и разбира се, вътрешните стенописи! Леко пийнал клисар бие камбаната, влизаме в черквата където младия свещеник Михайло Станчев служи литургия. Слушам някои погрешни дисонантни тонове в черковното песнопение и се примирявам, че това е част от нашата национална драма. От стените ме гледат мъдрите очи на светите братя Кирил и Методий и сякаш чувам думите на Константин Философ отправени към привържениците на триезичната догма: “Бог не изпраща ли дъжд еднакво за всички? Също тъй и слънцето не свети ли на всички! И не дишаме ли еднакво всички въздух! И как вие не се срамувате, като признавате само три езика и като повелявате всички други народи и племена да бъдат слепи и глухи?...”

Сякаш времето е спряло завинаги.

Долнолюбатани ни канят на изобилната софра която от сърце са спретнали да ни дочакат. Домакинът на службата, долнолюбатанин преселник в Крагуевац, говори на сръбски и ме изкушава демонстративно да напусна масата. Насърчават ме подмятанията на долнолюбатани които иронично му подхвърлят: “Думай си на нашенски бе”! и “Брей, кога стана каладжия, кога му дупе поцърне”.

Взема думата председателят на църковното настоятелство Кирил Иванов, който е в особено весело настроение и дава вид на човек който е свалил голяма тежест от гърба. Не щади благодарствени думи за КИЦ-а и гостите от България, но не пропуска да сподели и огорчението си от Вранската епархия и сръбското Министерство на вероизповеданията които не си устояли на думата да подкрепят финансово проекта за възобновяване на черквата. Ние и гостите също казваме по няколко окуражителни думи и подчертаваме, че все пак главната заслуга си е на долнолюбатани – на тях им прави чест че са се захванали с едно такова благородно дело.

Останалото бе класика: традиционна шумна селска служба с изобилна трапеза и приповдигнато настроение. Кирил Иванов запява “Хаджи Димитър” и свършва с “Хубава си моя гора”. Гледам, слушам и не вярвам на ушите си: припява му и бившият командир на полицията в Босилеград който също е дошъл! Дето бе казал Ботев: “О времена, о обичаи”!

Оставяме Долна Любата с грижата да търсим още финансова подкрепа за укрепване на подпорните стени около черквата и другото още по-важно: възстановяване на ценните стенописи! Единствената ни надежда е, че нашите приятели от България все ще намерат сили и възможности отново да ни помогнат.

Иван Николов

Нашите медии и прехода

Не напразно медиите са наречени седма сила. На числото седем се приписва мистичната сила на доброто и злото. И наистина в медиите има такъв дуализъм – добро и зло. Което е напълно естествено. Доброто – когато с журналистика се занимават интелектуалци, благородни и свободомислещи хора, фактографи, аналитици и синтетици на факти и идеи. Примери от Възраждането. Злото – когато с нея се занимават сухи пост-фактум регистратори на събития, трабанти на дневната политика и манипулатори на общественото мнение. Примери от времето на нацизма и комунизма.

В днешно време, таканаречената “независима журналистика” е пълна с кантрадикторности и популизъм. По времето на комунизма “независимата журналистика” се бе трансформирала в “социалистическа журналистика”. Това бе командвана от комунистическата партия журналистика на “трудова човек” насочена срещу “мръсния” капитализъм.

“Независимата журналистика” в капиталистическите страни е доста по-независима в сравнение с нашата. Но дори и там, тя не е толкова независима колкото искат да я представят. И там тя манипулира с политическото съзнание на свободния гражданин който е преокупиран с егзистенциалните си проблеми.

Журналистиката на българското малцинство освен класическите социалистически елементи имаше и още една друга по-деликатна задача: да разпалва сръбския шовинизъм срещу българщината. С други думи, къде прикрито, къде открито, да работи за “братството и единството” което си беше чиста проба югославяноство, т.е. сърбизъм, разбирай, антибългаризъм.

Обективна и изследователска журналистика като контролна опора на гражданското общество, дори и в рамките на политическата ориентация на собствениците на медиите, у нас нито е имало нито и сега има. Тази елементарна липса на обективност по принцип застрашава бизнеса на издателите, и ако не беше държавата да налива пари на техните сметки, те отдавна щяха да бъдат закрити защото никой вече не иска да ги чете. В съвремените условия решаващият момент са културата, морала и таланта на журналистите които привличат читателите и които всъщност въртят бизнеса.

Разпадането на Югославия и на политическата система на социалистическо самоуправление, ескалацията на великосръбския национализъм, борбата за свалянето на режима на Милошевич и за демокрация – всичко това остана невидимо за журналистическите ноеви глави заровени в бившия “ТВ-журнал” на български език, радио Ниш, в-к “Братство” и другите издания вързани за бюджета на Скубщината на Сърбия. Не че трагедията на българското малцинство не е отразена в тях, но отломците на тази трагедия трябва да се търсят от някои бъдещи историци под лупа и между редовете – като обратно и скрито изображение на грижливо гримираната действителност.

Има безброй примери за това: от възторжените хвалоспения на самоуправлението и Конституцията от 1974 година, и уж демократичният еднoпартиен социализъм, (едва ли има по-голяма глупост от това), антибългарските филипики които започват още от времето на Коминформбюро и продължават и днес по времето на “никога по-добрите сръбско-български отношения”, само че под много по-коварна форма (препечатване на най-гадните статии от българския печат), сатанизиране на опозицията и на всеки свободомислещ човек който се откроява с нещо над обществото, илюзията, че работниците са собственици на пропадналите социалистически предприятия които произвеждаха суровини и полуфабрикати върху които се крепеше износа и застарялата технология за вътрешния пазар защитен при това от огромни мита, изпускане на многобройни гастарбайтери в чужбина и използване на техните спестявания за нуждите на политическата класа, митовете за непобедимостта на югоармията и великосръбския бабаитлък като главни опори на югославската

федерация, сръбското Косово и ред други идеологически бълвочи с които ни заливаха десетилетия наред.

Как да вярваш на журналисти чиито анализи не само биват оспорвани броени дни след като бъдат публикувани, но дори и фактите които изнасят са съмнителни? Как да им вярваш когато живота на всяка крачка ги оспорва? Медии в които могат да се водят и такива безсмислени полемики, като например, трябва ли българи да учат на български език, могат направо да доведат до умопобъркване всеки нормален човек а не да изведат на път ония които и без това са побъркани.

От друга страна ровенето в полицейските досиета, стопанската престъпност, приватизацията и политиката на местните божества, все още не е здравословно. Най-смелите журналисти в Сърбия които се осмелиха да бръкнат в тия стършелови гнезда, безцеремонно бяха застреляни на улиците и до днес никой не е отговарял за смъртта им.

Българското малцинство в Западните покрайнини освен че не успя да създаде журналисти от такъв мащаб, не успя да преодолее и страховите бариери: за всяка по-смела статия нейният автор задължително получава призовка и съдиите радикално прилагат наказателния кодекс със всичката му строгост, без да държат сметка за свободата на словото, за правото на гражданите да бъдат информирани и за развитието на демократичното гражданско общество – все принципи от които не се интересуват съдиите и техните политически чорбаджии назначени от червено-черната коалиция. В бившите социалистически страни по времето на прехода бяха донесени закони за лустрация с които за определен период от време бе забранено на бившите служители на старата система да постъпват на управленски постове. Това всъщност беше истинската разделителна линия между бившата комунистическа система и начеващото гражданско демократично общество.

У нас нямаше нищо подобно. Изостанаха дори и неизбежните персонални промени. На възловите ръководни места си останаха старите или бяха доведени още по-съмнителни хора. Неспособността на Демократичната опозиция на Сърбия да се справи с бившия военно-полицейският апарат и мафията, доведе до убийството на Джинджич и възстановяне на великосръбския национализъм в още по-коварна форма. Резултатите днес ги виждаме навсякъде. Липсата на промени в начина на мисленето и поведението води до липса в промените на начина на работа и така кръгът се затваря.

Липсата на пазарна конкуренция в малцинствените медии доведе до развъждане на разни драскачи и мрънкачи в печатните в електронни медии които изобщо не се стараят да усвоят журналистическия занаят. Нямаат и нужда от него. Техните работни места, солидни заплати и амнистия от отговорност за езика на омразата с която пропагандираха загубените войни на Милошевич, са гарантирани само и само да не човъркат общественото устройство в което продължават да битуват политическа полиция, организирана престъпност и сръбската версия на демокрация. Демокрация по форма, но не и по съдържание. Съдържание напълнено с авторитарна политическа култура, национална омраза към малцинствата и презрение към основните ценности на европейската цивилизация.

И докато те си мълчат, политическите язви продължават да разяждат обществото. Политическата власт се крепи на манипулация на общественото мнение на принципа на моркова и тоягата: гласуваш за мен – ставаш мой човек и получавааш асфалтирана уличка, работно място на държавни ясли, възможност да крадеш безнаказано държавна или лична собственост; не гласуваш за мен – не получавааш нищо. Този метод установен веднага след сръбската окупация 1920 година безпрекорно функционира и днес. Неговата цел е да довежда на власт хора с един и същ политически профил – безнадеждни сърбомани, некадърници и страхливци които послушно изпълняват всички поръчки на своите политически централи в Белград, без да се замислят за вредните последствия които оставят зад себе си.

А журналистите продължават деликатно да обикалят парещите теми защото така е по-сигурно: чешеш си корема, заплата дал господ, няма опасност някой да те гръмне в тъмното, а на малцинството – майната му.

Иван Николов

Как беше открита древната българска цивилизация

От историята на цивилизациите е известно, че за цивилизация в строгия смисъл на думата може да се говори, когато един народ притежава няколко важни исторически достояния: първо, развита материална култура; второ, наличието на свои собствени строителни традиции; трето, наличието на свои писмени и книжовни традиции; четвърто, развита духовна култура. Като правило всички известни ранни цивилизации са възниквали в развити и силни държави, ето защо едно от главните условия, за да може някой народ да изгради своя собствена цивилизация е изграждането на своя самостоятелна и силна държава. Поради силната зависимост на цивилизацията от мощта на държавите на света е имало твърде много държави, но само една малка част от тях са успявали да изградят своя оригинална цивилизация. Поради тази особеност държавите по света се делят на две различни групи – в първата група влизат държавите, които имат своя собствена оригинална цивилизация и светят със своя собствена светлина, а във втората група влизат държавите, които са заимствали постиженията на своите по-развити съседи и светят с отразена светлина. Подобно на това, както на небосвода има светили, които излъчват и които приемат светлина, също и държавите се делят на излъчващи и приемащи цивилизация, само че на небето преобладават светилата със самостоятелно лъчение, докато на земята преобладават държавите, които светят със заимствана светлина и наподобяват небесните планети.

Преди два и половина века, когато за първи път е бил установен фактът, че България е била създадена от един особен народ, различен от славяните и наричан с изкуственото име прабългари, протобългари, а от някои английски автори дори първобитни българи, на никого дори и през ум не му е минавало да търси у този загадъчен народ някаква своя или дори заимствана цивилизация.

Това на българите се е гледало като на част от някаква хаотична смеса от племена връхлетяла двете стари империи – Рим и Византия и предизвикала разруха и гибел на техните стари цивилизации. Не един и двама блестящи учени от осемнадесети и деветнадесети век са описали настъплението на нови племена и народи през епохата на Великото преселение – готи, хуни, алани, славяни, българи и др. – като епоха на диви варварски изстъпления, довела до съсипването на ранната европейска цивилизация. Но с развитието на науката постепенно започнаха да прозират факти, които показват, че голямата вълна от народи, които някога са се стоварили от земите на Изтока върху Европа се е състояла далеч не само от неугледни диваци и варвари.

Преди много години, когато започнах да изучавам древните българи и на мен ми се струваше, че те са били някакъв кръвожаден варварски народ, който се е появил в Европа като някаква буйна неорганизирана тълпа за ужас на почтените римски и византийски граждани. Но по-късно вниманието ми привлече един дребен наглед детайл, който лесно се забелязва, когато сравним историческото поведение на българите с поведението на някои други големи племена, участвали във Великото преселение на народите – например с прочутите някога готи и франки. За разлика от тези два германски народа, които някога разрушили Римската империя, но след това изпаднали под силното влияние на римските държавни традиции, древните българи навлезли победоносно във Византия, но не въвели в своя държавен живот заварените от тях византийски традиции. В това отношение те са едно очебийно изключение на фона на всички други съвременни с тях народи и племена, но никой не се е запитал: защо те са създали своята държава не по византийски, а по свой собствен български образец.

Някои автори са склонни да гледат на българската държава като на стихийно възникнал съюз от племена, а не като на държава в строгия и точен смисъл на думата. Но дали тази гледна точка улучва историческата истина? Многогодишните търсения на цяла плеяда български и чужди археолози разкриха десетки и стотици каменни надписи, оставени от някогашните български канове. И най-важната особеност на тези надписи е, че в тях са вписани над 30 български държавни титли и звания. Голямата заслуга на най-дългогодишния изследовател на старите български държавни надписи чл. кор. Веселин Бешевлиев е, че той разкри това необикновено историческо богатство – многобройните български държавни титли. На базата на тези надписи В. Бешевлиев установи, че населението в някогашната българска държава се е деляло на три големи съсловия – боили, багаини и обикновен народ, наричан българи. Подобно съсловна структура е имала някога и една от най-старите източни държави – Персийската империя, докато в тюркските племенни съюзи са се срещали две основни съсловия – ак будун и кара будун. /буквално бял народ /големци/ и чер народ /плебеи/. Важни сведения за някогашната българска държава са открити и във византийските писмени извори. От тях пролича, че в някогашна България е имало две особени институции – съвет

на великите боили играещ според И. Венедиков ролята на Държавен съвет и народно събрание, наричано с особения термин “кувент”. Установено е също, че в ранната българска държава е била институирана специална съдебна власт. Съдиите са се наричали таркани и начело на тях е стоял сановник, титулован с титлата БОИЛА ТАРКАН /велик таркан/, която обикновено е носил вторият син на владетеля /по-малкият брат на престолонаследника.

Като цяло от старите надписи и византийските хроники личи, че в някогашната българска държава са били представени и трите вида власти – административна /изпълнителна/, законодателна и съдебна. При това административната власт е носила строго централизиран характер, което личи от това, че управителите на области са се назначавали не по избран път, или на племенна основа, а от върховния владетел, а наред с това той е осъществявал строг централизиран контрол върху войската и местната администрация с помощта на специално изпращани ревизори и контрольори.

Важна особеност на някогашната българска държава е, че в нея територията е била подразделена не на племенни владения, подчинени на старейшини и князе, а на големи териториални единици. Управителите на тези големи области били наричани от византийците комити, а от древните българи с титлите ОЛГУ ТАРКАН и ЗЕРА ТАРКАН. Чрез тази своя особеност българската държава твърде съществено се е отличавала от някогашните племенни съюзи и е напомняла най-развитите държави от древността и ранното средновековие, като например Рим с неговото делене на диоцези, или Византия с нейното деление на големи теми.

Като цяло всички тези особености показват, че след своето заселване в балканските земи древните българи са въвели тук една развита за времето си държавна уредба, която доста силно се е отличавала от ранните племенни съюзи, характерни за германските и славянските и тюркските племена. По своето съсловно деление и по конфигурацията на висшите органи на властта българската държава е напомняла най-вече Персийската империя, а по своето териториално деление не се е отличавала съществено от която и да е голяма някогашна държава, организирана на териториален принцип като се почне от Персия с нейното делене на големи сатрапи и се продължи с Византия и Рим с техните теми и диоцези, а също с Франкската империя – с нейните големи териториални единици, наричани марки. Струва ми се, че е време вече да се замислим дали не принижяваме тази някогашна българска държава, рисувайки я в учебниците по история като племенен съюз. Защото така, както тя е представена в каменните надписи от девети век, а също в хрониките и летописите, описващи нейните висши органи и териториална структура тя има всички характерни особености на една държава, надраснала племенното деление, а не на аморфен племенен съюз.

Авторите, които продължават да я третират като племенен съюз обикновено прибягват до софистичното предположение, че своите надплеменни и централизирани органи и атрибути българската държава е придобила на един късен етап – някъде около началото на девети век след въвеждането на Крумовите закони и в съответствие с това твърдят, че на ранните етапи тя е била все още сходна с племенните съюзи, а не държава в строгия смисъл на думата. Срещу това предположение обаче стои един твърде интересен факт, който досега е убягвал от погледа на историците, тъй като се съдържа в трудно достъпни за ползване източници, написани на грузински език и други малко познати у нас кавказки езици. Запознаването ни още преди повече от 15 години с тези езици показва, че дори до днес в Грузия и съседните с нея кавказки земи са оцелели почти всички основни български държавни титли – нещо, на което вече съм обръщал внимание в цяла редица предишни мои публикации. В чеченския език се срещат думите КАНО – вожд, БОИЛА – големец, БАХОИН – защитник, боец, а след лезгинците и техните съседи рутулците и будухците големците се наричат със звания КАВХЪА, БОИЛУ и БАГИН. Тази особеност показва, че най-важните белези на някогашната българска държава, като например деленето на народа на три основни съсловия – боили, багаини и обикновен народ, а също двете висши държавни звания – КАН и КАВХАН са се срещали сред древните българи още преди тяхното преселение на Балканите – иначе те едва ли щяха да оставят сред съседите на Старата Велика България край Кавказ. Характерно е също, че в Грузия се срещат множество старинни имена съдържащи тези стари български държавни звания – например имената Кардан и Карда-кан, Токту и Токту-бан, Гуро и Гур-боила /Гур-була/, а редом с тях и старинните имена Аспарук, Крун, Бориси, Дула, Омиртха, Багатур, които показват, че споменатите стари държавни титли не са се появили случайно в грузинските имена, а са били пренесени от старата българска земя при Кавказ. /Подробни сведения за тези имена вж. в речника на акад. Ал. Глонти. Кхартвелури сакутари сахэлэби, Тбилиси, 1967 г./ Забележително е, че въпреки огромният период от време изтекъл след залеза на Старата Велика

Българи в земите на Кавказ са успели да оцелеят почти всички най-важни стари български държавни звания, при това сред кавказките народи те се срещат точно в оня вид, както са звучали сред древните българи, което показва, че са пряко българско наследство. Към това трябва да се прибави и още една интересна особеност.

От арменската география “Ашхарацуйц” личи, че още по времето, когато българите са живеели край Кавказ, тяхната земя се е подразделяла на четири териториални единици, наричани с имената на протичащите през тях реки. Българите, които са живеели край река Кубан, наричана по кавказки КУП са носели името КУПИ-БУЛГАР, което значи буквално кубански българи, българите край Днепър, наричан по кавказки Кочо са носели името Днепърски българи /Кучи-болгар/ и т.н. Ето защо може да се предположи, че макар българите дълго време да са пазили своите родови и племенни традиции, принципът да се дели държавата на големи области се е появил сред тях още преди преселението им към Балканския полуостров.

Към това трябва да прибавим и още един кръг от неизвестни доскоро данни, на които се натъкнах при проучването на някои материали от земите край Памир и Хиндукуш, където според историческите източници българите са живеели преди своето преселение към Европа. В откритите там старинни документи, издадени от проф. Никълъс Симс-Уйлямс се срещат редица близки подобия на стари български държавни и военни звания като БОЛО, БАГИН, ИАСАРГО /ичиргу/, ЗОПАН, ТЕГИН, КАВХАН. А сред съвременните памирски народи се среща масово думата епитетът КАНА, който значи стар, уважаван човек, а също изразът СУБИГИ КАН, който значи “царувам, управлявам”. Широко разпространени в оня източен район са и звания като БААЛА – големец, което произлиза от санскритската дума ПААЛА – господар, а също званията ТАРКАН и БАГАТУР и някои по-специфични звания и епитети като МИР, ЗЕРА, БИРИ и СЕТИТ, отбелязани в старите български държавни надписи. Това е една твърде показателна особеност, защото от нея личи, че най-важните елементи от българската държавна уредба са съществували още в една ранна епоха, когато древните българи са живеели в своята най-стара земя и оттам по-късно са били пренесени към Кавказ, а след това и на Балканския полуостров. Установено е, че някои от споменатите особени държавни термини са се срещали в земите край Памир и Хиндукуш в няколко паралелни разновидности. Така например титлата багаин се открива в документи от областта Рави в полите на Хиндукуш като БАГИН, а на север от нея като БОГОНО и на изток в хотано-сакския район като БАГАИ или БА’АИ. Титлата БААЛА се среща в старите местни имена и като БОИЛ, а в източните памирски райони като БООЛО, а званията, които в документите от Централна и Южна Бактрия са записани като КАВХАНО, ТАРХАНО, ТЕГИНО в един документ от северните бактрийски области от езиковеда Цойс, се явяват като КОВХОНО, ТОРХОНО и ТОГИНО. Тези многообразни вариации на споменати титли показват, че те са били част от една държавна система, която някога се е срещала повсеместно в земите край Памир и Хиндукуш и е била дълбоко вкоренена в живота на древните народи от оня район. Най-важната особеност на тази източна държавна система е, че в нея висшите сановници са носили званията БОИЛ и БААЛА, а след тях е стоял един по-низш слой от командири, които са носили титлите БАГИН и БАГАИН, а това е точно онова особено съсловно деление, което е било характерно и за ранна България.

Държавата, в която са се срещали всички споменати особени звания е била позната на древните елини като Бактрия, а на съседните с нея народи – като Балх, Балахара, Балхара. Преки сведения за нея са запазени както в индийските източници, където тя носи името Балх и Балахара, така и в ранните арабски пътеписи, където е посочено, че “Балхара се намира на запад от Таджех”. И доколкото в тази стара държава са се срещали всички основни звания, които са се появили по-късно за България, налага се извода, че държавата, която е създал Аспарух е била копие на древна Балхара.

Тръгвайки по дирите на специфичните български държавни титли, неочаквано се натъкнахме на неизвестния доскоро факт, че те не са измислени от Аспарух, или някой негов наследник, а са съществували в дълбока древност в далечната източна държава, наричана някога Балхара. Но за да изпъкне тази особеност огромна заслуга имат събираните и проучвани десетилетия наред от В. Бешевлиев стари български дворцови надписи, чрез които стъпка по стъпка беше разкрита сложната и оригинална държавна уредба, донесена на Балканския полуостров от българите на Аспарух. Ако не беше многогодишният труд на Бешевлиев днес ние нямаше да можем да познаваме българската система на управление в нейната пълнота и да можем да установим, че тя е имала древни източни корени, при това не в някой случаен район, а точно в оня планински край при Памир и Хиндукуш,

който някога е бил наричан със събирателното название Имеон и в който според единодушните сведения на редица ранни летописци се е намирала най-старата българска земя на света.

Като цяло материалите, разгледани дотук, показват, че древните българи са имали своя особена държавна уредба, която са създали още по времето, когато са обитавали своята древна източна прародина. А това позволява да си обясним на какво се дължи това, че за разлика от някои съвременни с тях племена като готите и франките, които след заселването си в старите римски земи са попаднали под силното влияние на римските държавни традиции, българите на Аспарух са изградили своята държава без никакво пряко или косвено подражание на византийската държавна система, а по свой напълно самостоятелен път. Причината за това се корени несъмнено във факта, че древните българи са имали своя държавна уредба още преди да се заселят в балканските земи, поради което те не са изпитвали никаква реална необходимост да се учат на държавен живот от съседната Византийска империя. За това колко самостоятелни са били някогашните българи в своя държавен живот говори показателният факт, че в останените от тях през девети век каменни надписи са открити над 30 техни собствени звания и титли и само два епизодични случая на употреба на византийски титли – спатар и кандидат.

Историческите сведения за района, в който са се зародили българските държавни традиции показват, че още в стари времена са били изградени централизирани държавни органи, на които са били подчинени отделните териториални единици с всички живеещи в тях самостоятелни семейства и родове. Този вид управление е бил характерен както за древна Балхара, така и за съседното с нея Согдийско царство, управлявано според китайските хроники от владетели, които според персийските сведения носели титлата КАНА, а според китайските хроники били наричани ШУБИ.

Но най-интересна особеност на древна Балхара е, че още в древни времена в нея се е разгърнало едно необикновено широко строителство на градове, поради което в елинската книжнина тя е била наричана не само с обичайното за елините име Бактрия, но и с изрази като “Перлата на Ариана” и “Страната на хилядата градове”. При археологическите проучвания на този район са открити стотици стари укрепени селища /крепости и градове/, подробни сведения за които вече съм привел в неотдавна публикуваната книга “Балхара край Памир”. Установено е също, че в оня район на Изтока наред с развитото градостроителство е съществувала и една развита земеделска цивилизация, доказателство за което е факта, че през 30-те години в топлите долини на Западен Памир и Хиндукуш ботаникът Вавилов е открил прародината на някои от основните земеделски култури и главният център на селекция на редица високопродуктивни сортове. Подробни сведения за тези културни достояния се съдържат в специалното изследване на И. Стеблин-Каменский. “Очерки по истории лексик памирских языков. Названия культурных растений. М., 1982.

Има също преки сведения, от които личи, че създадените в древни времена край Памир и Хиндукуш строителни и земеделски традиции са били пренесени впоследствие в долините на Кавказ, а след това и в други европейски райони. Така например от арабските и арменските източници личи, че с името на град Балх – столицата на някогашна Балхара – са били наречени два от градовете, обитавани от кавказките българи – Булгар Балх – в Източен Кавказ /споменат от ат-Табари като Булкар Балк/ и крепостта Балк в Армения. През същия период е възникнало вероятно и голямото селище Балхар, запазено и до днес в Източен Кавказ и прочуто със своите изкусни занаятчийски изделия, а вероятно и името на планинската област Балкария в Централен Кавказ, в което също звучи ехо от древна Балхара. Има също следи, че освен имената на градове някога от памирските долини към Кавказ са били пренесени и някои стари земеделски думи. Така например чепката грозде, която в памирските езици се нарича ЧЕПК, в Кавказка Балкария се нарича ЧЪПИЦ, а в чувашкия език се нарича СШУПКА /пише се *сунка*/ Налице е една изразителна прилика между имената на някои от основните земеделски култури в най-старите български земи и същите култури в езиците на някои от народите, населяващи днес земите на някогашната Волжка България. Така например пшеницата, която се нарича в памирските езици ЗИДАН в езика на марийците край Волга се нарича ШИДАН, ечемикът, който в някои памирски езици се нарича ЧОШЧ в марийския език се нарича ШОЖ, хлябът, който в памирските езици се нарича НАН и ЗАГАР в марийския език се нарича НАН, а в чувашкия език САХАР и това особено име се произнася като СЗАХХАР. Сходството на тези базисни думи показва, че някога от земите на Балхара към Европа са били пренесени редица специфични земеделски традиции, които първоначално са попаднали в кавказките долини, а след това и във волжките земи. Преносители на тези традиции към волжкия район са били най-вероятно някогашните волжки българи, за които арабските пътешественици

пишат, че са развит земеделски народ и които в най-ранно време са говорили на език от памирски тип /както личи от записаните през IX-X в. техни думи.[1]

За преноса на културни понятия от древна Балхара към Европа говори това, че названията на редица ценни и скъпи в древността стоки като стоманата и коприната в старите езици край Волга – марийски и чувашки – се наричат със същите думи, както и в езиците от района на Памир.[2]

Този активен пренос на културни понятия от земите на древна Балхара към Кавказ и волжките земи показва, че в този район се е сформирала не само древната българска държавна система, но и нещо много по-голямо и широко по свето значение – сформирала се е една ранна и незабелязана досега българска цивилизация. Ако основни признаци на цивилизацията са широкото строителство на градове, развитото земеделие и организираният държавен живот, то всички тези признаци се откриват още в древни времена в забравеното източно царство, наричано от гърците Бактрия, а от най-близките си съседи Балх и Балхара. При това от някои източници личи, че тази своя висока култура древна Балхара е притежавала в една твърде ранна историческа епоха, но този факт също оставаше незабелязан досега. Показателно е например, че в индийския епос Махабхарата това царство е споменато многократно не само като развъдник на прекрасни породисти коне, но и като земя, в която се изработвали чудесни бойни колесници, наричани златни колесници, а известно е, че за изработването на такива колесници са се изисквали високи занаятчийски умения. В една китайска хроника Балхара, наречена Боло, е спомената във връзка с друг сложен древен занаят – изработването на цветни стъкла. Според тази хроника, която вече неведнъж съм цитирал някога в Срединното царство /Китай/ дошли майстори от Боло, които научили китайците как да отливат цветни стъкла. “Около 100 души – пише в хроника – се научиха на това отливане. И оттогава цветните стъкла поевтинели в Китай.”[3] От специфичните детайли, които се съдържат в този текст, че летописецът, който го е споменал, е бил добре осведомен и едва ли е измислил сам епизодът, съобщаващ за високите умения на занаятчиите от Балхара. А и това, че то твърде отрано е било прочуто със своите многобройни градове, вероятно е допринесло за развитието на множество сложни и редки занаяти.

Според елинския историк Ктесий от Книдос /V в. пр. Хр./ който 11 години живял в двора на персийските царе древна Бактрия /Балхара/ още в дълбока древност имала славата на едно от най-богатите царства на Изтока и привлякла към себе си вниманието на асирийските царе. Един от тях, наречен от Ктесий Нинус се опитал дори да я завоюва, но бил разбит в първото сражение от легендарния цар Оксиарт, а във втората битка постигнал само частичен успех. Руският историк Никоноров предполага, че този епизод се е разиграл в VII в. пр. Хр. но по-вероятно е той да е възникнал малко преди това, защото в средата на VIII в. Пр. Хр. в Асирия е царувал владетелят, наричан Нинир и Нинурга, чието име стои най-близко до споменатия в елинската хроника Нинус.[4] Интересно е също, че за големите богатства на някогашна Балхара е оставил сведения и известният римски историк Тацит, който обаче за разлика от Ктесий не споменава нищо за асирийския поход, а съобщава, че това царство привлякло апетитите не египетските фараони и било нападнато от войските на Рамзес II в XIII в. пр. Хр., който успял за известно време да го завоюва.[5] Колкото и откъслечни да са тези сведения, те си приличат по това, че в тях за някогашна Бактрия /Балхара/ се говори като за древно и твърде богато царство. Трудно е само с тяхна помощ да се определи кога точно тя е възникнала на света, но очевидно не е далеч от истината предположението на В. Никоноров, че началото на тази древна държава и на нейната ранна цивилизация трябва да се търси не по-късно от VII в. пр. Хр., защото през 529 г. тя се споменава вече не като самостоятелно царство, а като една от държавите, завоювани от древна Персия. В първи век пр. Хр. след много исторически перипетии древна Бактрия отново се съживява като отделна държава под егидата на новата кушанска династия и ако се съди по това, че точно през онази епоха тя е наречена с красивия израз “Страната на хилядата градове”, явно, че и през четирите века на чужда зависимост нейната цивилизация не е западнала, а е продължила да се развива. Същото показват и археологическите разкопки, от които личи, че след персийското владичество и завоевателните походи на Александър Македонски броят на крепостите и градовете в този район станал значително по-голям.[6] Най-ранните български преселения от този район се отнасят към епохата от II-I в. в. Пр. Хр., когато културата на древна Балхара се е намирала на твърде високо ниво. Част от тази култура са били и широко развитите писмени традиции, които са се развили твърде бързо най-вече след премахването на персийското владичество, когато в този район се е разпространил един особен вариант на гръцкото писмо. Традицията да се използва за държавни цели гръцката писменост паралелно с някои стари източни писмености /брахми, ххарошти / и др. се запазила в този район и в кушанската

епоха. И интересно е, че същата писмена традиция се наблюдава и при древните българи от нашата страна, което може би е някакъв древен отглас от държавната практика на древна Балхара.

Масовото преместване на който и да е народ в нови земи, води неминуемо до влошаването на условията за живот, до понижаване на материалната култура, т.е. до онова особено явление, което се нарича най-често с термина цивилизационни загуби. На древните българи се паднало твърде рано да изпитат върху себе си тежката участ на принудителните преселения, защото още през първите векове сл. Хр. те масово напуснали своята стара земя, където според са най-старата арменска география са били един от най-развитите древни народи и след трудни странствания през азиатските пустини, се преселили в Кавказ, където още около 450 г. Мовсес Хоренаци споменава тяхната нова българска земя. Някои автори гледат на това дълго преселение от Изток към Кавказ като на доказателство, че древните българи са били номадски народ, но те явно забравят, че преди него българите векове наред са обитавали един и същи край на Изтока – долините на Имеон, и тъкмо този техен край е бил прочут някога със своето необикновено изобилие на градове. Това показва, че най-древната история на българите особено след създаването на тяхната най-стара държава е била белязана не със знака на номадството, а със знака на строителството на постоянни селища и крепости. Забравя се също, че не само древните българи, но и някои сродни с тях племена – като оногурите, пугурите и коцагирите са имали градове, като например оногурския град Бакат, съществувал според Теофилакт Симоката преди пет век в близост до Согдиана, а също градовете Бугур и Кучар при източните поли на Памир. Характерно е също, че въпреки трудностите, предизвикани от преселението, българите още около 550 г. са били известни в Кавказ като народ, който има градове, при това в описанията на Захарий Ритор те са споменати на първо място между народите, които познават градската култура - пред аланите и стария кавказки народ дадиани /даду/. Едва след това те са споменати и сред народите, които живеят в палатки, което показва, че неизбежната при всяко преселение деградация и преминаване към по-примитивни форми на живот е засегнала само част от българите, а основната тяхна маса дори и след идването си в Европа е живеела в градове. За български градове и области говорят и редица други източници – арабски и арменски, при това от самите названия на споменатите градове – като – Булкар Балк /Български Балк/, Балк, Хумар, личи, че става дума за български селища и краища, а някои от тях – като селището Балхар в Източен Кавказ и областта Балкария в Централен Кавказ съществуват дори до днес. Характерно е също, че Захарий Ритор е единственият историк, който споменава, че част от българите живее в палатки, докато в описанията на Михаил Сирийски се споменава само че те и техните източни събратни пугурите се заселили веднага след идването си в градове, а Мовсес Хоренаци ги описва още в средата на пет век като народ, който се заселил в плодородни и хлебоносни области, което показва, че тяхното любимо занимание и след преселението е било земеделието, а не номадското скотовъдство.

Като цяло историческите материали рисуват българите като народ, който въпреки превратностите на съдбата е успял да опази началата на своята ранна цивилизация и след своето идване при Кавказ. Но интересно е, че в началото на двадесети век и особено през последния половин век у нас възникна една странна мода да се преиначават историческите източници в съответствие с някой предварително измислен калъп. И доколкото в създадения през 1953 г. учебник-макет древните българи се рисуваха като изостанало номадско племе, възникна порочния навик да се цитира само втората и по-малко представителна част от сведението на Захарий Ритор, в която българите са споменати заедно с множеството номадски племена при Кавказ, а първата и по-важна част, където те са посочени на най-видно място между народите, обитавали градове старателно се премълчава, нито пък се споменава, че повечето ранни историци споменават за заселвания на българи в градове и земеделски краища при Кавказ и единствено у Захарий Ритор те са споменати и като народ, който освен в градове живее и в палатки. Съотношението между източниците, които описват българите като градски и земеделски народи и тези, които ги споменават и сред номадските племена е рязко в полза на първите, особено ако се има предвид, че освен Мовсес Хоренаци и Михаил Сирийски за българите като за земеделски народ, който живее в постоянни селища пише и персийската география “Худуд ал- алам”, която описва кавказките българи по следния начин: “Тези българи са планинци. Те имат земеделски земи”. А също арабският книжовник ал-Бакуви, който пише, че българите живеят в един благодатен край, където има “много грозде, смокини и сини сливи”. /За този и още много други източници, които описват културата на българите след идването им в Европа вж. “Стопанската култура на прабългарите. С., БАН, 1986/. Но въпреки, че всички преки източници, които описват българите след идването им в Европа описват на преден план

строителството на градове и развитото земеделие и това продължава и по-късно, при описанието на волжките българи, за които Ибн-Даста казва “Те, българите, са земеделски народ.”, въпреки цялата планина от сведения, които показват, че след своето идване в Европа те са се проявили като строителен и земеделски народ, у нас вече цял век упорито се повтаря погрешната теория, че българите на Аспарух били номади и в нейно име се премълчава цялата изобилна книжнина, която ги рисува в съвсем друга светлина. Този нечист похват се прилага в почти всички учебници по история, включително и в учебниците по “Стопанска история на България”. Фактите, свързани с бита и стопанството на древните българи, упорито сочат, че по ниво на култура те са се наредили на първо място между всички преселени от земите на Изтока в Европа народи, включително и от аланите, които според Захарий Ритор са имали само 5 града и затова са посочени след кавказките българи, но интересно е, че за аланите както у нас, така и в чужбина се говори като за високо развит сарматски народ, а за древните българи се пише като за изостанали степни номади, а някои чужди автори – най-вече от бившия Съветски съюз дори рисуват аланите като учители по цивилизация на своите съседи древните българи. Фактите в историята обаче са упорито нещо. И те показват, че още около 550 година българите са превъзхождали в културно отношение аланите и са изпъквали значително над цялата маса преселени от изток към Кавказ народи.

Главната методологическа и фактологическа грешка на авторите, които рисуват древните българи като номадски народ е, че те са пропуснали да забележат сведенията, които ги поставят значително по-високо от номадските племена. Друга тяхна голяма методологическа грешка е, че те са пропуснали да забележат, че районът, в който са се заселили древните българи след идването си в Европа се е намирал в долините на Кавказ, а не в сухите степи край р. Дон и поради това са се впуснали да търсят археологическите следи от тях не където трябва. Същевременно в единственият пряк източник, описващ преселението на българите от тяхната източна прародина – хрониката на патриарх Михаил Сирийски - е посочено, че след като пристигнали при р. Дон преселниците не останали да живеят в степта, а повечето от тях се насочили към Кавказ и се заселили в тамошните градове, а една трета от тях, се заселила в Дакия и Мизия. За това, че българите обитавали някога масово кавказките долини, а не сухите номадски степи свидетелстват и описанията на родоначалника на арменската историческа книжнина – Мовсес Хоранаци – който пише, че “в земята на българите във веригата на огромната Кавказка планина” станали някога размирици, след които част от българите, водени от вождя Вананд се преселили в Армения. Задължителна задача на всеки грижлив изследовател е първо да уточни района, където реално са живеели древните българи след идването си в Европа и едва след това да си прави изводи дали те са били номадски или неномадски народ. Силно е подвело досегашните изследователи и това, че не са забелязали, че в земите на днешна Украйна българите са се появили след голямото разширяване на тяхната държава, настъпило най-вероятно в началото на седми век, след освобождаването от властта на тюркютите и аварите. За това говори факта, че в средата на шести век готският историк Йорнанд /Йорданес/ описва българите като народ, чиито земи се простират край северните брегове на Черно море – на изток от р. Днепър, а не в степите по средното течение на р. Дон. Поради тази особеност най-ярките български следи трябва да се търсят не в номадските степи на Украйна, а в кавказките долини и ако това беше направено своевременно, едва ли щеше да се роди теорията, че древните българи са били номадски народ.

Досега разгледахме най-вече материалните и стопански особености на онази специфична цивилизация, която е съществувала в най-старите български земи на света и която впоследствие е била пренесена в Европа. Но проучването на българската прародина при Имеон показва, че там са се сформирали и редица важни духовни достояния, които са създавали едно високо морално сцепление у древните български поколения и са им позволявали да преодоляват успешно опасностите, с които са се сблъсквали по своя исторически път. Характерна особеност на оня район е, че в него е запазена една особена система на изграждане на силни и волеви мъже и за издигане на най-способните от тях за командири и водачи. Според традициите на тамошните народ две са качествата, които трябва да притежава всеки човек – храброст и непреклонност в защитата на своя народ и щедрост към своите съселяни и съграждани в мирно време. В съответствие с тази философия там векове наред за най-презрени и жалки същества са се считали два вида същества – страхливеца и нагаждача, който се огъва пред врага и грабителя, който разорява своя народ вместо да му помага. Такива хора дори да са се сдобивали по нечестен път с големи богатства никога не са имали шанса да станат водачи и магистрати, защото пред тях на обществената стълбица са се нареждали често много по-бедни, но белязани със специални знаци за чест селяни, граждани и

войскари. Защото главното и задължително условие, за да получи някой достъп дори и до най-малката държавна или военна служба в онези краища е било да той притежава някакъв специален знак на честта, а не парични знаци.

Интересно е да опишем макар и накратко как са се придобивали тези знаци на честта. Преки данни за това се съдържат в етнографските сведения за народа като, който принадлежи към дардската група народи, споменати в най-старите индийски сказания като част населението на древна Балхара и дори от нейния коренен народ, наричан с името болхи или болги. Според обичая на този народ, когато някое момче навърши 12 години, идва специален човек, който му обръсва главата и му оставя един кичур коса, който там се нарича с думата ЧУМБАС, която съвсем доскоро се срещаше и в много наши краища. След това момчето има задължението да участва във военните походи и да защитава своя народ и когато то извърши някакъв подвиг, в негова чест се прави голямо тържество, на което слагат на бойния му пояс един златен пул и го наричат с думата ШУРАЙ, която произлиза от древната индоиранска дума ШУРА – герой. След своя втори подвиг момчето или младежът получават степента ЛЕЙ-МОЧ или ЛЕВ-МОЧ, която значи буквално лъв-мъж, а на пояса му слагат още един знак на честта. А ако извърши седем подвига получава най-висшата степен ПРЪ-МОЧ, която значи буквално пръв мъж – мъж над мъжете и получава седем знака на честта. Никой тамошен мъж не може да получи каквато и да е служба във войската или в обикновената администрация, ако не притежава по-висок ранг на честта от останалото население. И интересно е, че точно такава проста и строга система на подбор е действала някога и при древните българи и е спомената още около 505 г. от готския епископ Енодий, който отбелязва, че при българите бойното поле прославя рода и “най-висока титла получава оня, който е окървавил повече своето оръжие в кръвта на неприятеля.”

Ефикасността на някогашната българска държавна система и силата на българската цивилизация е идвала не само от ясното разграничение на трите класически власти, или от големия брой трудолюбиви майстори във всеки занаят, но и от това, че във всеки определен момент те са издигали на върховете на властта най-високия по чест и най-жертвоготовния и дотогава, докато е действала тази система, те са съумявали да опазят своята държавна власт от замърсяващи и разграждащи елементи. Масовите инфекции на държавната власт са били невъзможни при тази проста, но безотказно действаща система. И вероятно затова древните българи са успели да създадат здрави, силни и дълготрайни държави навсякъде, където е стъпил техният крак. А ние днешните потомци недоумяване на какво се е дължала тази тяхна невероятна сила.

В това кратко изложение бяха проследени само основните контури на онази особена материална и нравствена цивилизация, която нашите български праотци са притежавали още в древни времена. Но ако някой се насочи мислено или отиде директно в оня далечен район, той ще открие и множество други подробности, радващи окото и въодушевяващи ума. Защото там като в необикновен исторически резерват са запазени почти всички особени обичаи, с които нашият народ се отличава от останалите народи и дори от славяните. Запазени са и онези многобройни особени роднински думи, които са също наш български специалитет и ни отличават от останалите земни народи.

В заключение трябва да се отбележи, че откритата в подножията на Памир и Хиндукуш древна българска цивилизация оголва до краен предел и някои волни или неволни погрешности на досегашната историческа наука и особено заблудата да се представят древните българи на Аспарух като ниско цивилизовано номадско племе, която и до днес шества из българските учебници. Народът, който е излязъл някога от “Страната на хилядата градове” и по своя път е създавал градовете Булкар Балк и Балк, а също селището Балхар при Кавказ, а след това и градовете Велики Болгар и Биляр край Волга и не на последно място огромната Плиска, не е бил номадски народ. Но трудностите, които той несъмнено е изпитал след своето преселение към Кавказ, където тепърва е трябвало да си създава постоянни селища може би са довели до това, че една част от него временно е останала извън новозаселените от него кавказки градове в обкръжението на съседните с Кавказ номадски племена и може би това е имал предвид сирийският хронист Захарий Ритор, когато при описанието на кавказките българи първо ги поставя на първо място пред народите, които имат градове, а след това споменава тяхното име и сред народите, които лагеруват в палатки.

Струва ми се, че нашата наука се е отнесла твърде немилосърдно и без разбиране към трудностите, с които преселилите се някога българи са се сблъскали след своето идване при Кавказ. И вместо да се запита защо освен Захарий Ритор никой друг исторически източник не причислява дори и една част от българите между номадските племена, нашата стопанска история, а след нея и нейната

посестрима – общата история – се заловиха някога произволно да преправят сведенията на Захарий Ритор, цитирайки в учебниците само втората част от неговите сведения и изхвърляйки далеч по-важната първа част, където той не само пише за българските градове, но поставя древните българи дори пред аланите, сочейки чрез това имплицитно, че древните българи са имали много по-развити строителни традиции дори от големия сарматски народ алани, в съседство с който те са живеели при Кавказ.

Вместо да подредят тези сведения в техния правилен ред, нашите автори на учебници, водейки се може би от модела, зададен от някои съветски историци, преобърнаха тези сведения с главата надолу и затова днес в много български и чуждестранни публикации аланите са обрисувани като цивилизовано племе, а древните българи са обрисувани като тяхна противоположност, т.е като изостанал номадски народ, въпреки, че за разлика от кавказките алани, които са имали само пет града, те са имали много повече градове и затова са поставени от Захарий Ритор на първо място от народите с развито градостроителство. Станало е така, че в съвременната научна книжнина описващи културата на древните българи преди тяхното идване към Дунава, без никакви ясни доказателства се твърди, че българите от някогашната Стара Велика България се учели на уседнал живот от аланите, когато по-вероятно е тъкмо обратното – аланите, които са имали много по-малко градове да са научили нещо от прастарите български строителни традиции. Главната последица от всички тези пертурбации е, че чрез тях българите са били причислени изцяло към номадските племена, защото на някого в България или в чужбина явно не е била по вкуса тяхната древна строителна култура.

Ето защо една от големите задачи на днешната българска история е да върне на древните българи едно забравено и пренебрегнато тяхно достойние – цивилизацията, която реално са притежавали. Варваризирането на техния образ води до варваризиране на цялата ранна българска история. А нелепо е един народ, който е осеял целия свой път с имена на градове, да се рисува като примитивен степен варварин.

[1] Това са думите ДАЛА – златка, ХАДАНК – широколистно дърво, ХАЛАНДЖ – вид ценно дърво, ХАЛИЧА – езерна местност, КАЛАНСУВ – висок калпак, СУДЖУВ – медовина, споменати в пътеписа на Ибн-Фадлан в 922 г. които всички се срещат днес не в тюркските езици като татарския, нито в алтайските езици, вкл. и чувашкия, а единствено в памирските езици, които представляват една особена група от иранското езиково семейство. Ето защо пресилени и крайно неточни са опитите на някои съвременни автори да представят езика на казанските татари като прабългарски език, а и за чувашкия език това трудно може да се твърди, защото по-големия брой древнобългарски елементи в него, по своя граматичен строй и основната си лексика той съществено се отличава от езика на древните българи.

[2] Стоманата се нарича по чувашки ХУРСА, а по марийски КОРТНЬО, а в памирските езици тя се нарича КУРЦ, а пещите за топене на стомана – КУРА /РПДС, 167/. Коприната се нарича в от споменатите волжки народи ВРИШИМ, а в памирските езици ВРЭШЭМ /РПДС, 745/

[3] Н. Бичурин. Известия о народах, обитавших Срединную Азию в древние времена. М-Л., т. II, 1950, с. 254.

[4] За този асирийски цар вж. таблицата на асирийските царе в: България и световната история. Велико Търново. 1998, с. 176

[5] Вж. сведенията на Тацит и техният коментар В: V. Niconorov. The Armies of Bactria. London, 1997, v. I, p. 4

[6] Вж. подробните сведения за това В: П. Добрев. Балхара край Памир. С., 2004.

За Босилеградско с горест, обич и надежда!

Извадки от летописни книги

Минават над 85 години, откакто Босилеградско е извън пределите на родната България. Доста време е. Но въпреки всичко, там още гори българският огън и сигурен съм, никога няма да загасне. Та

нали от двете страни на изкуствената граница хиляди българи болят с неопишуема горест по несбъднати мечти и неосъществен национален блян. Хиляди български сърца оттам и отгук туптят в единния ритъм на общия произход, съдба, съвремие, а защо не по-цивилизовано човешко бъдеще. И нека кажем: стига вече чуждоземно иго! Стига “стратегически” игри и граници за сметка на България и откъснатите от нейното тяло територии и население!

Повод за тези кратки и недотам весели размисли ми дават пожълтелите страници на училищни летописни книги из Кюстендилско, скътани в Кюстендилския държавен архив. Разтваряйки ги с трепет, пред мен отново се показва черната бразда на жертви, мъки и страдания, но същевременно на любов и надежда. Надеждата да бъдем пак едно неделимо цяло, пак да сме заедно в общото дихание на родината. Така както са го видяли и изстрадалите наши предци, така както съкровено го желаем и ние съвременниците. Това от все сърце го пожелавам и аз на сънародниците отвъд. Не с войни и трагедии, а цивилизовано с мирни средства. Надявам се най-сетне да го разберат и реализират овластените в България и Сърбия.

А чрез записаното преди няколко десетилетия, нека драги босилеградчани, да се върнем към онова бурно време, когато мисълта и болката за вашата трагична съдба е душевно ежедневие на свободните българи.

Предоставям на читателското внимание част от самите записки по хронологии, без повече коментар. За избягване повтोरението – летописна книга – посочвам в началото на извадката само училището а с (...) е отбелязан пропуснатия текст, който не касае темата. Доразкриването на отделни думи е маркирано с ().

Основно училище – с. Горно Уйно

(...) Поради окупацията на Босилеградския край тук се пренасят Босилеградската и Изворска прогимназия (...)

Смесена гимназия – гр. Кюстендил

(...) на 9. XI. 1920 год. държана е беседа на учениците и след това бидоха разпуснати по случай траура, поради окупацията на Босилеградско.

(...) на 4, 5, 6, 7, 8, 9. VI. (1929 год.) се устрои научна екскурзия с 98 ученици, директора и 5 души учители и гимназиал(ния) музей. Маршрут: Кюстендил – Д. Уйно – Д. Кортен – Славчето – Трекляно – Д. Мелна – Бохова – Стрезимировци – Трън – Брезник – Перник – Кюстендил. Това не беше една обикновена научна екскурзия а едно тържество за гимназията, за учениците и населението, между което минахме. Отпадналият и угнетен дух на нашето бедно погранично население в Босилеградско и Трънско беше повдигнат като с магическа пръчка. Музиката и бодрия вид вид на учениците сякаш вляха еликсир в изстрадалите души на добродушните планинци, които навсякъде ни устройваха царски срещи. Така бе в Д. Уйно, Славчето, Трекляно, Бохова, Стрезимировци (...)

№ Непълна гимназия – с. Трекляно

(...) 9 юний (1930 г.) – “Св. Дух”. Празненство на местността “Славчето”. Взеха участие всички ученици и учители. Дадоха се декламации и гимнастически игри при проливен дъжд. Присъстваха представители на бежанските организации от София, Кюстендил и пр(очее). Също и наши и чужди журналисти. Държаха се подходящи речи от г(осподата) Ем(ануил) Попдимитров, Антонов и пр(очее).

(...) На (непосочена дата) юний (1933г.) срещу “Св. Дух” учениците увиха венец за арката и към 4 ½ часа подиробед строени посрещнаха гостите от др(ужество) “Западни покрайнини”. Се изнесе от гостите вечеринка, в която участваха като режисьори и учителите.

На “Св. Дух” всички ученици строени след гостите, под звуците на военната музика, точно в 7½ потеглиха заедно и с учителите за местността “Славче”. При отслужване на молебена взе участие и ученическият хор (...)

(...) 1938-1939 година. Село Трекляно и околните села спадат към една от най-характерните и най-малко познати географски покрайнини в нашето отечество. Това е т(ака) н(ареченото) Кюстендилско или Босилеградско крайще, една от граничните и затънтени области в България. Тази област представлява една типична планинска земя, един планински лабиринт с много лоши и оскъдни икономически условия за поминък и сносен човешки живот. От друга страна тази покрайнина беше разкъсана от Ньойския мирен договор и по-голямата и плодородна област се даде на Югославия, което още повече влоши положението на този беден край.

А този край винаги почти през нашия исторически живот е бил (...) област на България и има голямо стратегическо и историческо значение за нашето отечество.

При това този край е населен с едно чисто, будно, трудолюбиво и ученолюбиво население. Това население отдавна е разбрало, че няма условия за поминък и по-сносен човешки живот в своя край. Затова всички родители и техните деца гледат с труд, лишения и несгоди, но да завършат и добият едно по-високо образование, с което да осигурят поминъка и живота си.

И от този край отдавна излизат много образовани и интелигентни младежи, които са пръснати из цяла България, като учители, чиновници, офицери, стопански деятели, техници и пр(очее).

Основно училище – с. Горно Уйно

(...) На 6 април 1941г. германските войски нахлуха в Югославия (западната наша съседка, която по силата на Ньойския договор бе поставила граница до синора на селото ни), разгромиха я за няколко дни и освободиха поробените български земи, населени с чисто българско население. Така и нашето село, което от 1920г. м(есец) XI, изпитва тежестите на граничната служба (...), за да осъмне на 8 април със заличена завек черната, изкуствена граница, що разделяше брат от брата и се обедини в едно целокупният български народ. (...)

Започнаха да идват в училището ни ученици от освободените земи, които приехме като слушатели и им раздадохме български книги. Неописуема е радостта на учениците, родителите и всички! (...)

Основно училище – с. Чудинци

(...) На 6 април 1941 год. победоносната германска войска нахлу в бивша Югославия, като на 7. IV. т(ази) г(одина) след една престрелка, югославската гранична стража напусна границата, която делеше два брата и която бе на 150 метра далече от училището. Наново всички българи бяха освободени и обединени (...)

Нека обединена България пребъде съ(с) слава и величие въ(в) вековете! (...)

Тодор Димитров

“Достоен син на Западните покрайнини”

Из живота и делото на Йордан Станчев

Едва ли личността на Йордан Станчев е широко известна на мнозинството днешни българи. Все още този многозаслужил за националната кауза патриот не е получил подобаващо внимание и признание. Може би, една от причините за това са твърде оскъдните документални свидетелства за живота и дейността му. В следващите редове ще се опрем на малкото, с което разполагаме, за да предложим на вниманието на читателя някои аспекти от неговия жизнен път и дело, трайно свързани с Покрайнината.

Роден е през 1882 г. в с. Горна Лисина, Босилеградско. В този чисто български край преминават детските години на Йордан Станчев. За съжаление, липсата на достатъчно писмени сведения не позволява да установим къде учи и с какво се занимава след завършване на образованието си. Откъслечни биографични щрихи за него откриваме на страниците на в. “Въртоп”, № 34/16 март

1934 г., отнасящи се за времето след Ньойския договор (27 ноем. 1919 г.), клаузите на който откъсват западните български краища в полза на новосъздаденото Кралство на сърби, хървати и словенци.

“С невръстни деца и любяща съпруга”, Станчев споделя незавидната съдба на множеството българи от Покрайнината, които изоставят родни домове, поемайки “из широкия друм на неизвестността и изгнаничеството”. Семейството се установява да живее в Кюстендил – “свидетел на хилядите страдания на бежанци от Македония”, а след това приютил и босилеградчани. Той е между основателите на Организацията на бежанците от Западните покрайнини (1924 г.) и един от най-активните ѝ дейатели, постоянен член е на Върховния комитет на Организацията. За неговата висока обществена активност и популярност сред българите от Босилеградския край, говори и фактът, че през втората половина на 20-те години той влиза в ползването на сръбските държавни служби, които му отнемат документите, осигуряващи свободно преминаване на границата.

Съгласно устава, приет на Учредителния конгрес в София (8 – 10 ноем. 1924 г.), Организацията има за цел да обедини хилядите българи, които напускат родните си огнища поради окупирването на западните области от сърбите, да задоволи техните икономически и културно-просветни потребности и създаване на условия за нормален живот в свободните части на Родината. Движението включва отделни местни дружества на бежанците от поробените покрайнини (Царибродско, Босилеградско, Трънско и Кулско), образувани във всички населени места на България.

Организацията не забравя и онези свои сънародници, принудени да живеят в нечовешките условия на сръбския терористичен и асимилационен режим. На страниците на в. “Западно ехо” се обнародват материали, разкриващи издевателствата, убийствата и безмилостната денационализация, извършвани от представители на сръбската власт над тамошното население, носещо единствената “вина”, че е с ясно проявено българско съзнание. По инициатива на Върховния комитет на бежанската организация са изпратени писма, телеграми, резолюции, апели, меморандуми и т. н. до български държавници и общественици, представители на Великите сили, до Обществото на народите (ОН) в Женева и специализираната му секция за малцинствата. В тях са отпратени настоятелни искания за незабавна намеса в подкрепа на българското население, преустановяване на денационализацията, гарантиране на малцинствените му права, а именно: отваряне наново на всички български училища, съществуващи в Покрайнината преди окупацията през 1920 г.; религиозна и културна свобода; свободно служене с майчиния език; свободно завръщане на всички бежанци по родните им места; преминаване на границата с България без заплащане на митническо право; свободно ползване на двувластните имоти и т. н.

Успех на Организацията за запазване на българщината в Краището е създаването на Научен институт към Върховния комитет (18 юни 1932 г.), чиято цел е с помощта на науката да запознава обществеността в страната и външния свят с миналото на поробения край. Учреден е Научен съвет, в състава на който влиза Йордан Станчев наред с учени като проф. д-р Стефан Младенов, проф. д-р Александър Теодоров-Балан, проф. Георги П. Генов, проф. Йордан Иванов, проф. Атанас Иширков, Емануил Попдимитров, писателя Стилиян Чилингиров и др.

Може би най-добрата оценка за личността и впечатляващата общественополезна дейност на този пламенен родолюбец са прочувствените слова, които откриваме на страниците на в. “Западни Покрайнини” (бр. 332/14 февр. 1934 г.) по неговата смърт на 10 февр. 1943 г. в София: “Известността му в Босилеградския край бе голяма. Тя се дължи изключително на неговата добра душа и на жертвите, които тоя голям човек в западнопокрайнското движение правеше за всички...Пред неговата минала обществена дейност, където се откриват светли страници в неговия живот ние четем само възпитание, ние се учим само на добри дела. И затова ние вечно ще скърбим по него и вечно ще живее в нашите сърца. Босилеградчани изгубиха първия свой човек, те няма да го имат вече в своите редове, но спомените за него ще ги вдъхновяват, защото са светли, защото са чисти от светския егоизъм. Организацията пък ни изгуби деятеля, учителя в освободителното движение, да... учителя, защото Босилеградския край роди Асена Северинкин, Захари Янакиев, Ал. Присойски, Кирил Стоев, Мане Стоев и плеяда други, на които авторитета и безукоризнената му дейност в движението ни, действаша съкрушително върху буйните им духове, които легаша на бомбите и увисаха на бесилките с усмивка на уста. Поробените Западни покрайнини губят един свой достоен син. А цяло Босилеградско ще бъде потопено в скръб с научаването за неговата преждевременна смърт. Ние дължим да уверим поробените, че с пазене заветите на незабравимия син на поробената ни родина, въпреки всичко, тя ще бъде свободна. Вечна му слава!”

Благородното дело, на което този ярък защитник на българщината в Покрайнината отдава голяма част от живота си, незаслужено тъне в забрава. Необходимо е обществеността и най-вече босилеградчани да положат усилия по издирване по-пълноценна информация за неговия живот, символи постоянно да напомнят за човека, общественика и патриота Йордан Станчев.

Костадин Николов

Политиката на българските социалистически правителства към Западните покрайнини

Доклад от Петър Младенов, министър на външните работи до Министерския съвет относно подобряването на работата с българското население от Западните покрайнини, включени в територията на СФР Югославия

София, юли 1973 г.

Поверително!

По официални югославски данни, българското население в Западните покрайнини на територията на СФР Югославия, наброява 64 000 души. Всъщност неговият брой е значително по-голям. В този район има пет общини: Димитровградска, Пиротска, Бабушничка, Сурдулишка и Босилеградска.

В икономическо отношение районите, в които живее българското население, са напълно изостанали. Поради преобладаващия планински терен и неприлагане на агротехнически мероприятия, земята е много бедна, а доходите нищожни. Индустрия почти няма. Пътищата и благоустройството на селата са в много лошо състояние.

В културно-просветно отношение целият район е също много изостанал. Има само две български гимназии – в Босилеград и в Димитровград. Във всички села има български основни училища.

Обучението на децата в основните училища и прогимназии се извършва на български език, но учителите са слабо подготвени и говорят на смесено западно българско и източносръбско наречие. Гимназията в Димитровград е почти посърбена. Поради наличието на многоброен сръбски чиновнически елемент в града, в нея всички предмети се изучават на сръбски, а българският език се изучава като задължителен предмет, на който се отделят определен брой часове седмично.

В Педагогическият институт в Ниш е имало до 1963 година катедра по български език, която е закрыта и понастоящем има само предметна група за изучаване на български език.

В библиотеките на градовете и селата, в читалищата и училищата преобладава литература на сърбохърватски език. По официални югославски данни съотношението е 4 в полза на сръбската литература.

В Ниш, като бивш окръжен център, се намира седалището на издателството на български език, “Братство”, което издава седмичния вестник “Братство”, списание “Мост” и детския вестник “Другарче”. И трите издания са на лош, смесен със сръбски думи, български език и с много малко материали за България.

Поместваните материали са напълно в духа на югославските концепции, а често се препечатват и материали, с грубо антибългарско съдържание.

Поради трудните условия за живот има тенденции за изселване, предимно на младите хора във вътрешността на страната към големите сръбски градове. Тези младежи след време започват да губят българското съзнание и да забравят българския език, поради служебното им положение, встъпват в смесени бракове и други.

По такъв начин миграционните процеси сред населението, свързани с индустриализацията на Югославия, водят на практика към обезбългаряване на Западните покрайнини, поради определена асимилаторска инвестиционна политика на СРС. Асимилацията се улеснява и от обстоятелството, че тя се извършва над население, в езиково, културно, социално и верско отношение близо до сръбското, поради общия славянски произход, сродно историческо минало и други.

Най-важен е обаче фактът, че вече десетилетия, с изключение на периода 1946/48 г. ние почти нищо не правим за запазване на българския елемент в този район. Това се отразява пагубно върху неговото национално съзнание. В това отношение от страна на Румъния, Албания и Унгария се

извършва разностранна и системна дейност за запазване на народностното съзнание на техните малцинства, като използват всички възможности, които предоставя дадения им статут на малцинство.

На населението от Западните покрайнини българската страна е признала статут на малцинство. В своята паметна бележка от 22 февруари 1968 година правителството на СФРЮ заяви, че интереса на НР България за българското национално малцинство в СР Сърбия то не квалифицира като териториални претенции на НР България към СФРЮ. От друга страна, огромното мнозинство от местните дейци – българи изразяват желание за по-оживени контакти между населението от двете страни на границата. Те са правили внушения за умножаване гостуванията на самодейни колективи, спортни групи и отбори, проявяват интерес към традиционните събори, крайграничните обмени на хора и стоки, към българската литература и учебни помагала и т.н.

Необходима е системна работа за разширяване и задълбочаване контактите и връзките с българското население от Западните покрайнини. Тази дейност следва да се провежда от редица наши централни институти, ведомства, организации, съюзи и особено от изпълнителните комитети на Видински, Михайловградски, Софийски, Пернишки и Кюстендилски окръзи, съгласувано с министерството на външните работи.

Във връзка с гореизложеното предлагам Министерския съвет да приеме следното Решение:

Основна задача на нашата политика по отношение на западните покрайнини е, в рамките на общата външна политика към СФРЮ, с всички възможни действия – политически, икономически, културни и пропагандни да се попречи на обезбългаряването на този район и на денационализацията на населението, като се работи за запазването и укрепването на българското му национално съзнание.

Политически мероприятия

1. Окръжните народни съвети (Видински, Михайловградски, Софийски, Пернишки и Кюстендилски) да установят тесни контакти с административните и обществени органи на градовете и общините от Западните покрайнини за провеждане на всестранно сътрудничество.

Да се установят приятелски контакти между отделни градове и села (Видин – Зайчар, Михайловград – Пирот, Годеч – Драгоман, Радомир – Босилеград, Трън – Сурдулица)

Да се разменят делегации и представителни групи за обмяна на опит.

Да се установи практиката за съвместно чествуване на национални и други празници.

2. Окръжните народни съвети да вземат мерки за образцово провеждане на съборите на граничната линия в населените места.

3. Министерството на външните работи да разшири облекченията и постепенно да премахне ограниченията за пътуване на български граждани в Западните покрайнини.

Да се предвидят специални улеснения за групови пътувания.

Да се премахнат паспортните такси за пътуванията на самодейни и спортни колективи, учителски и ученически групи, отиващи на гостуване в този район.

4. Окръжните и градски народни съвети да организират групови посещения на наши трудови колективи в Западните покрайнини.

Да се поощряват пътуванията на българите от Западните покрайнини, да им се правят улеснения при лечение в нашите здравни заведения и балнеологически обекти.

5. В Министерския съвет да се организира група, която да следи работата на окръжните народни съвети със Западните покрайнини.

Окръжните народни съвети периодически да информират Министерския съвет и Министерството на външните работи за планираните и проведени от тях мероприятия за работата със Западните покрайнини. Да се изготвят и специални информации за положението в Западните покрайнини, на основа на контактите, посещенията и личните наблюдения.

6. Посолството на Народна Република България в Белград да използва съществуващите възможности за поддържане на контакти с официалните власти на Западните покрайнини.

Да се следи и информира за положението в този край, за политическото, икономическото и културно състояние на българското малцинство, като излиза с конкретни предложения за мероприятия, които биха могли да бъдат проведени за подобряване на неговото положение и запазване на българското му национално съзнание.

Икономически мероприятия

1. При подновяване Спогодбата за граничен стокообмен на Министерството на външната търговия да внесе предложение за такива изменения, които да създадат възможност граничният стокообмен да ползува във възможната най-голяма степен българското население в граничните райони.

Министерството на външната търговия за задължи ДТП “Разноизнос” и другите наши търговски предприятия, осъществяващи граничния стокообмен да разширяват деловите си контакти с търговските предприятия в Димитровград, Босилеград, Бабушница и Сурдулица.

2. Окръжните стопански предприятия, съгласувано с централните стопански ведомства да проучат и разработят мероприятия за обща експлоатация на стопански банки и предприятия, които да ангажират работна ръка и от Западните покрайнини.

3. Българската външнотърговска банка да предложи за утвърждаване в Министерския съвет Наредба, установяваща размера (процента) за превеждане на трудовите възнаграждения на българите в Западните покрайнини.

4. Отделите по земеделие, горско стопанство, водно и комунално стопанство при окръжните народни съвети да установят връзки със сходни учреждения и организации в Западните покрайнини за сътрудничество и обмяна на опит.

Културни мероприятия.

1. Министерството на народната просвета да установи блиски контакти със Секретариата за просвета на Социалистическа република Сърбия. В рамките на тези контакти да се положат усилия за:

а) подпомагане на българските училища в Западните покрайнини с българска литература и учебници по български език;

б) за подготовка в български университетски и учителски институти на учители от Западните покрайнини по специалностите: български език, естествени науки и математика.

2. На летния семинар по български език и литература всяка година да се канят по пет преподаватели от Нишкия педагогически институт и от българските училища от Западните покрайнини.

В планове за културно сътрудничество да се предлага изпращането на по-голям брой наши специалисти, които да провеждат семинари по български език за по-широк кръг преподаватели от Западните покрайнини.

Да се предложи на Секретариата за просвета на СР Сърбия такива семинари да бъдат организирани и в НР България – от Института за усъвършенстване на учители – София.

3. Университетът във Велико Търново да установи връзки и подпише договор за сътрудничество с университета в Ниш и Нишкия педагогически институт. Да се организира размяна на преподаватели и студенти. Да се положат усилия за откриване на лекторат по български език в педагогическия институт.

Под формата на подаръци и книгообмен институтът да бъде снабдяван с подходящи помагала за изучаване на български език (литература, учебници, магнетофонни записи и други).

4. Издателство “Народна култура” да установи връзки и сътрудничество с издателство “Братство” – Ниш.

5. ВТД “Хемус” да поддържа контакти и своевременно задоволява исканията на търговско предприятие “Агропромет”, поръчки за доставка на литература на български език и да се търсят и други възможности за продажба на българска литература в Западните покрайнини.

6. Окръжните съвети за изкуство и култура да организират и провеждат взаимна размяна и гостувания на театрални колективи, самодейни ансамбли, художествени изложби, естрадни оркестри, певци и други.

7. Окръжните съвети за физкултура и спорт да приемат ежегоден план за активизиране на спортните връзки и провеждане на състезания със спортни организации от Западните покрайнини.

8. Отделите за култура и просвета при Окръжните народни съвети да изработят програма за:

а) установяване на трайни връзки и контакти между наши гимназии и основни училища от крайграничните окръзи с български училища от Западните покрайнини. Да се организират взаимни посещения на учители и ученици и се организират съвместни мероприятия за размяна на опит в учебната работа;

б) установяване на връзки между наши библиотеки и читалища и общински библиотеки в Западните покрайнини.

Тези две форми да се използват за снабдяване на училищата и библиотеките с подходяща българска литература и учебни помагала.

9. Съветът за пропаганда в чужбина да обсъди и предложи насоките, тематиката, средствата и формите на нашата културна дейност и пропаганда с цел запазването и укрепването на националното съзнание на българското население в Западните покрайнини.

Министър (...)

“Архивите говорят – Българите от Западните покрайнини (1878 – 1975)”

Дължни сме да кажем на младите поколения истината за миналото

Македония тъне в собствените си заблуди

Време е бариерите между София и Скопие да паднат окончателно, твърди поетът Панде Ефтимов. Панде Ефтимов е роден през 1932 г. в с. Претор край Преспанското езеро. Произхожда от стар български род, известен с многобройните обществени и революционни дейци. Завършил е висше образование. Занимава се с просветна и журналистическа дейност. Пише поезия и изследва далечното и близкото минало на Македония. През 2001г. публикува две книги с поезия, отпечатани с българската азбука, противно на установената в Македония разновидност на сръбската азбука. За това и за всички свои други изяви в защита на българщината дълги години е лежал в титовите затвори.

-Г-н Ефтимов, възприемате ли вашата съдба като символ на най-новата история на Македония? Моят живот премина в шест държави: Кралска Югославия, Италия, Албания, България, Социалистическа Югославия и Македония. Представете си как изглежда това за един човек, формиран в толкова държавни формации, различни системи, манталитет, училищни програми и планове... През есента на 1944г. Македония я окупираха сърбите (югославяните) начело с родоотстъпници македонци, възпитавани и образовани в сръбските училища, членове на сръбската комунистическа партия. Жестокият отпор против повторната окупация, провеждан чрез различни форми на съпротива от народа, предизвика невидан терор от “освободителите”. Затворите и лагерите на смъртта се препълниха с патриоти, безброй измряха в тях. Пропагандата на югославянството (замаскирано сръбство) се наложи като държавна политика. Организираната антибългарска пропаганда потисна общественото мислене, пеенето на патриотични песни, коментари, разказване на спомени от миналото, кореспонденция с роднините или приятелите в България, Америка и другите държави. И час от по-младото поколение бе югословенизирано от силната пропаганда.

-Какво е сегашното положение в независима Македония?

Македония тъне в собствените си заблуди, недоизказаности, неопределеност, проблематична идентичност, страх за съществуването. Намесата на чуждите влияния, икономическата и политическата зависимост, просръбските (комунистически) партии и преекспонирането на малцинствените права (на албанците) и особено на най-малкото малцинство (влашкото), съзнателно разделят македонското географско, историческо и национално единство. Безболезненото отстъпване пред натиска на албанците от прокомунистическите партии (от страх да не загубят власта), превърна македонците в безжизнена изплашена маса и пасивни наблюдатели на собственото пропадане. В условията на организиран грабеж и осиромашаване неминуем е колапсът на стопанството и съществуването на хората.

-Къде е изходът от това положение?

В укрепването на вътрешната стабилност и зачитане на законите и на личността, отворено и ясно дефинирано сътрудничество и взаимно уважение със съседите, приоритет в развитието на вътрешните резерви и ресурси, привличане на външни инвестиции с твърди гаранции за тяхната защита.

-А как виждате отношенията между Македония и България?

В премахване на изкуствените бариери, създадени преди повече от осемдесет години. Да бъдем отворени и да се почитаме, а също и по-голяма толерантност към различията. Общото минало да се използва за заяждане на сътрудничеството. Широко сътрудничество във всички области. Своевременно свързване на железопътната шосейна мрежа между София и Скопие, между Благоевград и Щип, между Петрич и Струмица. Без преводачи в общуването между брат с брат.

-Покойният публицист и общественик Църношанов за вас е писал, че сте се декларирал като българин още като дете?

Това се случи на брега на Преспанското езеро. В Претор, през април 1941г. Коста Църношанов пристигна с два автомобила, придружаван от Атанас Разбойников. Тогава бях на 9 години. Издекламирах стихотворението, научено от майка ми: "Българин съм, тъй се казвам, пред когото и да щеш..." Македония и македонската нация са създадени след 1944г. Този факт трябва да се отчита. За принадлежността на македонците говорят възрожденците. Те оставиха най-добри свидетелства за себе си и за народа, от който са произлезли.

-Какво е вашето мнение за общото ни историческо минало?

Историята се пише с факти, а не с предположения, нагаждания и романтични модификации. За съжаление в Македония все още не е написана истинската история. Кваисториците пишеха историята по директива на Белград.

-Има ли драстични примери?

Ами ако сегашните македонци са потомци на Александър Македонски, защо тогава да не са траки? Нали цялата долина на Брегалница, Струма и Места били населени с тракийски племена. Или защо тогава не са обявили за "македонец" и Спартак, нали е роден по Струма? Още един парадокс: Никола Вапцаров бил македонец, а Отец Паисий Хилендарски живял два века преди него, бил българин. Къде е логиката, И единият, и другият са банскалии.

-Преди десет години формирахте Движението за македоно-българско приятелство. Какво стана с него, каква е неговата дейност?

Нашите добри желания и настойчивост бяха осуетени. Против движението се разгоря жестока кампания, в която се включи целият печат, с изключение на седмичника "Дело", радиото и телевизията. Движението не успя да заработи в нормални условия в съответствие със законовите разпоредения. За мнозина в Македония още е деветнадесети век. Това най-добре пролича при представянето на неправителственото сдружение "Радко" преди четири години, когато бяха хвърлени бомби в тържествената зала. Единият от извършителите бе племенник на сръбския военнопредседател ген. Радко Младич.

-Не се ли страхувате от оспорване на вашите възгледи?

Ни най-малко. Бих желал да се срещна с евентуалните опоненти, ако наистина има такива, и да си защитят тезите. Особено бих бил щастлив, ако ми предложат национална програма и стратегия за дългогодишно развитие на Македония.

-В България почти няма информации за творческата дейност за македонските културни дейци. Дали това явление се наблюдава и в Македония по отношение на българската култура?

Двустранината неинформираност за творческата дейност е болна тема. Осемдесетгодишната постоянна затвореност на границите остави пустош в съзнанието на хората от двете страни. В Македония освен Христо Ботев друг български писател не се изучава (ако не броим Никола Вапцаров, който в Македония го приобщават към македонската литература). И литература няма. Отдавна е унищожена. Като пример ще посоча: сърбите, след окупацията на Вардарска Македония през 1918г., запалиха всички библиотеки с български книги. Това се повтори още веднъж през 1944г. Поганската безбожна ръка на сръбокомунистите унищожиха книгите в градските, училищните, църковните и частните библиотеки. Мотивът беше еднозначен – били написани на български език. Освен това строгата цензура на граничните пунктове не позволяваше българска литература, грамофонни плочи, вестници, аудио и видеокасети да преминават границата.

Сега положението е доста по-облекчено. Но трябва да се работи, да потече нормален поток от книги, списания и вестници с двустранен договор или мълчаливо съгласие. Ако има идеи и добра

воля, читателите от двете страни на границата ще свикнат едни с други и директно ще се занимават с творческите постижения. За съжаление България също има неадекватна политика. Така например не знам по какви подбуди Държавната агенция за българите в чужбина спря подпомагането на разпространението на българска преса в Македония. Уверен съм, че скоро (поне както обеща Цървенковски в София) няма да има пречки за гостуване на ансамбли и други прояви.

-Автор сте на книги с азбука, която отстъпва от нормите на литературния език в Македония. Защо решихте така да пишете?

Преди няколко години ми бяха отпечатани две книги. В стихосбирката “Заточение” (стихове от затворническият живот) няма нито една буква от македонската караджика, или “коневицата”. Това не е моя приумица. “Виновни” са св. Климент и възрожденците, които са си служили с тези букви. Книгата срещна яростна съпротива. Не била в съгласие с езиковите норми в литературния език.

В моята родна Преспа употребяваме” път, кът,ръка, кътник, лък. В нито един случай не казваме пат, кат, рака, мака, катник, лак. Дължни сме пред младите поколения да им покажем, че писмеността в Македония се създаде през 1944г., а ние си имаме от св. Кирил и св. Климен Охридски.

В-к “Стандарт” 2004г.

Берлинският конгрес 1878 година

Поуката днес – българската кауза над всичко

Доц. Емил Александров

През юни 1878 г. заседава Берлинският конгрес. Той оставя под чуждо робство изконни български територии – Македония, Източна и Западна Тракия, Добруджа, районите на Пирот и Враня. Създава се Княжество България, а Източна Румелия остана под османско управление. Така се отменят решенията на Прелиминарния Мирен договор от Сан Стефано, по който България запазваше почти цялата територия, населена с българи. На Берлинския конгрес както Великите европейски сили, така и съседни на България държави полагат доста усилия за териториалното ограбване на страната. А български представители изобщо не са допуснати за участие на конгреса. От гледна точка на тогавашното международно право всичко това е нарушение на неговите принципи и норми. Да припомним, че половин век по-рано на Виенския конгрес 1815 година Франция, макар и победена държава след Наполеоновите войни, участва като равноправен преговарящ. Нейният външен министър Талейран, един от големите дипломати на новото време, защитава националните интереси на своята страна като запазва суверенитета ѝ, както и основната част от френските територии. Русия не може да защити Сан Стефанска България, защото още преди руско-турската война 1887-1878 г. е поела задължение пред останалите европейски Велики сили да не се създава след войната голяма славянска държава на Балканите, а България да се раздели на две области – Княжество България и Румелия, при това други български територии да се дадат на Сърбия. Това руско задължение е условието, поставено от останалите Велики сили, за да запазят неутралитет при предстоящата руско-турска война. Посочените договорености на Великите сили се формулират в Райхщадското споразумение между Русия и Австро-Унгария, сключена в Будапеща на 3 януари 1877 година. Основните положения на тези два международни акта намират признание от останалите европейски Велики сили чрез Протокола по балканските въпроси, подписан в Лондон на 19 март 1877 година от Русия, Германия, Австро-Унгария, Франция, Великобритания и Италия. Всички тези имперски споразумения от навечерието на Руско-турската война предвиждат и подаряване на Сърбия на Българска Моравя, населена изцяло с българи. По същите споразумения Русия трябва да получи Бесарабия, в замяна Румъния получава чрез Сан Стефанския мирен договор изконната българска област Добруджа. Румънският крал и румънският парламент отказват тази размяна, изтъквайки изрично българския характер на Добруджа, но Великите сили налагат своите решения. Берлинският конгрес потвърждава всички тези договорки между Великите сили, които са грабителски спрямо България и нейната територия. Берлинският конгрес винаги е бил поука за България, а и за Великите сили, които с несправедливи решения създават условия за кървави международни конфликти. Днешното време също е доказателство за това. Особено поучителни са днес

Берлинските решения за България. Институции и политици сега тръбят непрекъснато колко важно е бъдещето ни участие в ЕС, постигнатото участие в НАТО и в други международни организации. Малко обаче работят за защита на националните ни интереси. По скоро наблюдаваме обратни процеси – интеграция на всяка цена и без поглед за това как и доколко ще отстояваме интересите си в интегрираните общности. Примери много за подобно безхаберие, неподготвеност, а и нежелание за вслушване в организации и лица, които са обладани от грижа за България и българите. Показателен пример за отказ на институциите да приемат предложения на компетентни обществени сдружения за защита на националните интереси е отказът им да приемат искането на Научния център за българска национална стратегия, подкрепено от други организации, за промяна статута на Западните покрайнини. Това искане единствено би осигурило действителна защита на правата на българите в тази изконна българска територия. Компетентните български институции от най-висок ранг нееднократно отказват да работят по този въпрос. Задоволяват се с получаване на празни обещания от сръбска страна, че ще увеличат часовете по български език в училищата в Западните покрайнини, а такива обещания без покритие слушаме от десетки години. Няма отклик и на редица обществени призови към нашите преговарящи за включването ни в ЕС. Такъв е призивът за защита на българска земеделска продукция да се изчислява днес върху наличните обработваеми площи. Не се взема под внимание факта, че поради кризисните ни икономически явления от една трета до една втора от българската обработваема земя не се обработва. Примерът с земеделието е аналогичен и за други наши икономически отрасли. Особено негативни са действията на българските институции днес по отношение на българската войска. Допусна се намаляване на армията ни под минимума, който сме имали в новата история- този, определен от Ньойския мирен договор от 1919 година. И това на фона на неколкостранно по-големи армии на съседни държави. Предложенията на ОБН “Целокупна България” е нашата армия да има оптимален състав от 65000 военослужащи, вместо сегашните 40000. Наложително е освен това да се постави край на досегашната слаба загриженост за въоръжаването на армията ни. В това отношение напоследък се правят само малки стъпки, които са очевидно недостатъчни. В навечерието на включването ни в ЕС България има уникален шанс да постигне националния си идеал за свободна, демократична и благоденстваща България – духовна обединителка на българската нация и опора на българите по света. Обединението на всички българи, което не постигнахме с войни, сега можем да постигнем чрез отпадане на граничните бариери. Но развиващият се процес на ребългаризация в Р Македония и други земи, останали извън държавните ни граници, не се посреща адекватно от българските институции. Напротив, те създават затруднения за придобиване на българско гражданство от българи, живеещи извън страната. Личните и партийни интереси на българските политици и по този проблем надделяват. Време е националистическите сили в България да предприемат решителни действия, за да наложат на политиците да използват предоставения ни шанс за национално обединение. ОБН “Целокупна България” настоява за това и ще намери пътя към реализирането на действителна национална политика на България. Поуките от Берлинския конгрес могат и трябва да доведат до реална защита на българската национална кауза. Това е императивът за България в началото на Двадесет и първи век.

От 400 години насам вековната история се движи от национализма

Проф. Кирил Нешев

2 юни-Ден на Ботев

Илия Бешков

И днес българският дух стои завързан в един възел, брулен от времето и стихииите, гложан от покварата и скептицизма! И е неразвързан! Това е Ботев, който дойде да ни освободи, а направи от всички ни свои роби. Любовта му, пълната му саможертва за народа и земята го направи чуден, невероятен. По примера на Караджата и Левски, които пламенно възлюби и последва, той пожела да бъде между самодивите, орлите и милостивите вълци. Сега може би той е там...! Той видя народа, земята си-видя майка си и либето си, но вече беше много късно да се спре при тях-той само ни ги посочи, отмина ги и “умря”. Защото времето му се беше изпълнило, а смъртта беше победена приживе. Защо го понесохме в душите и сърцата си? Защо пеем песните му и тръпки лаят по

тялото ни? Какво получихме от слабите му ръце, та благодарността ни към него стана толкова огромна и ние толкова немощни за нея? Нима смъртта е приятна и гробът-удобен за почивка! Та не са ли по-приятни парковете на Париж и по-удобни хотелските легла? А народът-нима е сега повече роб или повече свободен оттогава? Кое от Ботевите желания е осъществимо, за да се убедим в разума и ползата на делото му? Тоя луд син всели в нас божествената си лудост и тялото му се сви като спаружена ябълка върху пръстта, която той целуна, и ние нито го потърсихме, нито го намерихме. Неговият дух обаче се понесе с песен и тревога над страната ни и стана небе на България. В нея пеят същите робини и жънат същите жътварки- песните им се предават по радиото, а потта им се стича на същата земя. Слънцето изпича хляба на нивите, жари наведените гърбове-тънка пара се издига и от тях, и от разораната пръст. Като дъждовния облак тоя син в най-чист порив я напои с алената си кръв и върху нея ведно с вятъра прошумя неговият стих, затрептя като копие, забито в жива плът. Стенанията, воплите, радостта и глъчката се носят като чучулигите и орлите над земята; като вълци бродят и вият, а хорската безнадежност се търкаля като тръне от вятъра в полето. Земята е населена, земята е жива, земята пее и проклина... Какво ти даде тоя син, от кого искаше той да те защити и кой му подшушна тоя подвиг-да умре, както всичките ти синове издъхват прави върху тебе? Сигурно е умрял от любов към тебе и от гняв към тия, които не те обичат. Най-простата и велика любов! Той опозна своя народ чрез сърцето си; и него даде, за да го запази от безсърдечните. Той даде на земята ни своето име, а нас назова "свои братя невръстни"-да помним и знаем и като него да мрем за тая чудно хубава и вечна майка-земя. Ей, майко, ти ни раждаш и пак ни прибиращ! Какво ще правиш ти без песента, воплите и бунта на децата си? Ти би онемяла! Пощади децата си, които те обичат! Ще догорят ли запалените от поета надежда и ще стихне ли огънят на пламналия дух, обхванал простите народни души? Та какво са робството или свободата пред тоя огън и пред тая любов, които нямат начало, нито край? Но без тях смъртта и пустотата ще се вселят в сърцата ни, ще ни сковат и изпепелят, а ние ще обеднеем, па макар и всреднай-тлъсто благоденствие. Ботев прие онемялата и заглъхнала земя от дедите ни. Насели я и я ожени за вековете, изяви българския човек, даде му път за изминаване, определи съдбата му и мястото му в света и историята, а с това го направи смислен за самия него и задължителен за другите народи. Без Ботев няма България! "На тая робска земя" той стана небе, което я огрява и оплодява-самата нея и свободния дух на тия, които я работят. Той не пожела да направи повече, защото наистина няма по-велико от това-оплодиш народа си, да превърнеш въздишките му в стих, плача му-в песен, и страданието му-в подвиг и саможертва! И в най-облачните и бурни дни българската земя ще има своето слънце – Ботев!

18 юли – рожденият ден на Левски

6 юли (18 юли н. ст. в Карлово е роден българският революционер Васил Левски, най-легендарната фигура на българското национално революционно движение, идеолог и организатор на националната революция, демократ.

Първоначално учи в родния си град, а след това в Стара Загора. През 1858г. става монах под името Игнатий, а през 1859г. – дякон. Под влиянието на Г.С. Раковски изоставя църковното поприще и се посвещава на революционната борба. През 1862г. заминава за Сърбия и се включва в състава на Първата българска легия в Белград, където според легендата, получава прозвището "лъвски" скок преодолявайки голяма пропаст. Участва в четата на Ильо Войвода. От 1864 до 1866г. учителствува в село Войнягово и организира "патриотични дружини" за бъдещо въстание. През 1867г. е байрактар в четата на П. Хитов, участва във Втората българска легия в Белград (1868). След разтурянето ѝ прави опит да премине в България с чета, но е заловен от сърбите и хвърлен в затвора в Зайчар. В края на 1868г. и през 1869 прави две обикълки из България, участва в създаването на БРЦК в Букурещ (1869). Изгражда мрежа от революционни комитети в България през 1870г. и определя Ловеч за център на ВРО под наименованието "привременно правителство в България". През 1871г. за негови помощници са изпратени Димитър Общи и Ангел Кънчев.

След Арабаконашкия обир, организиран от Димитър Общи през есента на 1872 година, на организацията е нанесен тежък удар. Левски заминава за Ловеч, за да прибере архива на ВРО и да се прехвърли в Румъния, но е заловен от турската полиция на 26 декември 1872г. до Къкринското ханче (източно от Ловеч).

Осъден е на смърт чрез обесване. Присъдата е изпълнена на 6 февруари (18 февруари н.ст.) 1873г. в покрайнините на София, където сега се издига паметик на героя.

Наистина ли не плащат на преводачите?

С осъждането на Милорад Лукович Легия и останалите членове на Земунския клан за убийството на Джинджич, Стамболич и опита за убийство на Вук Драшкович официално бе признат престъпния характер на режима управляван от убийците Милошевич и Мира Маркович. Питам се, не се ли срамуват днес всички ония които години наред гласуваха, подкрепяха и верно служиха и продължават да служат на тая престъпна система оглавявана от тях. В предишните броеве на “Бюлетина” и друг път е ставало дума за систематичния тормоз който определени органи продължават да прилагат срещу хора които отстояват национални и демократични убеждения. Сред тях съм и аз.

В този текст искам да спомена за делото КТ. Бр. 431/2004 от 20. 12. 2004г. което заведе Общинската прокуратура в Сурдулица срещу мен заради това, че уж съм бил “писал с черен спрей пароли на крайпътния знак “Община Сурдулица” с което съм бил променил значението му”.

Естествено, поисках делото да се води на български език. Първият преводач Пене Димитров отказал да превежда заради както ми обясни съдията, “лоши междуличностни отношения с обвиняемия”, а вторият преводач журналистът Васко Божилов, най-накрая се появи. След като шест пъти ходих от Босилеград до Сурдулица, делото най-накрая приключи преди една година “поради липса на доказателства” но и до ден днешен не ми написаха присъда.

Поинтересувах се, и в един частен разговор с преводача Васко Божилов той ми каза, че Общинския съд в Сурдулица не му платил за превеждането по делото на български език, поради което той не превел присъдата на български и вероятно заради това тя не може да ми бъде връчена. Добре де, попитах го тогава, защо ти като журналист на “Братство” който е вестник на българското малцинство не публикуваш това нещо – все пак това касае спазването на правата на българското национално малцинство? Той не ми даде никакъв отговор.

След като направиха случаят с “боядисаната чешма” пак разбрах, че в Сурдулица на някаква среща се е появил и такъв коментар: “Да знаехме че той ще боядише така чешмата, нямаше да го освободим от отговорност по делото за боядисаният крайпътен знак”.

Не ме учудва поведението на съдиите, полицията, прокуратурата. Не ме учудва и поведението на “Братство” което продължава да премълчава случаите на нарушаване на човешки и малцинствени права вероятно пак поради наложената цензура и самоцензура от страх за работното място и придобитите привилегии от онова време. Добре е че директора на “Братство” е ходил в Чикаго – да види как живее белия свят. Но преди това трябва да обиколи всички селища и всички институции които определят съдбата на българското национално малцинство.

Докато не свикнем отворено и публично да говорим и да пишем за абсолютно всичко което касае живота на всички нас и всеки поотделно, каквото и да ни струва всичко това, ние няма да мръднем напред.

За съжаление, у нас продължават да се преследват всички които с много труд и работа си изкарват хляба, които имат смелостта да говорят истината и да се бунтуват – все ония които винаги са били двигателите на прогреса.

Димитър Димитров - Треперски

Глас, достоен за боговете

Навършиха се 65 години от рождението на великото сопрано, за което казват, че се ражда веднъж на 100 години. Заветът на легендарната българка от село Беглеж бе: “Пазете младите ни таланти!”, а последната ѝ воля – да намери вечен покой в родината.

В разцвета на световната си слава оперната певица Гена Димитрова е поканена в имението на италиански аристократ. “В този парк гост на дядо ми е бил Верди”, казва ѝ домакинът. А именитата българка му отговаря: “Господине, в моето родно село видях и чух радио чак на 16 години!” В

детството си бъдещата мега звезда пасяла биволи, овце и козлета. По света наричат Гена Димитрова “дъщерята на Верди”. Само в родината ѝ завистници се опитвали да я обидят с прозвището селянка. “Да, ние сме двама селяни – аз и Верди. И има защо! Затова защото неговата душа е голяма”, гордо заявява знаменитата българка.

Гена Димитрова е родена в с. Беглеж, Плевенско, на 6 май през 1941г. В детството си като славей оглася баирите с народни песни. Красивият и мощен глас се откроява и в хора на местната гимназия. В читалищния салон в селото Гена гледа музикални филми за Белини и Верди. Мечтае за оперната сцена, но кандидатства медицина. По същото време учителят ѝ по музика в Беглеж я подготвя с една оперна ария за приеман изпит, а учителката ѝ по биология Надя Костова я завежда в столицата. Девојката не е учила солфеж, непозната ѝ е теорията на музиката. На 18 години за първи път прекрочва прага на операта. Но когато Христо Бръмбаров я чува, възкликва: “Такъв глас се ражда веднъж на 100 години”. Професорът защитава приемането ѝ в консерваторията и предвещава на своята ученичка, че един ден ще живее и ще пее в Италия.

След дипломирането си през 1966 г. Гена Димитрова става солистка на Софийската опера, но ѝ дават все малки роли. Докато през 1967г. две изяви певички се отказват от убийствено трудната роля на Абигаил в постановката “Набуко” от Джузепе Верди. Само за 9 дни 26-годишната Гена разучава партията, съсипала някога гласа на първата ѝ изпълнителка – съпругата на Верди. Но Гена вярва в думите на Великия композитор: “Ако певецът има дявола зад гърба си, той знае как да пее!” Тежката роля се оказва “по мярка” на дебютантката. В бляскавата си кариера след това българката я изпълнява цели 35 години, непостигнат досега рекорд. През 1970г. Гена Димитрова печели първа награда на Международния конкурс за млади оперни певички в София. Веднага след това постъпва като стипендиантка в школата на театър “Ла скала” в Милано. Четири години учи при маестро Ренато Пасторино, чиито уроци преговаря през целия си живот.

Още с първото участие на Гена Димитрова в “Бал с маска” от Верди на конкурса в Тревизо в Италия през 1972г. та е определена за най-добрата изпълнителка на Амелия. В журито са звезди като Джулиета Симионато, Тоти дал Монте, Феручио Талевиани и Марио дел Монако. Със същата роля певицата прави успешен дебют и на сцената на “Парма Реджино” в Парма, където ѝ партнират Хосе Карерас и Пиеро Капучили. И за нея се отварят вратите на най-големите музикални театри в света. Но Софийската опера пуска солистката си в чужбина само през летните ваканции. Гена Димитрова трябва да се съобразява с условията от двете страни на “желязната завеса”. През лятото на 1974г. тя заминава за Аржентина, където музикалният сезон е в разгара си. В операта в Буенос Айрес певицата 4 години прави своя голям репертоар – “Тоска”, “Трубадур”, “Дон Карлос”, “Турандот”, чувства се примадона. Но истинският ѝ триумф започва през 1980г. на сцената на “Арена ди Верона”, когато е на 39 години. В “Джоконда” ѝ партнира Лучано Павароти. Жури под ръководството на Рената Тебалди и Джузепе ди Стефано ѝ връчва наградата “Джовани Дзенатело”. Българското сопрано е признато за “Гласа на Арена ди Верона”. На най-голямата открита сцена в света под режисурата на Франко Дзефирели Гена Димитрова връща към живот непосилната за много големи певички роля на Турандот. За нея тежката партия е като игра. Сякаш гласът ѝ е създаден за ролята на китайската принцеса. В сезона 1983-1984 тя завладява и театър “Ла Скала” в Милано. Идва времето на големите ѝ драматични превъплъщения: Лейди Макбет, Амнерис, Мими, Абигаил, Тоска... Но коронната ѝ роля си остава Турандот. Гласът ѝ е като лед и огън, когато запява: “Знам твоето име, то е любов!” След незабравимия спектакъл, на който “сякаш ръката на Господ е с тях” режисьорът Дзефирели я нарича един от най-големите гласове на столетието. Тогава Пласидо Доминго се отказва от премиерата в последния момент под предлог, че е получил “трахит”. Пресата се шегува, че всъщност той е получил “гениет” – страх от големия глас на Гена. Всяко нейно появяване на сцената е вече историческо. Певицата работи с най-именити диригенти като Рикардо Мути, Херберт фон Караян, Клаудио Абадо... За нея Караян казва: “Доживях да чуя глас, достоен за боговете!” Ангажиментите на Гена Димитрова от най-елитните зали са за десетки години напред. Изнася по 80 спектакъла годишно – чудовищно натоварване. Получава най-високи отличия, между които “Сребърна Арена” (1981), “Златният Верди” (1987), “Пучини” (1989) и много други. Присъждат ѝ и “Големият Платонов Нобел на 20-ти век” на Световната академия “Платон”, което ѝ дава право да преподава в 48 световни университета.

Гена Димитрова живее в най-люксовите хотели в света. Има дом в София, във Виена и в Монте Карло. Но споделя, че се чувства като есенно листо, което вятърът вее, накъдето си поиска. Защото дълбоко в себе си е самотна – тъгува по загубата на своя съпруг. Споделя: “От всичко бих се отказала – и от кариера, и от пеене, и от слава, ако бих могла да си върна Жоро!” Любовта на Гена

Димитрова и Георги Стойков пламва от пръв поглед. Той е химик, но заради нея напуска работата си. Придружава я навсякъде, грижи се за нея, ангажира ѝ хотелите, дори ѝ носи куфарите... Нарича я с нежност “Джиджо”. Дватамата нямат свои деца, но осиновяват племенницата на Гена – Милена. След 22 години брак, докато тя е в Бирмингам, той загива при катастрофа край София. Певицата изпада в дълбока депресия. От нея я изважда Лучано Павароти с думите: “Потъгувай, наплачи се, но не повече от месец. Само сцената ще те спаси!” Гена покрива стените на една стая в Софийския си дом с портрети на Жоро. И след един месец вече е в Япония. Сцената става неин дом, само там живее истински. Навсякъде със себе си по света тя носи две снимки на любимия мъж. Страни от светския живот. В свободното си време се занимава със своите “либри сакри” – книгите по астрология. Там открива кармичната си връзка с Жоро. Убеждава се, че звездите благославят и певческата ѝ кариера: “Всяка планета в Телец означава глас, а аз имам шест! Но Рак в 12-дом вещае луксозна самота...”

През 2001г. Гена Димитрова организира майсторски клас. Настанява свои ученици в софийския си апартамент на ул. “Московска”. За концерта по повод 60-годишнината си облича бедните си ученички в свои сценични костюми. А когато Международният конкурс за млади оперни певици е пред провал заради липсата на средства, тя апелира към българските управници: “Пазете талантите ни!” За своята световна слава голяма родолюбка казва: “Това е завладяване на територия за България, макар и за два часа. Ти си параход под знамето на България!” Тя се опитва да внуши на младите си колеги, че талантът се отглежда като бебето – 9 месеца го носиш, после трябва да го учиш да проходи и на още много други неща... Че пеенето е проекция в пространството, вибрация в Космоса, божествено послание към човечеството, което днес страда от липса на любов и вяра. Нейното верую е: “Животът е въздух, слънце и семейство. И труд, труд, труд...”

На 27 януари 2001г. – в Годината на Верди, Гена Димитрова бе любимата си Елизабет в “Дон Карлос” на софийска сцена. “Тази роля ми е близка със своето страдание и обреченост, тя има много общо със съдбата на всички жени по света – сподели певицата и обяви – Слизам от сцената! Ръкопляскайте ми!”

След тежко боледуване на 11 юни 2005г. великата дива си отиде от този свят в Милано със съдържано достойнство на старите българи, което почиташе. Последното ѝ желание бе да намери вечен покой в родината.

На 13 април 2006г. градинката между “Раковски” и ул. “Париж” в София бе кръстена на Гена Димитрова. По повод 65-годишнината от рождението ѝ “аниматор мюзик” издаде компактдиск с избрани изпълнения на незабравимата българска певица.

В-к “Всичко за жената”, Юлияна Костова

Обичайте земята си, обичайте и нас...

Разговора който проведох с певицата Деси Георгиева бе на последния ден на Великден след успешния концерт който изнесе на голямата сцена в Културния дом в Босилеград. Ето какво каза за тя за нашия “Бюлетин”:

- Великден нещо повече от празник ли е за тебе?

Велик празник. На възкресението на Христос тази година ми се случи нещо много хубаво, да дойда и да пея тук в Босилеград. Други години съм го изкарвала семейно в къщи или пък сме излизали на разходка с приятели и винаги ни е било хубаво, но сега е нещо по-различно.

- Разкажи ни нещо за твоята творческа биография.

От малка съм се занимавала с пеене, започнах с една детска певческа група, свирех 12 години на пиано. Не искам да споменавам името на детската група защото там се случи инцидент. Вече бях готова за издаване на албум, много обикаляхме по чужбина и из цяла България, аз тогава пеех песента “Постер”, песен от Лучано Павароти и въобще тежки песни за изпълнение. Тъкмо да се

издаде албума и аз да замина за Италия и майка ми ме махна от групата заради един скандал. Участвах в детското предаване “Като лъвовете” и много пътувах в Москва и Одеса където участвах в руското предаване “Утринна звезда” като представител на България и хората от Русия останаха с предубеждения към един мениджър. Но продуцентите заснемат предаването с мое изпълнение а пускат друго момиче да си отваря устата да пее на плейбек по Канал 1 и аз го гледам и това беше за мене голям шок. От този шок спрях две години да пея. След като се възстанових, отново започнах с детската група “Калинки” но започнах и индивидуално да се развивам. По това време се запознах с певицата Силвия Кацарова, тя ме хареса, направи ме една от откривателите на млади таланти. Имахме концерт с нея, снимахме клипове, но всичко е до един момент. Сега работя на частни концерти така да се каже.

- Получавала ли си награди като певица?

Да, разбира се. В Одеса спечелих първо място, в Москва също първо място – там са ме канили и като специален гост. В Украйна съм печелила второ място. Участвала съм и в Англия, но фестивалите там нямаха състезателен а ревиален характер. Участвала съм също на фестивали в Австрия и Белгия. Предпочитам да участвам на фестивали а не на конкурси. Защото има една неприязън между всички участници и когато спечелиш някаква награда, започват да те гледат много лошо - смятат че нещата са нагласени.

- Музиката ли ще бъде твоето занимание и професия?

Много е смешно, но е факт, аз следвам финансов контрол в УНСС и съм втори курс. Ако остана в България трябва да пея попфолк а не всички българи го приемат.

- Какво е твое мнение за попфолка?

Има много добри певици, аз ги уважавам и ги харесвам. Напоследък попфолка започва да издава песни с хубави текстове. Преди беше по-зле. Харесват ми Глория, Анелия, Ивана, особено Ивана има страхотно излъчване и плътен глас.

- В попфолка има много пари, но ти какво избираш парите или изкуството?

Да, в попфолка има пари, но аз избирам изкуството и затова ще ми бъде много трудно. Затова уча, както казах. Според мен пеенето е професия до едно време, макар че е невероятно да си на сцената, това са страхотни преживявания. Но аз съм решила да получа висше образование. За всичко си има време, ако реша мога да изкарам и висше музикално образование.

- Засега ти все още нямаш самостоятелен албум?

Да, засега все още нямам самостоятелен албум въпреки че имам материал за такъв. Не съм си намерила спонсор да го издам.

- От българските певици и певци кого най-много харесваш?

Ами Мария Илиева, Каризма, Силвия Кацарова много ми харесва – тя е страхотна изпълнителка и много я уважавам. Маргарита Хранова има невероятен глас с нея съм имала концерти и е голямо удоволствие да си на сцената с нея. Харесва ми Йорданка Христова, тя е голяма душа.

- Снощи как се почувства на босилеградската сцена?

Страхотно. Имах чувството че съм в България, макар че минах границата с паспорт, но през цялото време си говорих на български, тъй като разбрах, че вие тука в Босилеград почти 100 на сто сте българи и ми казаха, че Босилеград е най-българския град на Балканите. Но за музиката тяма граници и езика на музиката е много разбираем за всички и на всички.

- Какво послание ще отправиш на българите в Западните покрайнини?

Да обичат и да тачат корените си, да обичат и нас, другите българи, да обичат страната-майка и да се видим отново.

Интервюто взе: Радко Стоянчов

130 години от Априлското въстание

Идеята на Агенцията за българите в чужбина беше по повод 130 години от Априлското въстание да организира беседа с участието на известни български историци за представителите на различни организации в Западните покрайнини: КИЦ “Цариброд” в Босилеград, Националния съвет, общините, училищата и читалищата. Както се и очакваше, идеята в Босилеград почти се провали и ако не бяха някои упорити посетители на КИЦ-а, можеше да се случи да се провали и цялото мероприятие. Крайно време е някои в София да разберат, че в Босилеград известни личности не са чак толкова големи българи за каквито се представят в София.

Преди беседата делегацията в чийто състав освен проф. Пламен Митев заместник-декан на Историческия факултет към Софийския университет и Боян Ботев председател на Общобългарска фондация “Христо Ботев” и правнук на брата на великия революционер и поет, Мариана Личева и Ангел Маринков от Агенцията за българите в чужбина, беше приета от зам. кмета на Босилеград Александър Александров. След това делегацията проведе среща с представители на КИЦ-а в Босилеград, където гостите бяха запознати с вижданията на КИЦ-а за положението на българското малцинство и дейността за развитие и възстановяване на българската култура.

Иначе самата беседа се проведе на неутрално място – в малката зала на Центъра за култура в Босилеград. Лекции за Априлското въстание изнесоха доцент Пламен Митев и Боян Ботев.

В разговорите лекторите изтъкнаха, че Априлското въстание в България от 1876 година е потушено жестоко от турската империя, но политическите цели са осъществени. Светът, особено европейските велики сили по това време, съзнавайки за жестокостите, с които е потушено въстанието, са били принудени да променят отношението си към Турция. Априлското въстание е било изключително историческо събитие защото никой не го е подкрепял, дори и Русия е била против него. Това е било най-масовото, и въпреки недостатъчните подготовки, най-организирано въстание срещу Османската империя, в което са участвали 15-20 въстаници срещу 120 хилядна турска войска. По време на Априлското въстание е избрано и първото Велико народно събрание на България.

Иван Николов

Градски детски хор Благоевград

Контактите с детски градски хор и неговия ръководител Христо Кротев при Народно читалище “Никола Йонков Вапцаров” в Благоевград с КИЦ “Цариброд” в Босилеград бяха създадени чрез Държавната агенция за българите в чужбина.

Договорът за гостуване в Босилеград бе постигнат с половин дума, а поводът бе 24 май – Ден на българската култура и на славянската писменост. Самият концерт трябваше да бъде изтеглен 5 дни по-рано, на 19 май, поради ангажиментите на детския хор в празничните тържества в Благоевград. Общежитието в Босилеград прояви разбиране и пое безвъзмездно нощувката на децата.

Концертът бе разнообразен с изпълненията на китаристът Боби Мирчев и двойката за спортни танци от софийския клуб “Гардения” – Лили Йончева и Николай Маринов и актрисата Димитрина Ангелова.

Хорската музика в Босилеград е изключителна рядкост. Организаторите на културните мероприятия най-често се водят по вкуса на публиката която предпочита чалгата. Вероятно и заради това залата

бе изпълнена само до половината. Но ония които дойдоха, бяха завладяни от майсторството на главния диригент Христо Кротев, който без усилия владееше малките изпълнители и в пълна тишина почувстваха красотата на хорските изпълнения на българските народни и детски песни. Малките хористи бяха съпроводени от пианиста Емануил Манолов.

Завладяни от умението на маестрото Христо Кротев успял да предаде любовта си към хорското пеене на децата, вечерта дълго обсъждахме ролята на музиката в борбата със социалните отклонения на младите. Съгласихме се, че Босилеград има нужда от талантиливи специалисти които да организират младите и творчески да изпълнят свободното им време. За съжаление, нито учителите, нито преподавателите в Босилеград не успяват да се справят с тази деликатна задача.

Иван Николов

На посещение в Дупница по повод 24 май

Петнайсетина босилеградски ученици от основното училище и гимназията които в съвместният проект с КИЦ-а в Босилеград и Театъра за етнически диалог подготвиха любителската сцена “Един необикновен ден в Босилеград”, в организация на КИЦ, на 24 май обиколиха Дупница и присъстваха на концерт на групата “Харизма” който се проведе.

“Пипи дългото чорапче” в Босилеград

Това бе второто културно мероприятие организирано по повод 24 май Ден на българската култура и на славянската писменост и 2 юни Международен ден на детето. Първоначално мероприятието бе замислено да се проведе като част от културната програма по повод Великденския фестивал, но ненадейно възникналите организационни проблеми го отложиха за 26 май.

Детския музикален театър Пипи при Народното читалище “Д-р Петър Берон” от София изнесе мюзикъла за деца “Пипи дългото чорапче”. Режисьор бе Юлия Кръстева, автор на музиката Дора Драганова а изпълнители група талантиливи деца от 5 до 15 години. В спектакъла участваха и балерини от балетното студио на Красимира Колданова. В екипът бе и хореографката от Украйна Олена Янакиева а сред малките балерини имаше и три германчета сестрички Хаберкорн.

Босилеградските деца които иначе много рядко имат възможност да гледат детски театрални представления, с изненадващо любопитство проследиха спектакъла на малките актьори които умело пресъздадоха приказката на известната шведска авторка Астрид Линдгренет.

С този мюзикъл музикалният театър “Пипи” е спечелил редица награди от престижни фестивали в България. Той вече е подготвил пиесата “Ян Бибиян” по романа на Елин Пелин за която режисьорката Юлия Кръстева обеща скоро да бъде изпълнена в Босилеград.

“Глава си давам, вяра не давам”!

Българският посланик в Белград Георги Димитров доведе в Босилеград академик Антон Дончев, поета Иван Гранитски и цигуларя Владимир Владигеров

По случай 2 юни, гибелта на Ботев, една от трагичните дати от българската история, в салона на КИЦ-а в Босилеград се състоя литературна вечер. За огромна радост на присъстващите гости бяха академик Антон Дончев, поетът Иван Гранитски и Георги Димитров – българския посланик в Белград придружени от известния цигулар Владимир Владигеров.

Литературната среща бе открита след поздравителното слово на домакина и председател на КИЦ-а в Босилеград Иван Николов. Следователно кратко, но изключително емоционално слово произнесе поетът и директор на издателство “Захарий Стоянов” – Иван Гранитски. Той изрази удивлението и удовлетворението си от гостуването му в Босилеград, прочете и няколко лични стихотворения, пронизващи изцяло битието ни. Присъстващите бяха приветствани от посланика г-н Георги

Димитров, който любезно подкани всички на взаимно сътрудничество и пълноценна помощ от страна на посолството в Белград.

Особен интерес предизвика речта на академик Дончев. Тук се изкушавам да отворя скоба за великото дело на Антон Дончев

(б.р. Антон Дончев е писател, творец, майстор-мислител, художник. Ако Елин Пелин възпява Шоплука, Й. Йовков – Добруджа, Антон Страшимиров и Людмил Стоянов – Родопския край, то най-великия познавач на българските проблеми, култура и история е академик Дончев. Шедьовърът му, романа “Време разделно” е определен като един от еталоните на 60-те години на XX век. Романът се отличава със своята стойност, яснота, народопсихологическа стихия носеща българщината като емблематична отлика. “Време разделно” е прекрасен учебник по патриотизъм, свещен запас от мъдрост. Интересно е да отбележим, че шедьовърът е написан за само 41 дни, когато белетристът и класик Дончев е на само 33 години. Романът е преведен в над 30 страни и на повече от 24 езика. Антон Дончев като абсолютен народопсихолог съумява с обстояйни и задълбочени анализи да представи героиката на българския национален епос. Според мен главата на романа “Време разделно” – “Глава си давам, вяра не давам”, цитат от народната песен “Балканджи Йово” е пронизана от крещящо противоречие съществуващо и днес.)

Бяхме свидетели на задълбочените реалистични размишления на академик Дончев върху визията на битието ни, света въобще, жаждата за власт и превъзходство, съдбата на народите, родолюбието. Той подчерта като особено опасно издигането в култ на материалните неща, нарушеното равновесие между материално и духовно, т.е. синдром на обезценените ценности (напълно загърбване на духовното). Антон Дончев припомни, че имаме богата и славна култура и тъкмо затова трябва да я съхраним. За финал на срещата Дончев подкрепи босилеградчани и ги подкани да се борят и крачат смело и отстояват в правото си да учат на родна реч.

Присъстващите спряха дъха си за кратко по време на изключително емоционалните изпълнения на прочутия цигулар Владимир Владигеров племенник на известния български композитор Панчо Владигеров.

Гостите предоставиха безценен дар – кашони книги за КИЦ-а и Основното училище.

Възхитената публика бе свидетел на ясно изразената воля и готовност тези велики имена, емблематични фигури на българската духовност да продължават да служат за възраждането и обогатяването на българската литературна култура. Почит, уважение и преклонение над делата им, към по светли бъднини!

Александра Димитрова

Търсим същия Бог

Страните от земетръсните Балкани не извадиха поуки от грешките които са направили преди. В исляма сега съществува една агресивност, която никак не може да бъде оправдана. Хората отново търсят Бога, но различни стълби водят към небето.

Най-известния съвременен български писател Антон Дончев заварваме в тихото помещение на посолството на неговата страна в Бирчанинова улица. Седемдесет и пет годишния майстор на литературата подписва на колегите от Сърбия своя прочут исторически роман “Време разделно” (публикуван у нас през 1988 в издателство на “Експортпрес”), епически разказ за светогорския монах Алигорк и френския благородник приел исляма, за разоренията и потурчаването на родопската долина през лятото на 1668. Книгата е преведена на двайсетина езици, доживяла е десет издания в България. Другият роман “Рицар на свещената книга” пред нашите читатели дойде преди три години в издание на “Народна книга”.

- Пишете исторически романи, колко е важна историята за бъдещето на Балканите?

Знаете ли, животът прилича на дърво. Не е случайно, че почти всички религии имат дърво на живота. Корените са в миналото, клоните и цветята сме ние, а какви ще бъдат плодовете, ще видим в бъдещето. В този смисъл, всичко е свързано и е неделима цялост. Като халките на един синджир. Ако скъсаш една халка, скъсваш синджира. Балканските страни не извадиха поуки от грешките които са правили в миналото. Ако проследим докъде достигат корените на “дървото”, ще видим че черпаем една черна енергия.

- На какво точно мислите?

Балканите са земетръсен район. Земетресенията стават винаги там където междуконтиненталните плочи се трият една от друга. И при нас се трият такива “междуконтинентални”, цивилизационни, религиозни плочи и ако не открием точната диагноза на болестта не можем да предпишем истинското лекарство.

- Следите ли политическите събития в Сърбия, как преценявате референдума в Черна гора?

Българите много внимателно, със съчувствие и любов следят какво става в бивша Югославия. Не обичам тази дума, но “обикновения” български гражданин не може да разбере защо се разпада един съюз. Това е крачка назад по пътя по който върви човечеството. Не че чисто човешки ние не разбираме какво става, но пътя по който върви развитието на обществеността и природата е път на създаване на връзки. Що се отнася до Сърбия и Черна Гора – за нас ще бъде по-лесно да изговаряме само Сърбия, защото ако кажеш “играе футболната репрезентация на Сърбия и Черна Гора”, това е много дълго, но винаги сме приемали Сърбия и Черна гора като една цялост.

- Вие сте най-известния български писател в света, а сръбските читатели почти не Ви познават. Как си обяснявате културната отдалеченост между Сърбия и България?

В България имаме една доста страшна пословица: “Кой ти извади окото? Брат ми”. Изглежда, че семейните братски кавги са много тежки, но няма значение, от кръвта не можеш да избягаш. Историческата съдба, езика, културата – всичко ни е общо.

- В романите обработвате стълкновението на християнството и исляма в миналото, какъв е съвременния допир на двете религии?

Християнството и исляма се срещат на две равнища. Едното е теоретично, четеш какво е записано в исляма, що се отнася за християнството и юдаизма и всичко е абсолютно наред. Другото равнище е практиката, реалния живот. Проблемът е в използването на религията. Тя е създадена човек да пие ако е жаден. А ако някой хване тази чаша и те удари по главата, тя не е създадена за това. Религиозните верски “чаши” са много тежки. В исляма сега съществува една агресивност която изобщо не може да бъде оправдана. Всъщност ислямът няма център. Не могат да се водят преговори между двете религии. Не можем да сравним исляма в Турция, в Саудитска Арабия или Иран.

- Има ли оправдание за нещастните последствия от различията?

Трябва да сметнем и това че боговете се връщат, хората отново търсят Бога. И мюсюлманите и християните всъщност търсят един и същ Бог. Различните религии са като стълби опрени на небето. Когато се качат горе хората виждат, че са на едно и също небе. Но ония които остават долу, в основата на стълбите казват: “Пътят са само моите стълби”!

“Вечерни Новости”, 13 юни 2006

Посещение на учители от Раднево

Културно-информационния център “Цариброд” в Босилеград преди две години направи първите опознавателни контакти между Основното училище “Георги Димитров” със средното общообразователно училище “Гео Милев” в Раднево, градче намиращо се на около трийсетина километра от Стара Загора.

Благодарение на тези контакти делегация от 8 учители и директора Иван Пейчев от СОУ “Гео Милев” направиха тридневно посещение на Босилеград и посетиха село Извор където е било първото килийно училище, Изворската черква и фермата-музей на Здравко Георгиев от село Белут.

Домакините от КИЦ-а и Основното училище изчерпателно запознаха гостите с положението на българското малцинство в Западните покрайнини и специално в Босилеградска община.

Бе договорено представители на КИЦ-а и Основното училище тази есен да посетят училището в Раднево – родният град на известния български поет Гео Милев.

Мая Николова

Проблеми на образованието на ромите

Неправителствената организация ОФЕР (Младежка организация за едукация на ромите) от Буяновац в своята дейност особено акцентира върху една болезнена не само за сръбското общество тема – интеграция на ромите в обществото. В рамките на съвместния проект бяха организирани поредица семинари на които взеха участие неправителствените организации от Пчинския окръг в сред които и КИЦ “Цариброд” от Босилеград. Последните няколко семинара бяха фокусирани върху проблемите за образованието на ромите на майчин ромски език в Пчински окръг. Последният се проведе на 14 май във Вранска Баня, на който бяха уточнени анкетните въпроси и бяха получени инструкции за анкетата с която ще се изследват проблемите за образованието на ромите в седем общини на Пчинския окръг. КИЦ “Цариброд” в Босилеград бе представен от Александър Димитров и Радко Стоянчов.

За Босилеград бяха раздадени 50 от общо 1000 въпросника предвидени за целия Пчински регион, а за анкетари бяха назначени Александър и Радица Димитрови, които през юни проведоха анкетата сред ромите в село Райчиловци, Радичевци, Бистър, Долна и Горна Любата. Анкетата трябва да даде цялостна картина за образованието и социалното положение на ромите в окръга.

Радко Стоянчов

Нека да се покажем... заедно!

В рамките на проекта “Промоция на междуетническите отношения за изграждане на мир, развитие и интеграция в мултиетническите райони на западна, централно-източна и югоизточна Сърбия” в Босилеград и Враня се проведоха няколко работилници на Родителски форум, Младежки форум и Театра за етнически диалог, в рамките на които НПО “Генератор” и КИЦ “Цариброд” в Босилеград подготвиха и представиха любителски театрални постановки от всекидневния живот на младите под мотото “Нека да се покажем... заедно”!

Това бе предизвикателство към младите, родителите, преподавателите, активистите за човешки права, представителите на местните власти и специалистите от областта на културата и образованието творчески да ангажират свободното време на младите чрез изкуството и театъра. Кратките постановки на Театра за етнически диалог върху актуални теми от всекидневния живот на младите от Босилеград, Враня, Буяновац и Прешево бяха представени на 28 юни в Младежкия културен център във Враня на първата от трите регионални срещи. Следващите две срещи ще се проведат през юли в Зайчар и Приеполе. Пиесата ще бъде представена на Националната среща която ще се проведе във втората половина на септември в Белград в рамките на Интернационалния театрален фестивал на новите театрални тенденции БИТЕФ като част от програмата за младите на 7 БИТЕФ Полифония 2006.

Босилеградските “артисти” от основното училище и гимназията в организация на КИЦ-а подготвиха пиеса от всекидневието си под название “Един необикновен ден в Босилеград”. Премиерата бе изпълнена в малката зала на Културния център в Босилеград на 27 юли. На регионалната среща във Враня босилеградските любители обреха овациите на около 150 зрители от Враня, Вранска Баня,

Брестовац, Лесковац, Буяновац и Прешево. В изпълнението на пиесата участваха: Сандра Миленова, Нина Миленова, Тамара Младенова, Кристина Младенова, Мартин Чипев, Марян Станкович, Цвета Цекова, Мирослав Асенов, Любиша Николов, Александър Тодоров, Анита Костадинова, Борислав Костадинов и Антоанета Захаријева.

На регионалната среща присъстваше и главната координаторка на СООРІ Елена Ломбардини.

Проектът се финансира от СООРІ и Европейската комисия в рамките на Европейската инициатива за демокрация и човешки права а се реализира от Центъра за драма и едукация в изкуството CEDEUM под ръководството на Любица Бељански Ристич, артистите Мирела Павлович, Ана Исакович, Нермин Ахметович и местните координатори Александър и Радица Димитрови.

Мая Николова

Босилеградска среща – Скопие 2006

Босилеградското сдружение в Скопие за пети пореден път организира земљаческа среща на босилеградчани живущи в Македония. И тази година бяха поканени представители на община Босилеград на Културния център и на неправителствените организации. Срещата се проведе в Скопие в ресторанта “Под Кале”.

На срещата присъстваха кмета на Босилеградска община Владимир Захаријев, зам. кмета Александър Александров, българския посланик в Скопие г-н Михо Михов и служителите на посолството Сашо Геров и Огнян Сидеров както и директора на българския културен център в Скопие г-н Спас Ташев.

От неправителствените организации в Босилеград присъстваха представители на КИЦ “Цариброд” в Босилеград, Матицата на българите в Сърбия както и представителите на Националния съвет на българите и граждани от Босилеград.

На срещата дойдоха босилеградчани от Куманово, Крива Паланка, Зърновци край Кочани, Свети Николе, Тетово и Делчево общо около 300 души.

Срещата откри председателката на сдружението Гордана Иванова по произход от с. Райчиловци, а танцовия състав при Центъра за култура изпълниха танци от босилеградско.

Организаторите бяха ангажирали оркестър за увеселение на гостите, който вместо български или поне македонски песни и танци през цялото време свиреше сръбска чалга.

Предишния ден в българското посолство са били представени книгите на Александър Младенов “Народни просветители от Босилеградско краище 1833-2003”, Босилеградската гимназия 1941 – 2001”, “Народни обчаи и умотворения от Босилеградско краище”. За творчеството на г-н Младенов са се изказали председателката на босилеградското сдружение Гордана Иванова, българският посланик Михо Михов, директорът на българският културен център Спас Ташев, Пене Димитров и др.

Трябва да отбележим жеста на “Фротирка Делчево” от Делчево собственост на Стојне Станков и Асен Димчев от Караманица които направиха дарение на Здравния дом в Босилеград. Срещата беше удобен момент да се видят босилеградчани живеещи в двете съседни държави, с много емоции и носталгия по родния край.

От името на КИЦ-а на домакините бяха подарени сувенири с босилеградски мотиви.

Р. Стојанчов

КИЦ “Цариброд” в Босилеград

По покана на “Интерлеминд” от Лесковац, КИЦ “Цариброд” в Босилеград присъстваше на церемонията по полагањето на основите на нова хала за производство на сандвич-панели. На Церемонията присъстваха Генералния директор на “Интер леминд АД Лесковац” Миле Георгиевски, Зора Симович секретар в Стопанското министерство, кмена на община Лесковац Гойко Величкович, Собственикът Валентин Захаријев, посланикът на Република България в Белград г-н Георги Димитров и много други гости.

“Леминд” бе приватизиран през јануари 2005г. от страна на корпорацията “Интертрус” – София с огромни дългове и спряно производство. След допълнителните инвестиции отново е задвижено

производството и са изплатени повечето от дълговете, а през 2006 година са инсталирани допълнителни уреди които увеличават производствените капацитети на реалните 36 000 тона годишно.

Всички работници са запазили работните си места а някои са използвали възможността да оставят работните места на децата си. Приети са пет нови инженера.

Представителите на КИЦ-а се срещнаха с посланик Димитров и собственика на “Интерлеминд” който поинтересува от възможността да приватизира мината в Караманица и поиска повече информация за нея.

Иван Николов

Арсо Любенов Тодоров

Стъкмени неприсъствия

- Стихотворения

Топло юлско след пладне. В ръцете ми са “Стъкмени неприсъствия” – стихотворения, автор Арсо Любенов Тодоров. Чета. Дланите ми се потят, а гърлото ми е сухо. Сърцето ми е студено. Побиват ме студени тръпки от познатите на мен стихове. Познат ми беше и автора. Бяхме студенти-съквартиранти, бяхме мечтатели и идеалисти, романтиката ни беше ежедневие. Освен лекциите, упражненията и основните грижи към ученето расъждавахме и върху теми от утрешния ден. Спортувахме и пишехме стихове. Малката ни студентска квартира бе изпълнена със страхотни приключения. И сега, след години, след десетилетия, тази книга ме връща в годините на “лутанията и неизмерните чувства” както ми беше написал Арсо на една подарена снимка. А започна съвсем обикновено, от вътре:

“Дълбока белина
-разширила се чак в сърцето,
където
кораби на щастието плуват”.
(Облак)

Ето така започва поета – оптимистично, със самочувствие, без много да му мисли за форми и рими а се стреми да каже онова което чувства, онова което е отвътре и диша с пълни дробове:

“Ноември,
в слънчев предзалез
ручейте смучат есенната прохлада”
(Ноември)

Невероятно тристишие с усет за метрика, музика и хармония на поетичната мисъл. Поета не се обръща към вчерашното, той крачи към утрешния ден, ден изпълнен с оптимизъм, но оптимизмът е плод на победата на доброто над мрачните сили:

“...Стаята се изпълни с топлина
срещнаха се мислите и гъсталака
...роди се утре”.
(Мост)

Поетът е все още начинаещ, но с издържан почерк. Обикновено младите поети ги вълнува вечната тема – любовта. В тези моменти той предпочита земността:

“...Ако ме създадеш от мене
...ще живея”.
(Живот)

Даже и тъмната страна на живота макар че още е млад той знае че съществува “иска да я озари със светлина”

“част от нощта
настойчиво тласкаш
в дълбочината на деня”.

(Денят в кръг)

Но житейският опит казва нещо друго:

“Вътре сме ние,
еднакво обречени на загадка.

Не винаги по нужда
Валят дъждове”.

Няма много време да мине и поета ще възкликне:

“По-малко ли съм човек от вчера”?

(Безвремие)

С този стих поета узрява. Не е важно на колко години е, важно е че неговата творческа мисъл вече има съдържание, тя е зряла и критична. Той е готов да даде съпротива, да отвее плявата от житото и поетичната му мисъл да получи увереност и уважение. Увереността съществува но тя е насочена в друго направление.

“Ръчен часовник
нехайно показва
чуждо време”.

(Разстояние III)

Тодоров разбира, че живота е с все по-малко достойнство, с повече деяние на други моменти в определено време в една определена социална структура:

“...Влече се влече
самотно
влечугото – живот”.

(Смрачаващи се следобеди II)

Ето, поета вече усеща болката, но кой я нанася, близък или далечен, познат или странен, може би това е болка от обич – може би...

“Отново
в тиха нощ ти ме заболя”.

(Поискан път в две посоки VI)

Но от всички земни радости, въпреки всичко поета избира свободата и тя е олицетворена с вятъра, символ на непримиримия дух:

“Все повече се занимавам
с ветровете”.

(Следи на утрешния ден)

Онова което поета иска да подари на най-близките си това е спокойствието, волността, свободата, това са неговите ветрове. Поета е вече с уважаващ житейски опит, разучил иерархията и

структурата на обществото и тя сериозно го вълнува, но не за да се изкачи на слънчевата страна на баира и там да се възползва от облаги, а напротив върховете на обществото са удобно но и коварно място, поета дава обяснение в едно прекрасно тристишие:

“На баира
слънчевата страна е годна
-за влечуги”.
(Предопределение II)

Ето я и кулминационната точка на разочарованието от обществото в което поета живее. Не е трудно да се отгатне, че това е краят на миналия век, едно злосторно време, време без морал и ценностна ситема, апокалиптично време:

“...за избавлението на света
мълчах”.

Горе –
Издадия хвърчаха
Долу...
Тук издадия няма”.
(Истинска песен от ада)

Драги читателю, не, поезията на поета Арсо Тодоров не е мрачна и песимистична, напротив, един човек с бохемска нагласа и с неустоима харизма силно вярваше в живота и когато поезията беше средство с един деликатен, мислещ и философски език искаше да избегне капаните които му залагаше живота и той успя. Успя защото остави тези стихове които ще оставят дълбока следа в Западнопокрайнинска литература, а поетът Арсо Тодоров беше вкусил всичко от живота и неговия житейски опит успя да пресъздаде със силата на таланта и блестящия си ум. Творец когото ще помнят поколения наред.

“Човешко е да се умира” –

бе написал поета, но това не го е казал само за себе си, а за всички нас,

Издател на “Стъкмени неприсъствия” е Народна библиотека “Христо Ботев” в Босилеград. Тя е посмъртен сборник от стихове издаден със спомоществователство на община Босилеград и Националния съвет на българите в СЧГ. Без да обвинявам никого искам да забележа, че издателят от уважение към поета който бе перфекционист в своята работа, трябваше да се постарее, да поправи техническите, граматическите и правописните грешки които в някои случаи променят характера, дори и смисъла на стиховете. Но все пак и луничавото момиче може да бъде симпатично.

Радко Стоянчов

С кръста и знамето напред

Свободата е абстрактно понятие, което става разбираемо едва когато липсва. Възможността да имаш своя държава, свой герб, свое знаме, свой химн, своя писменост, да слушаш православни проповеди на своя език, не е даденост. Пет века нашите деди, загубили в робството всичко, са мечтали и са се надявали това да се върне някога. Първият наш народен будител св. Паисий Хилендарски (1722-1773), чиято памет честваме на 19 юни, формулира ясно и точно трите стъпки, които трябва да извървим, за да вдишаме въздуха на Свободата: просвета, църковна независимост и национално освобождение.

Робството наред с многото си негативи има и този, че създава мрак – просветен и духовен. Ето с какви образовани хора е разполагал тримилionenният български народ, най-многобройният в Османската империя.

През Възраждането, от XVIII в. до Освобождението, сме имали около 600 висшисти. От тях 245 са медици, 51 юристи, 39 историко-филолози, 11 философи, 7 математици, 47 духовници, 25 инженери, 11 астрономи и др. Около 2200 българчета са търсили знания във висши и средни училища в чужбина. Най-много от тях – 686 са учащите в Русия, 416 – в турски учебни заведения, 206 – в румънски, 188 – в австро-унгарски, 126 – в гръцки, 116 – в чешки, 75 – във френски, 42 – в немски и др.

Възрожденската интелигенция била около 10 000 души, 3 700 от тях са със средно и висше образование, останалите – с килийно, взаимно и класно. Образованите жени са 659. Най-голям процент от интелигенцията (50,5%) са учителите (сред тях 9,2% са висшисти), духовенството е наброявало около 3600 души.

Това е броят на учените люде, човешкото ни богатство, които ще положат основите на Третото българско царство. Те дори не са толкова, защото споменатата статистика обхваща всички за последните сто години преди 1878г. От тях немалка част живеят в чужбина и няма да се върнат никога в родината си. Остават малко, сиромашка бройка, но робството не позволява повече. По обективни причини първата заръка на Хилендарския светец не е изпълнена докрай.

Втората – църковна независимост – макар и трудно е извоювана през 1870г.

Третата стъпка – освободителната борба – взема най-много жертви. Десетките въстания по време на робството са само репетиция за най-масовото, каквото е априлското от 1876г. В месеците след него просветените хора от Англия, Германия, Франция, Италия, САЩ и др. Ще научат какво е България, какво е Батак, Перушица... Героизмът на Априлската епопея създава от хиляди чужденци, непознаващи и нечували дотогава за нашия народ, българолюбци.

Сред именните и безименни герои на национално-освободителни борби, които накараха света да се развълнува от нашата съдба, са и споменатите над 300 български православни свещенослужители. От тях над 200 са подпомагали или пряко са участвали в Априлското въстание. В трудни моменти народът ни не е бил изоставян а е воден от истинските си духовни пастири, които наред с Божия кръст носеха достойно и Кръста на своя поробен народ.

Йеромонах Кирил Слепов

Йеромонах Кирил Иванов Слепов е роден през 1830г. в Сопот. Учи в килийното училище при местния манастир “Св. Спас”.

Съвсем млад приема монашеството. Отначало е в Гложенския манастир, а по-късно отива в манастира “Св. Никола” край с. Калугерово, Пазарджишко, където е избран за игумен.

В началото на март 1876г. се запознава с Георги Бенковски. Тази среща е съдбоносна. Приятелството им е пословично. До 12 май 1876г., когато загива Бенковски, те са неразделни.

20 април 1876 заварва отец Кирил в Панагюрище. На 22 април в съслужение с поп Недельо Иванов и поп Груйо Бански тържествено освещава знамето на панагюрци и взема участие в тържествения марш на въстаниците по улиците на Панагюрище. Тук се проявява гениалността на Бенковски. Начело на манифестацията е Райна Княгиня, след нея – тримата свещеници и стотици нагиздени като за пазар въстаници. Свободата трябва да е видима, хората трябва да я докоснат, да я вдъхнат, да се насладят на новото, българското.

Събитията от следващите дни се развиват бързо. Бенковски създава чета, наречена “Хвърковата”, от около 200 души. Конете за нея са дарени от Влад Ненов Пашов. Четата лети през селата, за да вдигне населението. Начело са Георги Бенковски и поп Недельо Иванов, но той скоро се разболява и го замества отец Кирил. Хванал здраво в ръката си кръста от черквата в с. Поибрене, с разпилени дълги коси, този 46 годишен, по думите на

Захари Стоянов “най-красив въстаник” пали сърцата на селяните и те масово се включват в армията на Бенковски.

Пиянството бързо преминава. Въстанието е потушено жестоко. Бенковски и оцелелите четници търсят път към Влашко. Разделят се на групи. На 17 май 1876г. Георги Бенковски, Захари Стоянов, Стефо Далматинеца и отец Кирил Слепов търсят свой път за спасение.

Пролетта тогава е била по-скоро зима. Природата поставила ново изпитание, чисто физическо, пред въстаническите предводители. Гладни, окъсани, целите в кал и мърсотия, те се лутат из Тетевенския Балкан. Спят където намерят и както намерят, хранят се, когато им дадат и каквото им дадат. И тук, в новото изпитание, един от тях – отец Кирил, извършва нещо, което може да накара всеки да се просълзи от гордост, че е българин и потомък на такива несломими мъже.

На десети срещу единадесети май те пренощуват в една пещера, по-скоро малка дупка. Тя предпазва само главите, но не и телата от студа. Живи да ги оплачеш!

Ето писменото свидетелство на Захари Стоянов от “Записките”: “Рано сутринта, щом захвана да се развиделява, ние бяхме събудени от молитвующия глас на о. Кирила. Той беше се изправил до едно дърво с кръста в ръката и следваше да чете някои черковни молитвици и правила, което ни напомни, че днес е денят на нашите просветители Кирил и Методий. В тая черковна службица взехме и ние участие, не лицемерно, разбира се... След свършване на службата о. Кирил ни поздрави с празника.”

В мръсното и мокро расо, посинял от студ, с полуизгоряла предния ден камилавка, с развети дълги, несресани коси и брада, с кръст в ръка, с огън и мълнии в очите, див и недостижим, сам сред враждебната природа, той чинно върши своя свещенически дълг. Физически смазан, но духовно останал велик. Тръпки да те полазят и да изкрешиш от безсилие...

Имало е титанични български водачи!

Имало е...

Позлатеният сребърен кръст, с който отецът води орлите от Хвърковатата чета, сега изпълнява може би най-нържествената, най-необикновената, най-чистата и млаоговейна “литургия” в прослава на светите равноапостолни братя. В ужасните за четиримата дни, в последните им свободни часове отец Кирил Иванов Слепов намира връзката между Солунските браня, утвърдили славянския род като равен на богоизбраните, и стореното от тях самите – бунтовния напън за въкръсването на роба.

Отец Кирил Слепов умира на 17 януари 1877г. в Цариградската тъмница. Погребан е в гробищата на квартала Фенер при един висок кипарис. Костите му са още там...

Църковен вестник бр. 8, април 2006г.

Иван Вълков

Възход и падение

Наша Трена Чорапана
дъщеря на Пене Сомурана,
роди се пред Еремия
в село Горна Църцория.
Седем години – кошулярка,
пет години – говедарка,
още пет – измикярка!
Разбираше от къделя
и от празник в неделя,

знаеше овце да издои,
и до двајсет да изброи,
да опаше си skutача
и да изпече погача,
а пред зор ще се справи
и зелник да скотрляви!
Хареса я Гено Тумрука
и здраво наду дудука –
от мерак щом засвири,
махалата ще размири!
Събрали се вуйни, стрини,
и останали роднини,
спретнали им годявка
и една постна гощавка,
кеменджия, тупанджия –
хайде нека е хаирлия!
Мина пролетната оралия
Гено отиде по майстория,
бута количка ден след ден
и се прибра на Петровден!
Донесе някоя паричка –
на Трена за басмичка,
разни други джунджурии
и радио на батерии!
Трена връзва снопи жито,
и слуша емисии за Тито,
па си рече: “Море Гене,
я ме послушай мене,
мани тия пущинаци селски
продавай и крави и телци,
па отиди в града на бюрото,
цуни ръка на дебела Нона,
давай пари да смаже закона,
да те вземе за терзия
в завода за конфекция,
а за мен, ако е сгода,
работа в кромидозавода!”
Не мина се и година
Трена в града замина,
върза косата си на кок,
купи обуца с висок ток,
костюм в червен тон
и чорапи от найлон –
всяка сутрин през сокака
с токчетата – щрака-щрака!
Щом приключи втора смена,
пуска докрай Лепа Брена –
наша Трена сръбски “прича”
и чалгата им обича,
българите кълне, псува
и за Милошевич гласува!
Родена бе за мотика
но се увлече по политика,
и скачаше като джилит
щом чуеше български език!
Тумрука цял ден шие,

и в неделя с тесла бие –
от терзийската заплата
едва купи сто квадрата
и цяла нощ мисли, крои,
къде къща да построи
и дали място ще има,
за кокошарник и кочина,
за кучкарник и казан
и пет колчета патлиджан!
Трена пее, па се смее,
сега ѝ паднало да живее:
пред огледалото се мъдри
и косата цял ден къдри,
ту лицето си гримира,
ту крака си депилира
и през работното време,
пред телевизора дреме:
гледа любовните сгоди
в испанските епизоди,
и колко въздушните сили
НАТО-самолети са свалили!
Случваше се да забрави
и манджа да направи,
та горкият Гено Тумрук
по цял ден дъвка перца лук!
Така Трена си изкара
дор на вратата на “Лукара”,
не щракнаха катинара,
и Тумрука излезе бос
от шивалната “Кобос”:
той – с увиснали мустаци,
тя – с депилирани краци,
проклетисват времето
и на Клинтъна мамето,
че развали им рахата
и сега са без заплата!
Докарали до просия
поглеждат към България,
дано някак да се случи
тя децата им да изучи,
то се е видяло, че в Сърбия
вече няма оправия!

Агент под прикритие

Полицейският старшия
беше за Велика Сърбия,
и застанал гордо прав –
съскаше личния състав
албанците да изкара
да отмъсти за цар Лазара:
“Сега е дошло времето,

да им разплачем мамето,
който има сръбски уши
нека обува ботуши,
и с калашникова мой,
да иде на Косово на бой,
да брани равна Метохия
да донесе сателитна чиния;
постна брада да облажи
от албанските гаражи,
да докара от Прищина
германска лимузина!”
Но тоя сръбски план,
го развали чичо Сам:
щом пусна Скуд-ракети
старшията си плю на пети:
и от страх не разбра
кога в гащи се насра!
Щом дойде демокрация
той замина в пенсия,
но неговата няма край –
няма бивш полицаи!
В демократичното развитие,
стана агент под прикритие:
да служи на Сърбия,
отдел – политическа полиция.
Навечер щом се смрачи
той тръгва по задачи:
в училището да разучи
колко български се учи,
чрез агенти да оглави
опозиционните прояви,
в църквата да разгледа
на кой език се проповеда,
и в доклада да опише,
че тамяна на български мирише!
Да разпита леля Цица
каква е ситуацията в КИЦ-а,
да поседне на ракия
с шефа на Радикалната партия,
да обсъдят таз шашма
с Треперската чешма:
тя на български се боядисва,
и по вестници се списва –
това не е патриотично,
май ще бъде по-прилично
ний решително и смело,
да заведем углавно дело
за национална омраза
и да спрем таз зараза,
щото инак от съклет
ще пукне сръбския суверенитет!
Таман туй се случи,
нова задача се получи:
В сексуалната залисия
с владиката Пахомия
нов шанс се откри

(защото врагът не спи!) –
КИЦ-а почна нещо да крои
и църква в Любата да строи!
Неговите верни другари
домъкнаха чанта с пари,
и дор плеснеш длан на длан,
се издигна Божи храм!
За сръбско-българската дружба
той дойде на селска служба,
Спасовден да отпразнува
с “Тих, бял Дунав се вълнува”,
и да хване се на хоро
с “Хубава си моя горо”,
да огледа, да помирише,
и в доклада да напише:
“ДБ началник докладвам,
и секретно ви обаждам,
отваряйте си очите,
не са чисти работите:
тия църковни деятели
са НАТО- предатели,
уж служат литургия
а работят срещу Сърбия!

Иван Николов